

DİPLOMATIYA ALƏMİ

WORLD OF DIPLOMACY
JOURNAL OF THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF REPUBLIC OF AZERBAIJAN

№ 42, 2016

EDITORIAL COUNCIL

Elmar MAMMADYAROV	Minister of Foreign Affairs (Chairman of the Editorial Council)
Novruz MAMMADOV	Deputy Head of the Administration of the President of the Republic of Azerbaijan, Head of the Foreign Relations Department, Administration of the President of the Republic of Azerbaijan
Araz AZIMOV	Deputy Minister of Foreign Affairs
Khalaf KHALAFOV	Deputy Minister of Foreign Affairs
Mahmud MAMMAD-GULIYEV	Deputy Minister of Foreign Affairs
Hafiz PASHAYEV	Deputy Minister of Foreign Affairs
Nadir HUSSEINOV	Deputy Minister of Foreign Affairs
Elman AGAYEV	Head of Analysis and Strategic Studies Department, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan

EDITORIAL BOARD

Nurlan ALIYEV	Department of Analysis and Strategic Studies
Samir SULTANSOY	Department of Analysis and Strategic Studies

© All rights reserved.

The views expressed in articles are the responsibility
of the authors and should not be construed as
representing the views of the journal.

“World of Diplomacy” journal is published since 2002.

Registration № 1161, 14 January 2005

ISSN: 1818-4898

Postal address: Analysis and Strategic Studies Department,
Ministry of Foreign Affairs, Sh.Gurbanov Str. 50, Baku AZ 1009
Tel.: 596-91-31; 596-92-81 e-mail: mxsp1@mfa.gov.az

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS - СОДЕРЖАНИЕ

RƏSMİ XRONİKA - OFFICIAL CHRONICLE - ОФИЦИАЛЬНАЯ ХРОНИКА

Diplomatic activity of the President of the Republic of Azerbaijan, H.E. Mr. I.Aliyev in the second quarter of 2016	4
Activity of the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, Mr. E.Mammadyarov in the second quarter of 2016	28
The working visit of the Chairman of the Government of the Russian Federation to the Republic of Azerbaijan, April 8, 2016	54
The 7th Global Forum of the United Nations Alliance of Civilization on the theme "Living together in inclusive societies: a challenge and a goal", April 26, 2016	57
The official visit of the Prime Minister of the Republic of Turkey to the Republic of Azerbaijan, June 3, 2016	63

BƏYANATLAR – STATEMENTS – ЗАЯВЛЕНИЯ

Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, April 3, 2016	67
Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, April 21, 2016	69
Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, June 16, 2016	73

AZƏRBAYCAN DİPLOMATİK XİDMƏTİNİN VETERANLARI – VETERANS OF AZERBAIJANI DIPLOMATIC SERVICE – ВETERАНЫ ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ АЗЕРБАЙДЖАНА

Vilayət Quliyev Azərbaycan Respublikasının Macarıstandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri	74
---	----

ARXIV SƏNƏDLƏR – ARCHIVE DOCUMENTS – АРХИВНЫЕ ДОКУМЕНТЫ

AXC-nin xaricdəki diplomatik nümayəndəlikləri və AXC-də yerləşən xarici ölkələrin diplomatik nümayəndəlikləri 77

Diplomatic representations of ADR abroad and diplomatic representations of foreign states in ADR 79

Дипломатические представительства АДР за рубежом и дипломатические представительства иностранных государств в АДР 81

MƏQALƏLƏR - ARTICLES – СТАТЬИ

Musa Qasımlı
Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutuna Böyük Britaniyanın münasibəti 83

Fizuli İbrahimzadə
Behbud Şahmurov Azərbaycanın Rusiyada ilk səfiridir 93

Георгий Мамулия, Рамиз Абуталыбов
К истории признания государственной независимости Азербайджана де-факто на Парижской мирной конференции 99

YENİ TƏYİNATLAR – NEW APPOINTMENTS – НОВЫЕ НАЗНАЧЕНИЯ 110

YENİ NƏŞRLƏR – NEW PUBLICATIONS – НОВЫЕ ИЗДАНИЯ

Муса Гасымлы
«Азербайджан, Армения и Турция в 1920-1994 гг.: реальная история» 112

RƏSMİ XRONİKA – OFFICIAL CHRONICLE – ОФИЦИАЛЬНАЯ ХРОНИКА

DIPLOMATIC ACTIVITY OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, H.E. Mr. ILHAM ALIYEV IN THE SECOND QUARTER OF 2016

FOREIGN VISITS OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN H.E. MR. ILHAM ALIYEV IN THE SECOND QUARTER OF 2016

WORKING VISIT TO THE REPUBLIC OF TURKEY 13 – 15 April 2016

List of meetings held during the working visit:

- Meeting with Chairman of the Presidency of Bosnia and Herzegovina Bakir Izetbegovic
- Meeting with President of the Republic of Turkey Recep Tayyip Erdogan
- Meeting with Prime Minister of the Republic of Turkey Ahmet Davutoglu
- Meeting with President of the Islamic Republic of Iran Hassan Rouhani
- Meeting with the United Nations Under-Secretary-General for Political Affairs Jeffrey Feltman

PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN ILHAM ALIYEV ATTENDED THE 13TH SUMMIT OF ORGANIZATION OF ISLAMIC COOPERATION

14 April 2016, Istanbul

Speech by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev

Dear Mr. Chairman,
Dear Mr. Secretary General,
Excellencies, summit participants!

First of all, I want to thank my dear brother, President of Turkey Recep Tayyip Erdogan, for inviting me to the Summit of the Organization of Islamic Cooperation and the excellent organization of the event.

In recent years, the brotherly Turkey, as a member of the G20, thanks to its growing authority on the international arena, has been making an important contribution to global development. I wish Turkey every success in its presidency in the Organization of Islamic Cooperation. I would like to thank Secretary General of the Organization of Islamic Cooperation Mr. Madani for his efforts to develop our

organization.

Azerbaijan considers cooperation with Islamic countries a priority. In recent years, Baku has hosted about 10 summits of ministers of foreign affairs, culture, tourism, education and labor of OIC member-countries. I highly appreciate the activity of the OIC in terms of mutual support and solidarity. Islamophobia today is one of the most serious threats in the world. We strongly condemn this trend. Islam is actually a religion of peace, mercy, tolerance and justice. The identification of Islam with terrorism is an erroneous and biased approach. It is Muslim countries that suffer from terrorism the most.

Dear participants of the Summit! I would like to draw your attention to the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict. For more than 20 years, Armenia has pursued an aggressive policy against Azerbaijan. As a result of this policy, 20 per cent of Azerbaijan's territory, including Nagorno-Karabakh and seven adjacent districts, has been occupied. A policy of ethnic cleansing has been carried out on these lands. More than a million of our compatriots have become refugees and internally displaced persons. Armenia has committed the Khojaly genocide. The international community and international organizations recognize the territorial integrity of Azerbaijan and are in favor of a fair settlement of the conflict in accordance with international law. The UN Security Council has adopted four resolutions in connection with the conflict. These resolutions demand an immediate and unconditional withdrawal of Armenian forces from Azerbaijani lands. Similar decisions and resolutions have been adopted by the Non-Aligned Movement, the OSCE, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe and other organizations. I would like to once again express my sincere appreciation to the OIC for its fair resolution supporting a settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict within the framework of the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan. However, aggressive Armenia ignores these resolutions and regularly resorts to armed provocations to disrupt the process of negotiations. One of them was carried out in early

April. As a result of an armed attack, Azerbaijani soldiers and civilians were killed. The OIC has decided to establish a contact group at the level of Foreign Ministers to deal with Armenia's aggression against Azerbaijan,. Thank you for this decision.

Dear participants of the Summit, Azerbaijan makes a regular contribution to the intercultural and interreligious dialogue. In late April, we will hold the Seventh Global Forum of the UN Alliance of Civilizations. Azerbaijan attaches great importance to solidarity among Islamic countries. In 2017, Baku will host the Fourth Islamic Solidarity Games in Baku. On this occasion, I invite you all to Baku to watch these games. I am confident that this event will serve the strengthening of peace and solidarity in the Muslim world.

In conclusion, I want to thank President Recep Tayyip Erdogan once again for the genuine hospitality, and wish success to the Summit.

Thank you for your attention.

WORKING VISIT TO THE REPUBLIC OF AUSTRIA

16 May 2016

List of meetings held during the working visit:

- Meeting with High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy Federica Mogherini
- Meeting with the United States Secretary of State John Kerry

On 16 May 2016, a meeting was held in Vienna involving President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev, President of Armenia Serzh Sargsyan, US Secretary of State John Kerry, Russian Foreign Minister Sergei Lavrov, French Minister of State for European Affairs Harlem Desir, OSCE Minsk group co-chairs, and special representative of the OSCE Chairperson-in-Office Andrzej Kasprzyk

WORKING VISIT TO THE REPUBLIC OF TURKEY

23 May 2016

List of meetings held during the working visit:

- Meeting with President of the Republic of Turkey Recep Tayyip Erdogan

**PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN ILHAM ALIYEV
ATTENDED THE WORLD HUMANITARIAN SUMMIT**

23 May 2016, Istanbul

Speech by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev

Mr. Chairman, Madam chair, ladies and gentleman

I believe that the results of the summit will contribute to the improvement of the living standards of the people who suffer from humanitarian crisis.

We Azerbaijanis know very good what it is like to be refugees and internally displaced persons. As a result of Armenian aggression, 20 per cent of our internationally recognized territories is under occupation, more than one million of Azerbaijanis became refugees and internally displaced persons.

Armenia committed ethnic cleansing and genocide against Azerbaijanis. Khojaly genocide committed by Armenia in 1992 is recognized by more than 10 countries. As a result of Khojaly genocide 613 civilians were brutally killed, among them 106 women, 63 children and 70 elderly. More than one thousand people are missing. Armenia continues its policy of aggression against Azerbaijan.

In April 2016, Armenia launched new attack on peaceful Azerbaijani citizens. As a result of this attack our soldiers and officers, as well as six civilians were killed. More than 30 civilians were wounded. As a result of the shelling of our citizens and villages more than 500 houses were damaged, more than 100 houses were completely destroyed and burned. Armenian army used prohibited chemical weapons against civilians, particularly white phosphorus bomb.

All the war crimes committed by Armenia are documented and presented to international monitors. In order to protect our civilian population Azerbaijani army conducted successful counter-attack and only after that aggressor was stopped. Armenia ignores four United Nations Security Council resolutions demanding immediate and unconditional withdrawal of Armenian troops from the territory of Azerbaijan. Nagorno-Karabakh and seven other districts of Azerbaijan are occupied. In some cases United Nations Security Council

resolutions are implemented within days if not hours. But in our case they remained on paper for more than twenty years. This is a policy of double standards towards Azerbaijan. Armenia must implement these resolutions or be sanctioned. Territorial integrity of Azerbaijan must be restored.

Another serious threat to the whole region is an outdated Armenian nuclear power plant in Metsamor. There is information that Armenia is illegally using the radioactive waste. Former prime minister, member of parliament and other officials of Armenia declared this April that Armenia has a nuclear weapon, so-called dirty bomb. This statement must be thoroughly examined by corresponding international organizations. Armenian nuclear threat and blackmail must be stopped. Azerbaijan does its best to overcome the consequences of humanitarian catastrophe caused by Armenia.

More than six billion dollars were spent to improve living conditions of our refugees and IDPs. The level of poverty among refugees and IDPs dropped from 75 to 12 per cent. In general, poverty level in Azerbaijan dropped from almost 50 to 5 percent in the last 12 years. Azerbaijan provides and will continue to provide assistance to countries suffering from similar problems. We provided financial assistance to support United Nations Ebola response and recovery actions. We are also committed to promoting cooperation among relevant institutions and stakeholders for ensuring access of population to early warning system and disaster-risk information.

Thank you.

WORKING VISIT TO THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

6 – 7 June 2016

List of meetings held during the working visit:

- Meeting with Vice President of the Airbus Group Jean-Pierre Talamoni
- Meeting with Chairman of the Board of the German-Azerbaijani Forum Hanns-Eberhard Schleyer
- Meeting with Chairman of the Munich Security Conference Wolfgang Friedrich Ischinger
- Meeting with Chancellor of the Federal Republic of Germany Angela Merkel

**PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN ILHAM ALIYEV
ATTENDED THE OPENING OF AZERBAIJANI-GERMAN
ECONOMIC FORUM**

7 June 2016, Berlin

Speech by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev

Mr. Vice-Chancellor,
Ladies and gentlemen,

First of all I would like to thank you for being today with us. As Mr. Vice-Chancellor said I was very impressed with this building. But not only with the building, but also with the audience. It shows that there is a big interest between business circles of our countries to do business, to expand our economic cooperation. I am sure that results of the business forum will lead to greater cooperation between our countries and companies.

Germany and Azerbaijan are good partners, we cooperate in many areas. We have very active political dialogue. I visited Germany last year, I'm visiting now. So it shows that we have a very active political communication, which is also very important for development of economic ties. For our economy and for future development of our country stability and security is one of the most important issues as for any other country. Azerbaijan lives in peace for almost more than twenty years since the ceasefire regime between Azerbaijan and Armenia was established in 1994. But this peace is fragile. And the recent developments on the line of contact show that the conflict between Armenia and Azerbaijan is not frozen and it must be resolved.

In the beginning of April Armenia launched military provocation against Azerbaijan. We had to respond and defend our civilians, our cities, our villages and our military positions. The result of the clashes in April shows that Armenia is no longer able to

control the situation and to keep status-quo unchanged. Status-quo must be changed as soon as possible. Minsk Group of OSCE is dealing with this issue and the presidents of the countries chairing the Minsk Group - the United States, France and Russia – many times made public statements that status-quo is unacceptable. And Germany as a chair of OSCE also made a statement. Minister Steinmeier was very clear saying the status-quo must be changed. What does it mean? The change of status-quo means the beginning of de-occupation of internationally recognized territories of Azerbaijan. We live under occupation for more than twenty years. Nagorno-Karabakh and seven other districts of Azerbaijan are occupied. Everything is destroyed, we were subject of ethnic cleansing, all the Azerbaijanis were expelled from those territories and almost twenty percent of our lands is under occupation, more than one million people became refugees and IDPs.

Now we see that there is a big concern in many European countries with respect to migrants. But can you imagine that in the beginning of our independence, when we were poor, disorganized, without any real means for development, we had this humanitarian catastrophe? Million people out of eight million population at that time became homeless. International organizations address this issue and we support and appreciate that.

United Nations Security Council adopted four resolutions demanding withdrawal of the Armenian troops. But they are not implemented and there is no mechanism of implementation. Unfortunately, sanctions are not imposed on Armenia to implement Security Council resolutions. And we face double standard policy here because in some cases Security Council resolutions are implemented within days. In our case they are on paper for more than twenty years. In other words, a soonest resolution of the conflict based on Helsinki final act, United Nations Charter, United Nations Security Council resolutions, based on territorial integrity of Azerbaijan, will serve stability, predictability, and economic development of the region of the South Caucasus. Despite this heavy burden, Azerbaijan managed to develop successfully. Twenty-five years of independence, which we celebrate this year, show that we can live based on our values, our vision, our traditions and our plans to establish a strong, independent, sovereign state. These years were the years of transformation – political and economic transformation.

We implement the policy of political and economic reforms, all the fundamental freedoms are provided in Azerbaijan, including freedom of media. We have free internet, without censorship. More than 75 percent of our population are internet users. We have free

political activity, freedom of assembly, religious freedom. This year in Azerbaijan is declared a year of multiculturalism, and Azerbaijan is a good example of peaceful co-existence between representatives of different religions and ethnic groups.

Of course, economic transformation because without economic independence we cannot achieve political independence. If we depend on some other countries and cannot be self-sufficient then our space for conducting independent policy would be very narrow. Therefore, we largely invested in development of Azerbaijan, we used the period of ceasefire with Armenia to develop the country, and we have, I think, very good results. Now Azerbaijan is a modern, developing, self-sufficient country with diversified economy, a country which leads implementation of the global energy and transportation projects and which got a very good reputation in the world.

Several years ago, 155 member countries of United Nations elected Azerbaijan as a non-permanent member of Security Council of United Nations. So this is international support and appreciation of what we are doing. During the last 10-12 years, our economy was rapidly growing, mainly driven by the increase of oil production and not only. So economic growth in Azerbaijan since 2004 was 300%. We managed to reduce dramatically the level of poverty and unemployment, which is now around 5% both. Our economy became more competitive because we started to invest funds which we receive from oil sales into non-oil sector. And now based on Davos World Economic Forum assessment, Azerbaijan's economy is number 40 on a global competitive index of economies of the world.

Of course, energy development and energy factor is important for us. And not only for us. Now it's also important for other countries. Since 1994, Azerbaijan has been implementing mega energy projects, construction of the oil pipelines in first place, connecting Azerbaijan with Black Sea and Mediterranean Sea. And now some European countries have about 30 percent of oil in their energy balance coming from Azerbaijan. Since 2012, we have implemented the project of construction of the gas pipeline to neighborhood and to Europe. We actually already have several gas pipelines, which allow us to export our gas to neighbor countries like Georgia, Turkey, Russia and Iran. In all four directions we export natural gas. And now we are implementing together with our partners the project of the Southern Gas Corridor, which started in 2012, when Azerbaijan and Turkey signed an agreement on Trans-Anatolian pipeline construction. Since that time, many other projects have been initiated, including the one which Mr. Vice-Chancellor referred to. The construction of Trans Adriatic Pipeline started. It is just a part of the Southern Gas Corridor project, which consists of four projects – production of gas from one of the biggest gas fields in the world, Shahdeniz, construction of the pipeline connecting Azerbaijan with Georgia and Turkey, then the pipeline from Eastern to Western borders of Turkey, which is called TANAP, and from Turkish-Greek border to Italy, another pipeline which is called TAP - Trans-Adriatic Pipeline.

All these projects are being implemented in coordination with our partners. Seven countries participate in this project. Three of them are members of EU. European Commission strongly supports our initiatives. We initiated two meetings of the Advisory Council of the Southern Gas Corridor, which took place in Baku this year and last year, where the role of Azerbaijan and the leadership of Azerbaijan was highly appreciated. According to our plans, in two years' time the pipeline will be in operation connecting Azerbaijan and Turkey and by 2020, Azerbaijani gas for the first time will reach the European market. So for us, it's an opportunity to diversify our routes of supply. For transit countries it's an opportunity to earn money and to engage thousands of people in construction and then maintenance of this project. And for consumers it is an alternative source of energy. The advantage of our project is not only diversification of routes, but it is diversification of sources, which is more important.

We have large gas reserves. Proven reserves of Azerbaijan are 2.6 trillion cubic meters and, I am sure, that with new exploration projects we will definitely have bigger figures in future. But for us now energy factor is not a priority any longer. We concentrate on non-energy sector through diversifying the economy. Today energy factor is only something more than 30 percent in our GDP and less than a half in our revenues. But diversification of our export potential now is an issue number one and we are working closely with international financial institutions to continue to implement important economic reforms on transparency, good governance, stimulation of export, creation of a better investment climate.

Though, since 1995, 200 billion dollars have been invested in Azerbaijan, half of them are foreign investments. Agriculture is the number one among the areas, which we now consider priority because almost half of population lives in rural area and there is a good climatic conditions for that. High technologies, ICT sector is quite developed and Azerbaijan became a country with a space industry, launching two satellites. And this process will continue.

In transportation sector, using our geography, we created a very strong logistic and transportation infrastructure connecting continents. For instance, the project of restoration of the Silk Road started in 2007, when we initiated together with Turkey and Georgia the construction of the railroad between three countries connecting Asia with Europe. And now this project is almost ready and hopefully by the end of this year this route will be opened.

And we already had the first test container trains running from China to Europe through Azerbaijan. So this will be the shortest route from Asia to Europe and backwards. I hope that German companies will take advantage of this situation, which will occur by the end of this year. At the same time, the construction of the biggest sea port on the Caspian, in the area close to Baku, projects to create another corridor from South to North, again

using the territory of Azerbaijan. Thus Azerbaijan will be a geographical and logistical center of the region from the point of view of transportation, which will generate not only economic benefits, but also will strengthen cooperation and interdependence. If we want to create stable situation and, I think, all the countries of the region want to do that, we need to have active international cooperation in our region. And the best way is inter-dependence.

Energy projects make all of us dependent on each other. We depend on the markets, market depends on supply. The same with transportation. And that will increase predictability, cooperation between countries and at the same time EU-Azerbaijan relations also will develop more rapidly.

Though today we have already a good record of cooperation. With eight member countries of European Union Azerbaijan signed or adopted documents on strategic partnership. And this is a good base for a general framework of EU-Azerbaijani cooperation.

Tourism is one of the potential areas of cooperation. As Mr. Vice-Chancellor said Formula 1 race, which will start in less than two weeks, of course, will attract a lot of attention to our country. Five hundred million people will watch this race and due to the fact that this will be a city circuit they will see not only stadium and cars, but also the developed city of Baku. I hope that even if one percent of those who will follow the race come to Baku, that will make a big difference for our tourism industry. For tourism we have all the necessary pre-conditions – good location, stable political situation, security and safety, hospitable people, good climate with food and a lot of historical monuments. The only thing we need is to present this to the world, to Europe in order to attract tourists. And, I think, Formula 1 is the best way to do it.

Though last year we hosted in Baku the first European Games for the first time in the history of Olympic movement, which were very successful. And in 2017 we will host the fourth Islamic Solidarity Games, which actually shows that Azerbaijan is part of Islamic culture and at the same time is very closely integrated with European institutions and countries.

I'm glad that 169 German companies work in Azerbaijan. Of course, I want to see more German companies working in our country. They implement very important projects for development of Azerbaijan as contractors. Of course, we want to see them also as investors, taking into account good investment and political climate in Azerbaijan. And the areas, which I mentioned, I think, would be the most attractive. The Southern Gas Corridor project, by the way, is worth 45 billion dollars. And according to my information about quarter of that amount is now contracted. So there is a big potential for German engineering, construction and equipment producing companies to be involved in that.

Transportation, high-technologies, space industry, tourism, education, all these areas are priorities for us. And I hope that the results of this forum will lead to greater cooperation between our countries not only in economic area, but in the all areas of our life.

Germany is one of the leading countries in the world, one of the leading countries in Europe. Of course, we want to have closer cooperation with your country and taking into account today's audience I can see the same approach from your side. So I wish the forum success. We are expecting good results.

Thank you.

**PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN ILHAM ALIYEV AND
CHANCELLOR OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY ANGELA MERKEL
MADE STATEMENTS FOR THE PRESS**

7 June 2016, Berlin

***Statement by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev
during the Press Conference***

Thank you very much, Madame Chancellor,

First of all I would like to express my gratitude for invitation to visit Germany again. I was here last year, and I am visiting now. So it shows that we have a very active political dialogue.

And today's meeting with Madame Chancellor once again created a good opportunity to exchange views on important issues of our bilateral agenda and also regional issues. As Madame Chancellor mentioned we covered many areas of mutual interest and importance. I'm sure that successful development of German-Azerbaijani relations will serve the cause of peace, stability in our region. Of course,

Nagorno-Karabakh settlement, the conflict between Armenia and Azerbaijan was one of the most important parts of our discussions. We need soonest resolution of this conflict based on international law norms and implementation of United Nations Security Council resolutions, which were adopted, four of them more than 20 years ago, and which demand immediate and unconditional withdrawal of Armenian troops from the territory of Azerbaijan. Unfortunately, these resolutions are not implemented and there are no mechanisms of implementation. Unfortunately, sanctions have not been imposed on Armenia for brutal violation of international law, for policy of ethnic cleansing, for occupation of almost 20 percent of the territories of a sovereign state. We want peaceful, soonest resolution and the resolution that will be in line with United Nations Charter, Helsinki Final Act and relevant resolutions of international organizations. The recent development in the region on the line of contact shows that the ceasefire is not stable, it is fragile and status-quo is not acceptable. In the beginning of April Armenia launched another military provocation against Azerbaijan. We had to defend ourselves, to defend our civilians. By the way, 6 civilians were killed as a result of Armenian aggression, 100 houses in Azerbaijan were totally demolished, 500 houses damaged. Status-quo must be changed. Minsk Group co-chairs, their presidents repeatedly commented on that. Germany, as a chair of OSCE, made a very clear statement that status-quo is

not acceptable. The change of the status-quo means beginning of de-occupation of the territory of Azerbaijan. Azerbaijan is committed to peaceful settlement. In Vienna this May a meeting was organized by the ministers of foreign affairs of the three co-chair countries and we agreed that we will work on different tracks. First, we will start substantive negotiations and we will strengthen the ceasefire regime and create additional opportunities to strengthen the ceasefire regime, but this process should definitely go in parallel.

We also discussed issues related to regional security, regional cooperation and, of course, economic cooperation between us. This morning, I attended the German-Azerbaijani business forum with presidents of the leading German companies and I saw there is a big mutual interest in doing business together. As it was informed by German representatives, trade with Azerbaijan makes 80 percent of Germany's trade with the Southern Caucasus. I am sure that these figures will only grow due to the policy of reforms which we implement, and there will be greater opportunities for our companies to do business together.

Energy security definitely was today broadly discussed. Azerbaijan plays its important role in implementing large-scale energy projects of the Southern Gas Corridor, which covers now seven countries, three of them members of EU. And European Union strongly supports our initiatives. The Southern Gas Corridor is a project of energy diversification for us as producers and for consumers because they will have access to a new, alternative source of gas from Azerbaijan, which will be delivered by the brand new transportation infrastructure. Energy security today cannot be separated from national security of countries. The countries which depend on energy supply, of course, need to have diversified routes and sources so Azerbaijan is a new country in this respect, and as a friend we will do everything in order to implement the project on time. By the year of 2020 the Southern Gas Corridor project should be completed. This is a project worth 45 billion dollars.

Other areas of cooperation are also of great importance. I also informed Madame Chancellor about transportation projects which Azerbaijan implements to create the reliable connection between Asia and Europe through Azerbaijan using our existing infrastructure. So the shortest route from Asia to Europe will be the route through Azerbaijan, which will be in operation by the end of the year.

Also we discussed issues related to political development in Azerbaijan. Azerbaijan is strongly committed to democracy, protection of human rights. Many steps have been taken recently in order to address these issues and today we have all the fundamental freedoms in Azerbaijan - freedom of assembly, freedom of media, freedom of expression. We have free internet, where 75 % of our citizens are users of internet. We have freedom of religion. This year in Azerbaijan is declared the year of multiculturalism

and Azerbaijan is a good example where people representing different religions live in peace, harmony and dignity.

Once again, I'd like to express gratitude for hospitality of Madame Chancellor, for opportunity to discuss these issues with you, and I hope that our bilateral cooperation will successfully continue in the future.

Thank you.

Then journalists' questions were answered.

Andreas Inker from Reuters: *My question is addressed to you Mr. President. Can you give us an assessment about the role that Russia plays? Russia supplies weapons to both Armenia and Azerbaijan in the Nagorno-Karabakh conflict. Is that an honest broker or is it a competitive rather as regards to oil and gas supplies? And Madame Chancellor, did you also address Turkey on its role as a regional power? And what would you say as the Turkish President accuses Germany of dealing with the genocide of Armenia, but not sufficiently with Holocaust and the Herero massacres?*

President Ilham Aliyev: Russia is our neighbor and a friendly country. We have developed very constructive and friendly relations. We cooperate in many areas with Russia - in economic area, in area related to security, area related to transportation. We have good trade relations and we consider Russia as our strategic partner. And Russia's attitude towards Azerbaijan is exactly the same. The fact that Russia is selling weapons to Armenia does not create any allergy in Azerbaijan. We understand that Russia is a big producer of arms and can sell it to anybody, any country it would consider right. Unfortunately Armenia is subject to allergy when Russia sells weapons to Azerbaijan. Unlike Armenia, Azerbaijan pays the full price for these weapons and Russia is not the only country where we purchase weapons. It is not a secret that we buy weapons from Turkey, from Israel, from Belarus, from Iran and from many other countries because we are modernizing our armed forces. And any country, especially one living under occupation and especially one living in a difficult geopolitical configuration, needs to be duly protected. Russia also is one of the co-chairs of OSCE Minsk Group, which deals with Nagorno-Karabakh settlement, and we consider the role of Russia as very positive, and we hope that Russia along with the United States and France will use all their potential in order to convince Armenia that its high time to liberate the territories which do not belong to them.

Chancellor Angela Merkel: Well, we also talked about Turkey. Obviously, Turkey after all, due to economic ties in the southern territory, is very closely linked to Azerbaijan. But it is also linked to Azerbaijan in general. And therefore we also talked about a settlement of the Nagorno-Karabakh conflict and that this might indeed be conducive to

improving relations between Armenia and Turkey. You know that there have been a lot of attempts between 2005 until 2009 to improve relations between Azerbaijan and Armenia also because of the situation that Azerbaijan felt that it was not sufficiently supported. The relations between Turkey and Armenia would also be less tense if this conflict could be resolved. But as far as one country's past is concerned let me point to the fact that the resolution of the German Bundestag quite expressively includes the singularity of the Holocaust. It is quite clearly pointed out that Germany has not only dealt with its own history of national socialism and of the Holocaust, it will continue to do so in each and every generation. We are bound to do so. We believe that we also must give a contribution to help others, for example, Turkey and Armenia to come to groups with their history by setting up, for example, a common panel of historians. I will obviously address these matters in my talks with the Armenian and the Turkish side. Since we talk about Turkey, let me use this opportunity here today to say that we are absolutely horrified of the news we received this morning. It is a very sad fact that again 11 people fell victim to the hatred and to delusionous attitude of terrorists. Nothing, absolutely nothing justifies such acts of terrorism, and there can be no excuse for such cruelty. My thoughts, my sympathy and my condolences go to the families, to those who have been injured, and to those who've lost their dear ones. Let me add yet again, wherever we can fight terrorism Germany will stand side by side with Turkey.

Azer Khalilov (CBC TV channel): *My question is addressed to Madame Chancellor of Germany. As a result of the aggression of Armenia against Azerbaijan, that has continued for over twenty years, 20 % of the Azerbaijani territories have been occupied and for about one million of Azerbaijanis have become refugees and internally displaced persons. United Nations Security Council adopted four resolutions demanding unconditional withdrawal of the Armenian forces from Azerbaijani territories. But Armenia doesn't implement them. What do you think can be the mechanisms to force Armenia to implement these mentioned resolutions adopted by United Nations Security Council and free occupied Azerbaijani territories? And by the way why international sanctions are not imposed on Armenia?*

Chancellor Angela Merkel: Today we addressed this issue in a sense that we say we hope for a diplomatic and a peaceful settlement of this conflict. During its chairmanship of the OSCE Germany will try to bring about a solution in the sense that we will try to exert influence and pressure. And we want an overall package to be implemented – on the one hand a ceasefire that needs to be effective, and on the other hand, on the basis of the Madrid principles a solution of the conflict. First steps have been proposed and I

can reaffirm Mr. President that all co-chairs - the United States, France and Russia – will work on them so that this process is implemented and makes progress.

Christina Dunnz from the German Press Agency: *Mr. President, you accused Armenia of massive aggression against Azerbaijan, when their media and President did the reverse. He said it is your country that provokes all the time and that now Armenia wants to talk about possible independence of such a territory. So what chances do you think are there still for a peaceful solution? What do you think your country can still do? And Madame Chancellor, after the Armenia resolution in the German Bundestag now the Turkish president wants to see blood tests of the actual origin of Turkish members of the parliament. How dangerous do you think this kind of attitude is?*

President Ilham Aliyev: I am not surprised. The Armenian President usually uses every opportunity to accuse Azerbaijan. Our position is very clear. It's enough to look at the map of the region to see who is the aggressor and who is a victim of the aggression. Armenia, by force, in the beginning of 1990s, occupied the territory which belongs to Azerbaijan. Nagorno-Karabakh is historic part of Azerbaijan, whose population was 30 percent of Azerbaijani origin. All of them were expelled. They committed a war crime, a genocide in Khojaly, which now 10 countries recognize as a genocide. In one night, they killed 613 people. Among them 106 women, 63 children and one thousands were missing until now and all that is documented. It is not something which happened many decades ago and there is no enough evidence. It just happened in front of the eyes of the international community. Occupying Nagorno-Karabakh was not enough for them as then they occupied seven other districts of Azerbaijan, expelled all the population, destroyed our historical monuments, destroyed our mosques, our graves. For more than twenty years, they sit on these lands illegally, and they ignore the appeals of international mediators to resolve it peacefully. What means the resolution of the conflict? It's very simple. It is de-occupation of the occupied territories of Azerbaijan, peaceful settlement of the conflict. We have many times announced that we are ready to provide high autonomy, highest possible autonomy for Nagorno-Karabakh and within the framework of integrated Azerbaijani state. In order to prolong these negotiations, endless negotiations, from time to time they organize this kind of provocations, one of them was in the beginning of April, with only goal in order to disrupt negotiation process. When the pressure of international mediators is growing on them, they use it as a pre-text, but this time I think they had a bad calculation of the consequences as a result of the counter-attack of Azerbaijani army we managed to restore our control over part of the occupied territories. I think this is a lesson which the Armenian government should not forget. They need to comply with the international law. Illegal occupation of the territory of other countries is absolutely unacceptable. They should listen to the presidents of the United States, Russia and France that status-quo is not acceptable and start de-occupation. As soon as it starts, we will open all the communications. We will restore transportation infrastructure and we will eliminate any single possibility for

military scenario. Once again, I'd like to say, as I said before, we are committed to a peaceful settlement. Otherwise, in the beginning of April, the clash wouldn't have stopped. We stopped the clash, because we don't want war. But we need peace. We need settlement, we need our territories back.

Chancellor Angela Merkel: Well, when the resolution of the German Bundestag was adopted it was well-known that there are different viewpoints between the majority of the German Bundestag and the Turkish side. I personally, therefore, have tried to work and will continue to try to work for direct talks between Armenia and Turkey. The members of the German Bundestag are freely elected members of parliament, without any exception. Therefore, the accusations or rather the statements at the Turkish side made me simply lost to understand them.

Ilham Ahmadov (Azerbaijan television): *Question is to Madame Chancellor. For many years, Azerbaijan has been a reliable supplier of oil to European markets. Now Azerbaijan is implementing Southern Gas Corridor project to help Europe to diversify its sources of gas supply. Do you think that there is enough appreciation in Europe about the role of Azerbaijan in the energy security of Europe? Thank you very much.*

Chancellor Angela Merkel: Yes, I have the impression that its indeed sufficiently appreciated because after all that is something the we have talked about for many-many years and I am very pleased to note that realization of this Southern Gas Corridor is now not only a project, but will be implemented. The President quite rightly said how many member states of the European Union are direct beneficiaries of this. It will strengthen also the links between the EU and Azerbaijan. It will help to diversify energy supplies for the European Union which quite clearly is an objective of the European energy policy. We are very gratified to note the progress that has been made. And indeed, within the time limits we're not only talking about plans, but about realization of the project.

WORKING VISIT TO THE RUSSIAN FEDERATION

20 June 2016

List of meetings held during the working visit:

- Meeting with President of the Russian Federation Vladimir Putin

On 20 June 2016, President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev met with the President of the Russian Federation Vladimir Putin as part of his working visit to Saint Petersburg.

During the meeting President of the **Russian Federation Vladimir Putin said:** Dear Ilham Heydarovich, Dear friends. Let me welcome you here in St. Petersburg.

Everybody is aware of the fact why we have assembled here. The reason is a long-lasting Karabakh problem, whose settlement is up to us. However, using this opportunity, first of all I would like to talk about our bilateral meetings against the background of the St. Petersburg International Economic Forum, which has recently ended. I would like to note with regret that for the known reasons last year and this year we saw a slight decrease in the volume of our trade. It is driven by reduction in energy prices and differences in the currency exchange. We know these reasons. Taking the opportunity created by our today's meeting, I would like to talk about this and all the issues that make up the content of our bilateral meetings, including the humanitarian aspects. We are aware of Azerbaijan's sensitive approach to the teaching of Russian language. We know that branches of our universities successfully operate in Azerbaijan.

We highly appreciate all this. I hope that this work will continue on all fronts. I am very pleased to see you. Welcome.

President Ilham Aliyev: Thank you, Vladimir Vladimirovich.

First of all, I would like to thank you for inviting us to visit Russia again. Taking this opportunity, I would also like to congratulate you on the occasion of the successful organization of the St. Petersburg International Economic Forum. This year's forum is a jubilee forum. The forum has become one of the most important venues for discussing and addressing the issues of global politics and economics over the years. Azerbaijan has actively participated in the forum. We are particularly pleased that a document on the establishment of a large energy facility in Azerbaijan – through partial funding from the Bank of Russia – was signed with your participation.

Of course, today's key topic of discussion is the settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict. I thank you for your initiative to hold this meeting and for Russia's constructive role in the settlement of this issue. The conflict is protracted. The status quo is unacceptable as Russia and the other co-chairs of the OSCE Minsk Group stated. We fully support this statement. However, in order to change the status quo, de-occupation of the Azerbaijani territories, which have remained occupied for more than 20 years, must start. Today we will have a detailed talk about this issue. We hope that we will be able to give constructive dynamics to the negotiation process, which practically had not been conducted in the past two years.

Of course, this meeting is a good opportunity for discussing a wide range of bilateral relations in both economic and other areas. I think that a decrease in trade is temporary. We are looking for ways to restore and increase it. I believe that we will achieve this. We have active mutual relations in energy sector and good prospects for cooperation in the field of transport. The humanitarian issue has always been of particular importance. This is what brings our peoples closer to each other. It is impossible to build relationship without this. Both Russia and Azerbaijan characterize our relations as strategic partnership.

Once again I express my gratitude to you for the invitation. I am looking forward to seeing you in Azerbaijan soon.

On 20 June 2016, a joint meeting of President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev, President of the Russian Federation Vladimir Putin and President of the Republic of Armenia Serzh Sargsyan was held in St. Petersburg.

MEETINGS OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN**H.E. Mr. ILHAM ALIYEV**

- 05.04.2016 President Ilham Aliyev received Speaker of the U.S. Nevada State Assembly John Hambrick
- 06.04.2016 President Ilham Aliyev received OSCE Minsk Group co-chairs James Warlick, Igor Popov and Pierre Andrieu as well as Personal Representative of the OSCE Chairperson-in-Office Andrzej Kasprzyk
- 06.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by co-rapporteur for the monitoring of Azerbaijan by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) Stefan Schennach
- 07.04.2016 President Ilham Aliyev received Minister of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran Mohammad Javad Zarif
- 11.04.2016 President Ilham Aliyev received newly-appointed UN Resident Coordinator in the country Ghulam Isaczai
- 12.04.2016 President Ilham Aliyev received Deputy Speaker of the House of Representatives of the Malaysian Parliament Seri Ronald Kiandee
- 12.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation of the American Chamber of Commerce in Azerbaijan
- 15.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by the European Union Special Representative for the South Caucasus Herbert Salber
- 17.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by chairman of the Supreme Court of Appeal of the Republic of Turkey Ismail Rustu Cirit
- 25.04.2016 President Ilham Aliyev received Chairman of the Council of the Republic of the National Assembly of Belarus Mikhail Myasnikovich
- 25.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Chairman of the Senate of Kazakhstan Kassym-Jomart Tokayev
- 25.04.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by member of the National Assembly of the French Republic, President of the Association of Friends of Azerbaijan in France Jean-Francois Mancel

- 25.04.2016 President Ilham Aliyev received Minister of State for Tolerance of the United Arab Emirates Sheikha Lubna Al Qasimi
- 27.04.2016 President Ilham Aliyev received Vice President of the Islamic Republic of Iran and head of Cultural Heritage, Handcrafts and Tourism Organization Masoud Soltanifar
- 27.04.2016 President Ilham Aliyev received Deputy Prime Minister of the State of Qatar Ahmad bin Abdullah Al Mahmoud
- 27.04.2016 President Ilham Aliyev received former Prime Minister of France Dominique de Villepin
- 27.04.2016 President Ilham Aliyev received Minister of Culture and Information of the Kingdom of Saudi Arabia Adel bin Zaid Al-Toraifi
- 28.04.2016 President Ilham Aliyev received Secretary General of the Socialist International Luis Ayala
- 29.04.2016 President Ilham Aliyev received Minister of Foreign Affairs of Malta George Vella
- 03.05.2016 President Ilham Aliyev accepted the credentials of newly-appointed Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Indonesia Husnan Bey Fananie
- 11.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Minister of Economic Affairs of the Netherlands Henk Kamp
- 11.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation of MEDEF, Movement of the Enterprises of France
- 12.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by head of the Republic of Dagestan of the Russian Federation Ramazan Abdulatipov
- 13.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria Daniel Mitov
- 15.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Minister of Agriculture of the Islamic Republic of Iran Mahmoud Hojjati

- 18.05.2016 President Ilham Aliyev received President of the Maastricht School of Management, former President of the Dutch Senate and Honorary President of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe Rene van der Linden
- 18.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Deputy Prime Minister of the Russian Federation Dmitry Rogozin
- 19.05.2016 President Ilham Aliyev received deputy Prime Minister of the Republic of Belarus Mikhail Rusyi
- 20.05.2016 President Ilham Aliyev received head of the International Monetary Fund (IMF) mission on Azerbaijan Mohamed El Gorchi
- 22.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by special envoy of the President of the People's Republic of China, member of the Politburo of the Communist Party, Secretary of the party's Central Political and Legal Affairs Commission Meng Jianzhu
- 24.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by President of the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Suma Chakrabarti
- 24.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation of members of the BP Board led by chairman of the Board Carl-Henric Svanberg and including BP Group Chief Executive Bob Dudley
- 25.05.2016 President Ilham Aliyev received Editor-in-Chief of The Business Year magazine Leland Rice and its Regional Director Betul Cakaloglu
- 26.05.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by Chairman of the Constitutional Court of the Republic of Turkey Zuhtu Arslan
- 26.05.2016 President Ilham Aliyev received an Italian delegation led by Chairman of the European Policies Committee of the Senate, Senator Vannino Chiti
- 27.05.2016 President Ilham Aliyev received the OSCE Parliamentary Assembly's Special Representative on the South Caucasus Kristian Vigenin
- 27.05.2016 President Ilham Aliyev received Mayor of Cannes David Lisnard

- 30.05.2016 President Ilham Aliyev received National Security Advisor of the Islamic Republic of Afghanistan Mohammad Hanif Atmar
- 31.05.2016 President Ilham Aliyev received credentials of the newly-appointed Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland Carole Mary Crofts
- 31.05.2016 President Ilham Aliyev accepted a delegation led by member of the Standing Committee of Central Politburo of the Communist Party of the People's Republic of China , Senior Vice Premier of the State Council Zhang Gaoli
- 01.06.2016 President Ilham Aliyev received British Prime Ministerial Trade Envoy Baroness Nicholson
- 02.06.2016 President Ilham Aliyev received Vice-Chair of the Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe at the European Parliament, Eastern Partnership rapporteur for Azerbaijan Norica Nicolai and member of the European Parliament Iveta Grigule
- 08.06.2016 President Ilham Aliyev received heads of diplomatic missions and international organizations of Muslim countries in Azerbaijan on the occasion of the holy month of Ramadan
- 08.06.2016 President Ilham Aliyev received member of the State Duma of the Federal Assembly of the Russian Federation, Personal Envoy of the Head of the Chechen Republic Adam Delimkhanov
- 09.06.2016 President Ilham Aliyev received Minister of Justice of the Russian Federation Alexander Kononov
- 15.06.2016 President Ilham Aliyev received co-rapporteurs of the Monitoring Committee of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe Cezar Florin Preda and Stefan Schennach
- 16.06.2016 President Ilham Aliyev received CEO of Formula One Management Bernie Ecclestone
- 16.06.2016 President Ilham Aliyev received Secretary-General of the European People's Party, Executive Secretary of the Centrist Democrat International Antonio Lopez-Isturiz White

- 17.06.2016 President Ilham Aliyev received a delegation led by President of the Association of Friends of Azerbaijan in France, member of the National Assembly of the French Republic Jean-Francois Mancel
- 17.06.2016 President Ilham Aliyev received Senator of the Kingdom of Belgium, chairperson of PACE Committee on Legal Affairs and Human Rights, rapporteur on human rights in Azerbaijan Alain Destexhe
- 18.06.2016 President Ilham Aliyev received Nobel Peace Prize winner Muhammad Yunus
- 23.06.2016 President Ilham Aliyev received US Deputy Assistant Secretary in the Bureau of European and Eurasian Affairs Bridget Brink

**ACTIVITY OF THE MINISTER
OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
Mr. ELMAR MAMMADYAROV
IN THE SECOND QUARTER OF 2016**

**MEETINGS OF THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE
REPUBLIC OF AZERBAIJAN Mr. ELMAR MAMMADYAROV**

- 01.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Yukiya Amano, Director General of the International Atomic Energy Agency
- 04.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the delegation led by John Hambrick, Speaker of Nevada Assembly of the U.S.
- 05.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Mohammad Javad Zarif, Minister of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran
- 05.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Mevlüt Çavuşoğlu, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Turkey
- 06.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the delegation led by Ibrahim Rahimpur, Deputy Foreign Minister of the Islamic Republic of Iran
- 11.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the newly appointed Ambassador of the Republic of Indonesia to the Republic of Azerbaijan, Husnan Bey Fenani
- 11.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the newly appointed UN Resident Coordinator and UNDP Resident Representative for the Republic of Azerbaijan, Gulam Isaczai
- 14.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Adel al-Jubeir, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Saudi Arabia

- 15.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received Herbert Salber, the EU Special Representative for the South Caucasus
- 22.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the delegation led by Mahmoud Vaezi, Minister of Communications and Information Technologies of the Islamic Republic of Iran
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Jose Manuel Garcia-Margallo, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Spain
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Abdurrahman Mohammad Fachir, Deputy Minister of Foreign Affairs of Indonesia
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Harlem Desir, Secretary of State for European Affairs of France
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Sheikha Lubna Al Qasimi, Minister of State for Tolerance of United Arab Emirates
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Jock Seng Lim, Second Minister of Foreign Affairs and Trade of the Kingdom of Brunei
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Kyllike Sillaste-Elling, Deputy Minister of Foreign Affairs of Estonia
- 26.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Ambassador Michael B.Christides, Secretary General of the Black Sea Economic Cooperation
- 27.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Altynbek Maksutov, Minister of Culture, Information and Tourism of Kyrgyz Republic
- 29.04.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with George Vella, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Malta
- 06.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received Irfan Siddiq, Ambassador of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Republic of Azerbaijan upon the termination of his diplomatic term
- 11.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Christoph Heusgen, the foreign and security policy advisor of the Chancellor of Germany

- 13.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Daniel Mitov, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria
- 19.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Jean-Marc Ayrault, Foreign Minister of France
- 19.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Harlem Desir, Minister of State for European Affairs of France
- 23.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Manuel Gonzalez Sanz, Minister of Foreign Affairs and Religion of the Republic of Costa Rica
- 23.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Srgjan Kerim, President of the 62nd Session of the United Nations General Assembly, former Foreign Minister of the Republic of Macedonia
- 23.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Mohammed bin Abdurrahman bin Jassim Al Thani, Minister of Foreign Affairs of Qatar
- 26.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the newly appointed Ambassador of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to Azerbaijan Carol Crofts
- 26.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the delegation led by Senator Vannino Chiti, Chairman of the permanent commission on European Union Policy of Senate of the Italian Republic
- 27.05.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received Kristian Vigenin, the OSCE Parliamentary Assembly's Special Representative on the South Caucasus
- 01.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Jens Stoltenberg, Secretary General of NATO
- 09.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received Hong Jiuyin, Ambassador of the People's Republic of China to Azerbaijan
- 23.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received the delegation headed by Bridget Brink, the U.S. Deputy Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs

- 24.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov received Khalid Usman Qaiser, Ambassador of the Islamic Republic of Pakistan to the Republic of Azerbaijan
- 28.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with Péter Szijjártó, Minister of Foreign Affairs and Trade of Hungary
- 30.06.2016 Foreign Minister Elmar Mammadyarov met with the OSCE Chairperson-in-office, German Federal Minister for Foreign Affairs Frank-Walter Steinmeier

**FOREIGN MINISTER ELMAR MAMMADYAROV ADDRESSED A LETTER
TO FOREIGN MINISTERS OF SEVERAL COUNTRIES AND HEADS OF
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS**

4 April 2016

Foreign Minister Elmar Mammadyarov addressed a letter to the Ministers of Foreign Affairs of OSCE Minsk Group Co-Chairs, CIS countries and OSCE chair countries, Germany as an acting OSCE Chair country as well as Secretary General of UN, OIC, NATO and High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, Federica Mogherini.

In the letter Foreign Minister informed that Armenia targeting civilians densely residing in the territories adjacent to the frontline area opened intensive heavy weapons fire at the positions of Azerbaijan's armed forces along the line of contact on April 2, 2016 and as a result a number of civilians were killed.

He added that the armed forces of Azerbaijan have taken the necessary counter measures within its internationally recognized borders to guarantee the safety of civilian population and stop the provocations of Armenia.

In the letter Minister emphasized that the primary reason of the continuing conflict and, thus increasing tension is the unlawful presence of the armed forces of Armenia in the occupied territories of Azerbaijan.

Foreign Minister noted that in the relevant United Nations Security Council resolutions the UN reaffirmed that the Nagorno-Karabakh region is an inalienable part of Azerbaijan and demanded immediate, complete and unconditional withdrawal of the occupying forces from all occupied territories of Azerbaijan.

Minister underlined that Armenia must drop its futile attempts to mislead its own people and the wider international community, cease its policy of annexation and engage constructively in the conflict settlement process and comply with its international obligations.

**RAMSAR STATEMENT OF THE FOURTH TRILATERAL MEETING OF THE
MINISTERS OF FOREIGN AFFAIRS OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN,
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN AND THE REPUBLIC OF TURKEY**

5 April 2016

RAMSAR STATEMENT

Fourth Trilateral Meeting of the Ministers of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran, the Republic of Azerbaijan and the Republic of Turkey

At the Invitation of H.E. Mr. Mohammad Javad Zarif, Minister of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran, and with Participation of H.E. Mr. Elmar Mammadyarov, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan and H.E. Mr. Mevlut Cavusoglu, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Turkey, the Fourth Trilateral Meeting of the Ministers of Foreign Affairs was held on 5 April 2016 in Ramsar, Islamic Republic of Iran.

The Ministers,

- *Emphasized* their commitment to the Urumieh, Nakhchivan and Van Statements adopted in the previous Trilateral Meetings of the Ministers of Foreign Affairs;
- *Convinced* that the deep-rooted historical, religious and cultural commonalities and common values existing among the peoples of the three countries have provided unique opportunities and possibilities for further solidarity;
- *Underlined* the firm determination of the three parties to explore new ways to expand cooperation particularly in the areas that would ensure prosperity for the people of the three countries through economic growth and sustainable development;
- *Confirmed* their commitment to establish a belt of peace, stability, security, prosperity and cooperation in the region by further enhancing their relations in all fields and underlined that these endeavors will strengthen the sense of regional ownership through solidarity;
- *Emphasized* their common interest to strengthen peace and stability in the region and stressed in this context their commitment to principles of international law, including in particular, respect for sovereignty, territorial integrity, inviolability of internationally recognized borders and peaceful settlement of all disputes;
- *Reiterated*, in this regard, the importance of the earliest resolution of Armenia–Azerbaijan Nagorno–Karabakh conflict on the basis of the above mentioned principles;

- *Agreed* to continue close consultations on regional and global issues of significant common interests at different levels and platforms and within the framework of international and regional organizations such as the United Nations, the Organization of Islamic Cooperation, the Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia, and the Economic Cooperation Organization, with a view to enhancing regional and international peace, security and stability;
- *Welcomed* the agreement reached between the Islamic Republic of Iran and the P5+1 (including China, France, Germany, Russia, UK and US) and the EU on the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) on 14 July 2015, and are of the firm belief that with the removal of sanctions and restrictions, there has been created more suitable grounds than before for the expansion of economic cooperation among the neighboring countries, and commended in this context the Islamic Republic of Iran for its honest and serious implementation of the agreement, as also stated in the latest report of the Director General of IAEA on the agreement, and called on the other JCPOA participants to comply with their commitments genuinely and responsibly;
- *Expressed* their disappointment at the result of the 2015 NPT Review Conference and confirmed their support for the final document of the 2010 NPT Review Conference which adopted a Plan of Action for the implementation of 1995 Middle East Resolution on the establishment of a zone free of nuclear weapons and other weapons of mass destruction in the Middle East;
- *Decided* to intensify all efforts to improve their economic and commercial cooperation so as to meet actual potentials to promote investments and trade; and to further strengthen cooperation in the field of energy, transport, telecommunications, industry, education, science, culture, tourism and sports through joint projects and programs;
- *Reiterated* the importance of the cooperation within the framework of the Economic Cooperation Organization (ECO) and underlined the need to focus on its priority areas of trade, transport, communications and energy and to implement concrete projects in the areas in the interests of all member countries;
- *Stressed* their determination not to allow their territories to be used by any people or group of individuals, under any circumstances, for any threat and activity in terms of security and stability against each other;
- *Reiterated* their firm commitment to strengthen their cooperation in the fight against terrorism, and violent extremism and separatism in all their forms and manifestations, transnational organized crime, narcotics, arms and human trafficking and migrant smuggling as well as sectarianism; and welcomed in this context the adoption of the United Nations General Assembly Resolution entitled; “A World Against Violence and

Violent Extremism” (A/RES/70/109) on 10 December 2015, initiated by the Islamic Republic of Iran, and called for the full implementation of this Resolution;

- *Condemning* all forms of intolerance and discrimination based on ethnicity, race, color, religion and belief and emphasizing the importance of nurturing tolerance, respect, dialogue and cooperation among different cultures, civilizations and peoples, the parties confirmed their dedication to the goals and principles of the UN Alliance of Civilizations Initiative, co-sponsored by Turkey and Spain. In this regard, emphasized the significance of the 7th Global Forum of the Alliance to be held in Baku, Azerbaijan on 25–27 April 2016, underlined their readiness to participate actively in the above-mentioned Forum;

- *Recognized* the significant importance of promoting brotherhood and Islamic unity to confront daunting challenges facing the Islamic World and stressed their willingness to further cooperate actively and effectively in strengthening tolerance, understanding and Islamic fraternity;

- *Underlined* the importance of the adoption of the Trilateral Sectoral Cooperation Action Plan for 2016–2018 and emphasized the coordinating role of Ministers of Foreign Affairs in its implementation; therefore, encouraged relevant Ministries and Agencies to enhance trilateral cooperation aimed at practical implementation of the provisions of the Action Plan and make efforts towards its further fulfillment;

- *Stressed* the importance of the follow up of the decisions taken and the Action Plan adopted at the Ministerial level and decided to establish a Steering Committee which will act as a coordinating body of the trilateral mechanism. The Committee will convene at least one month before Ministerial meetings and review the progress in implementing the actions and activities listed in sectoral cooperation action plans and report to the Trilateral Ministerial Meeting. This Steering Committee will be composed of Deputy Ministers of Foreign Affairs at the political level of three countries;

- *Reiterated* the importance of holding regular meetings in the trilateral format to further their political dialogue, coordination and cooperation on regional and global issues;

- *Agreed* to hold the next meeting in 2017 in the Republic of Azerbaijan.

**THE TRILATERAL MEETING OF THE MINISTERS OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN
AND THE RUSSIAN FEDERATION**

7 April 2016, Baku

The meeting of the ministers of foreign affairs of the Republic of Azerbaijan Mr. Elmar Mammadyarov, the Islamic Republic of Iran Mr. Mohammad Javad Zarif and the Russian Federation Mr. Sergey Lavrov was held on 7 April 2016 in Baku. As an outcome of the meeting, the parties recognized the importance of the trilateral meeting of the ministers of foreign affairs, which will contribute to the deepening of the dialogue and interaction of the countries on regional and international matters.

The parties agreed to further develop and strengthen their intergovernmental relations on the basis of principles of equality, mutual respect and non-interference in each other's internal affairs.

The ministers of foreign affairs confirmed their adherence to the Charter of the United Nations and universally recognized principles and norms of international law. In this context, they also confirmed their determination to facilitate the settlement of the conflicts in the region.

The parties pointed out the importance of intensification of the fight against new challenges and threats to the regional stability and security and, in this regard, expressed their readiness to closely interact with the view to oppose terrorism, extremism, transnational organized crime and drug trafficking.

The parties agreed to develop cooperation in trilateral format in the field of economy, energy, transport, infrastructure, culture, tourism, business, youth exchange, as well as on consular and custom matters and promoting links between the regions and provinces of the three countries.

The ministers of foreign affairs pointed out the necessity of encouragement and development of trade-economic cooperation on the basis of principles of equality and mutual benefit. The interest to create favorable conditions conducive to the realization of investment projects and the attraction of new technologies was confirmed.

The parties confirmed their determination to continue the comprehensive efforts aimed at the preserving the Caspian Sea as a sea of peace, friendship, security and cooperation. The parties agreed for soonest finalization of the Convention on the legal status of the Caspian Sea.

The parties recognized that the safe and reliable transit routes will promote the creation

of new opportunities for the development of the region and facilitate the prosperity of their people. The parties confirmed their adherence to the diversification of automobile road, rail and marine ways and means of delivery of goods on the basis of principles of market economy, free competition and mutual benefit. The ministers of foreign affairs pointed out the importance of further promotion and support of the projects on the development of the North-South transport corridor.

The parties agreed for subject matter discussion of the abovementioned directions in the format of the sectoral agencies and organizations.

The parties, upon the instruction of their heads of state, agreed to start the discussion to prepare the first trilateral Summit meeting.

STATEMENT BY Mr. ELMAR MAMMADYAROV, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, AT THE PREPARATORY MEETING OF THE FOREIGN MINISTERIAL COUNCIL OF THE ORGANIZATION OF ISLAMIC COOPERATION (OIC) TO THE 13TH ISLAMIC SUMMIT CONFERENCE OF THE OIC ON “UNITY AND SOLIDARITY FOR JUSTICE AND PEACE”

12 April 2016, Istanbul

Mr. Chairman,
Mr. Secretary General,
Excellencies, Ladies and Gentlemen,

I'd like to express sincere gratitude to the brotherly Government of Turkey for warm hospitality and impeccable organization of our meeting. We congratulate you upon assumption of the Chairmanship of the Islamic Summit Conference and wish best of success in fulfilling your duties. We also convey deep appreciation to the Arab Republic of Egypt for the outstanding work done during its Chairmanship.

I also want to express gratitude to OIC Secretary General Dr. Iyad Madani for his wise governing of the Secretariat's activity in promotion of the OIC call around the world.

Dear Colleagues,

Unfortunately we can not state that the overall situation in the Islamic world has done significant progress since our last meeting, instead the scope of challenges faced by our Ummah has extended. Azerbaijan expresses deep concern over the consequences of wars and armed conflicts erupted in a number of countries which include not only devastated cities and killings of civilians but long-term humanitarian and refugee crisis.

Azerbaijan commends the dedicated work carried out by OIC Secretary General on the Palestinian cause and reiterates its full support to the brotherly people of Palestine in their struggle for achieving peace, stability and establishment of their independent state with Al-Quds its capital.

We praise the efforts undertaken by OIC to combat the phenomenon of Islamophobia. One of the main pushing reasons for the existence of such negative tendency are the blows made by violent extremism and terrorism. These inhuman and malicious acts are perpetrated by the enemies of peace and justice, therefore they can be effectively responded only through our joint efforts and solidarity. Azerbaijan condemns terrorism in all its forms and manifestations as one of the most serious threats to international peace and security.

My country is well known for its dedication to strengthening Islamic solidarity and

promoting Islamic values. We are honored to host Islamic Solidarity Games next year in Baku and hope that they will help to reinforce the bonds of unity, amity and fraternity between Muslims.

Azerbaijan has always attached great importance to its relations with OIC. Only Throughout past years Baku has hosted several OIC events such as 5th Ministerial Conference on the Role of Women in the Development of OIC Member States, 2nd Conference of OIC Labour Ministers. In connection to the latter event upon the proposal of the President of the Republic of Azerbaijan it was endorsed to establish OIC Labour center in Baku. We are proud that during our non-permanent membership in the UN Security Council special meeting devoted to strengthening the partnership synergy between the UN and OIC was held at UN Headquarters. We strongly believe that this practice must be continued, as it provides a good practice of expressing views on risks and challenges that faced by our world.

Mr. Chairman,

On April 2, 2016 Armenia once again confirmed its strong commitment to destructive policy in the negotiation process of Armenia-Azerbaijan Nagorno-Karabakh conflict by flagrantly violating ceasefire and shelling at the positions of Azerbaijani army and densely populated residential areas along the contact line. This provocative act received an adequate response from the Azerbaijani army which launched counter-attacks and repulsed Armenian forces. Today Armenia continues violating ceasefire regime and diverting attention from the substantive issues needed for peace process by this demonstrating to the world its main intentions. Azerbaijan calls the international community to demand from Armenia to cease the illegal occupation of Azerbaijan's territories, to withdraw its troops from all seized lands and to engage constructively in the conflict settlement process in accordance with the requirements of relevant resolutions of the UNSC and the norms and principles of international law.

I use this opportunity to extend our sincere gratitude to OIC Secretary General and Member States for the support to the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan and condemnation of the Armenian aggression and occupation of my country's territories.

I also want to appreciate the decision of the Conference to establish a Contact group on the aggression of the Republic of Armenia against my country.

Thank you for your attention!

**SPEECH BY Mr. ELMAR MAMMADYAROV, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, AT THE MEETING OF MINISTERS
OF FOREIGN AFFAIRS OF V4 AND EASTERN PARTNERSHIP**

4 May 2016, Prague

Dear Minister Zaorálek,
Distinguished Colleagues,
Ladies and Gentlemen,

At the outset, I would like to express our gratitude to the Czech Presidency in the Visegrad Group for hosting the next Visegrad and Eastern Partnership Ministerial Meeting.

We attach great importance to our traditional annual meetings in this format.

The success of cooperation with V4 Group stems from an outstanding track record of our bilateral relations with those countries. We continue to develop a regular high-level political dialogue on issues of common interest. I am proud to recall that Azerbaijan has established strategic partnership with Hungary and recently with the Czech Republic. The official visits of the President of the Czech Republic in September 2015 and the Prime Minister of Hungary to Azerbaijan in March 2016 gave further impetus to enhancing our bilateral agenda.

The growing number of strategic partners among the EU member states inspires us to advance our dialogue with the EU on the same premises. Azerbaijan has introduced a draft EU-Azerbaijan Strategic Partnership Agreement in Riga Eastern Partnership Summit. We are confident that this agreement will upgrade our bilateral relationship to qualitatively new level of strategic partnership and provide a better platform for the future of EU-Azerbaijan cooperation.

We have recently finalized joint consultations on this agreement and now look forward to embarking on negotiations soon. V4 countries are our important partners also in the EU context and we are convinced that our Visegrad partners will promote the adoption of negotiating mandate by the EU Foreign Affairs Council.

New geopolitical developments and challenges in the EU neighborhood will also shape EU's future relations with Azerbaijan. We hope that the revised ENP will fit into differentiated aspirations of partner countries in their relations with the EU. Azerbaijan is ready to hold bilateral consultations with the EU with a view of exploring its engagement in potential areas of cooperation and joint thematic frameworks foreseen by revised ENP.

Azerbaijan has been the staunch advocate of pragmatism in its relations with the EU. This approach is mirrored in most recent steps taken by Azerbaijan, notably the resumption of existing political dialogue mechanism aimed at re-energizing our bilateral cooperation.

Dear Colleagues,

Nowadays, there are growing doubts that the Eastern Partnership is exhausted and has consumed its entire potential. And as we weigh the progress of our bilateral relations with the EU, the ability of the Eastern Partnership to deliver in multilateral track assumes ever greater importance in determining the overall efficiency of the programme. In this regard, huge trans-regional projects initiated and realized by Azerbaijan pledge promising effect on revitalization of Eastern Partnership multilateral track.

Southern Gas Corridor is a unique project in this regard involving diverse stakeholders from Eastern Partnership region as well as EU member states and candidate countries. The 2nd Ministerial Meeting of Advisory Council recently held in Baku and attended by Federica Mogherini and Maroš Šefčovič delivered a message of unity and solidarity on unimpeded implementation of this project. The groundbreaking ceremony of TAP which will be held in 17 May in Thessaloniki, Greece will mark another milestone in this regard. Obviously, Azerbaijan is and will remain a committed partner to meet joint strategic interests in the field of energy security.

Azerbaijan's contribution to the multilateral cooperation is not confined to trans-regional oil and gas infrastructure projects. Baku-Tbilisi-Kars railway project which is expected to be operational by the end of this year is widely acknowledged as an inherent component of revived ancient Silk Road. This railroad will join the ranks of the region's most critical infrastructures once China's Silk Road Economic Belt concept comes to the full reality. This already provides a greater room for enhancing transport cooperation with the EU. Azerbaijan is also working on resumption of negotiations on Common Aviation Agreement with the EU.

Ladies and Gentlemen,

Growing threats as radicalization, extremism and terrorism challenge stability and security of Europe and its partners. These threats do not only target the lives of people but also core universal values that ensure peaceful coexistence. Multiculturalism and diversity should be promoted widely in order to overcome modern common challenges. Azerbaijan with its vibrant multicultural society is ready to share its experience in this regard. Meanwhile, we regard EU Strategy of Culture in its external action instrumental in identifying the modalities of our practical engagement in this field.

The 7th Global Forum of the United Nations Alliance of Civilizations (UNAOC) held in Baku on April 25-27 2016, adopted the Baku Declaration which would serve as guidelines for states and international organizations in promotion of intercultural dialogue and multiculturalism as a way to counter violence and extremism and sustain peace, security and prosperity for all and everybody. The Forum's themes and sub-themes reflected the 2030 Agenda for Sustainable Development, which incorporates the promotion of inclusive societies as pivotal component for sustainable development, and the creation of justice, peace, and security. The Forum was attended by more than 4000 participants, including heads of states and governments, officials, academicians, experts and representatives of civil society and media.

Debating on security challenges in the EU neighborhood, I guess it would be very remiss of us not to mention ongoing military aggression of Armenia against Azerbaijan. The recent provocative acts by Armenian armed forces in this April along the frontline have caused unprecedented escalation in the history of conflict. We have always made clear that the persistent presence of Armenian armed forces in the occupied Nagorno-Karabakh and 7 adjacent regions is a source of instability and frequent outbreaks of deadly military confrontations along the line of contact. Armenia has continuously disregarded international calls on moving beyond "status-quo" in the resolution of the conflict.

Azerbaijan is interested in a negotiated settlement of the conflict. Its roadmap to peace and stability is clear and based on international law. Azerbaijan will not compromise its territorial integrity as it is done by V4 and other five Eastern Partnership countries. Armenian armed forces must unconditionally withdraw from all occupied territories of Azerbaijan and ensure safe return of internally displaced persons with dignity to their places of origin, as it's required by relevant UN Security Council resolutions. Thank you!

**ADDRESS BY Mr. ELMAR MAMMADYAROV, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, AT THE NATO
RESOLUTE SUPPORT MINISTERIAL**

20 May 2016, Brussels

Mr. Secretary General,
My good friend and dear brother Minister Rabbani,
Colleagues and friends,

Azerbaijan stands firmly together with Afghanistan on its path towards stability and self-reliance.

Today, the Afghan National Defense and Security Forces assumed full responsibility for security throughout Afghanistan, following the conclusion of the ISAF mission. However, we recognize that the country remains challenged and we should all do more with our Afghan friends. Azerbaijan is committed to continue its efforts to this end and contribute significantly to the Resolute Support Mission (RSM) by providing troops, multimodal transit, training and financial assistance.

In this regard, I firmly reiterate my country's commitments to continue its contribution to the Resolute Support Mission throughout 2016. Azerbaijan has already made relatively substantial donations to the Afghanistan National Army (ANA) Trust Fund and pledged to continue financial support to ANA Trust Fund by the end of 2017.

Moreover, Azerbaijan remains committed to a long-term political partnership and a practical cooperation with Afghanistan. After conclusion of the Resolute Support mission, my country envisages the contribution through the enhanced Enduring Partnership.

Finally, let me also stress that my country's contribution to the stability of Afghanistan goes well beyond our involvement in NATO operations. As a country with a cultural and geographical proximity, we support Afghanistan on its path of reforms towards self-reliant future by enhancing practical contributions in the areas of education and training, infrastructure and transport development, investments, increasing role of women in society. As being a critical piece of the New Silk Road, Azerbaijan will link Afghanistan and Europe to support Afghanistan's sustainable future.

Thank you.

REMARKS BY FOREIGN MINISTER ELMAR MAMMADYAROV, AT THE 16TH DOHA FORUM PLENARY SESSION ON THE THEME “INTERNATIONAL AND REGIONAL STATUS QUO AND THE MEANS TO MEET THE CHALLENGES”

22 May 2016, Doha

Our moderator Martin Indyk argued last year that, “The Post-Cold War liberal international order is in trouble”. I will be less bold, asserting that the Post-Cold war World is under reconfiguration.

Dramatic changes made the World today to meet both traditional (continued military aggressions and illegal occupations) and unconventional challenges, like cyber, terrorism, mass migration, trafficking ect., which erase the borders between regional and international security. Martin Luther King said, “Injustice anywhere is a threat to justice everywhere”.

What are the ways and means to meet these challenges?

Recommit to, follow and enforce international law. The UN Charter must be as valid today as it was for the post World War II era. It is a must.

- It must be the rule of law not the rule of force to erase the sense of injustice in people. In our case, we face it for the quarter of a century with one fifth of the lands under illegal foreign military occupation and one ninth of the population as refugees or IDPs. There are four UNSC Resolutions to at least partially end the injustice, which are ignored, while other resolutions are sometimes implemented before they even come into force.

- Therefore, quarter of a century of injustice in my region continues to threaten international justice.

- Strengthening of the UN system, particularly Security Council and implementation of its adopted resolutions.

- Respect to the international recognized borders is a must for neighboring countries and international powers. - Extremism and terrorism are flourishing when major human rights violated.

Create economic opportunities through sustainable development.

- Migration crisis today caused not only by wars but also economic hardships. - There is a need for international aid and assistance to encourage reforms in those regions and countries, where populations are vulnerable due to the lack of opportunities and basic goods and services.

Promote multiculturalism. Our goal must be to win peoples' minds and hearts through building bridges and tearing up the walls.

- Intercultural dialogue is a necessary element to that end. My country is a good example not only because of its historically intercultural and tolerant nature. - We should also support Alliance of Civilizations, forums like this in Doha and World Humanitarian Summit in Istanbul, which will start in two days. Even more importantly, we should not just have exchange of ideas but rather implementation of the decisions we make.

**SPEECH BY Mr. ELMAR MAMMADYAROV, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN, AT THE EASTERN PARTNERSHIP
MINISTERIAL FOREIGN AFFAIRS MEETING**

23 May 2016, Brussels

Madam Mogherini, Thanks!
Commissioner Hahn,
Distinguished colleagues,
Ladies and gentlemen,

We welcome the fact that the principles of differentiation, flexibility, focus and greater ownership feature the new European Neighborhood Policy document as a step to adapt EU policy vis-à-vis its Eastern dimension to current realities and the needs of partner countries.

Azerbaijan has always demonstrated a strong political will to develop the relationship with the EU based on principles of equal partnership and mutually benefit. A year ago Azerbaijan introduced the draft Strategic Partnership Agreement (SPA) to the EU side on the margins of the Riga Summit. This agreement will lay the solid foundation for upgrading our bilateral relationship to qualitatively new level and for better securing our common interests.

The visit of the EU High Representative for Foreign Affairs and Security Policy Federica Mogherini to Azerbaijan was a good opportunity for reviewing and discussing the future direction of the EU-Azerbaijan relationship. We attach great importance to enhancing our bilateral cooperation in many areas of shared interest and, having recently finalized joint consultations on the scope of Strategic Partnership Agreement, we understand that the EU will come up with an official mandate to launch negotiations soon.

Currently, we are working on the resumption of existing political dialogue mechanism aimed at re-energizing our bilateral cooperation. Furthermore, we are also ready to resume negotiations on Common Aviation Agreement with the EU.

Dear Colleagues,

The revised ENP reaffirmed importance of completing the Southern Gas Corridor to achieving pan-European energy security. Timely and successful finalization of this global importance project is critical for bringing alternative gas volumes to Europe. The 2nd Ministerial Meeting of Advisory Council recently held in Baku and attended by Federica Mogherini and Maroš Šefčovič delivered a message of unity and solidarity on unimpeded implementation of this multibillion project. The groundbreaking ceremony of Trans Adriatic Pipeline held on 17 May in Thessaloniki, Greece marked another

milestone in this regard. Azerbaijan is and will remain a committed partner to meet joint strategic interests in the field of energy security.

There is huge untapped potential in the area of transport as well. Azerbaijan continues to make all efforts to further contribute to the development of transit corridors in our region, particularly the East-West and South-North corridors. Baku-Tbilisi-Kars railway project, expected to be operational by the end of this year, will join the ranks of the region's most critical infrastructures once China's Silk Road Economic Belt concept comes to the full reality.

These projects bear more implications than mere economic-commercial benefits. They will serve as an effective instrument for engagement in wider areas of common interest between the EU and Azerbaijan.

Ladies and Gentlemen,

Multiculturalism and diversity should be promoted widely in order to overcome growing threats as radicalization, extremism and terrorism. Azerbaijan with its vibrant multicultural society is ready to share its experience in this regard. Meanwhile, we regard EU Strategy of Culture in its external action instrumental in identifying the modalities of our practical engagement in this field.

The 7th Global Forum of the United Nations Alliance of Civilizations (UNAOC) held in Baku on April 25-27 2016, adopted the Baku Declaration which would serve as guidelines for states and international organizations in promotion of intercultural dialogue and multiculturalism as a way to counter violence and extremism and sustain peace, security and prosperity for all and everybody. The Forum's themes and sub-themes reflected the 2030 Agenda for Sustainable Development, which incorporates the promotion of inclusive societies as pivotal component for sustainable development, and the creation of justice, peace, and security. The Forum was attended by more than 4000 participants, including heads of states and governments, officials, academicians, experts and representatives of civil society and media.

Ladies and Gentlemen,

The revised ENP has put forward the stabilization as the most urgent challenge in many parts of the European Neighbourhood. True stabilization in the proper sense of this word is unimaginable without addressing pressing security challenges, that is, without the settlement of protracted military conflicts which threaten the stability and cooperation in the Eastern Partnership geography.

On May 16 Vienna meeting of the Presidents of Armenia and Azerbaijan and Foreign

Ministers of OSCE Minsk Group Co-Chair countries was convened. The recent escalation in front-line has signaled that “status quo” in the settlement of Armenia-Azerbaijan conflict may lead to violence and severe military clashes. Everyone fed up with the status quo which is not reliable and remains unsustainable and unacceptable. Demilitarization and withdrawal of troops has to be ensured.

Moving beyond this situation by means of constructive negotiations can bring desired peace and stability to the region. However, statements threatening Azerbaijan with “dirty bombs” bears no indication of any intention of Armenia in this regard. In the meantime, we call international community to closely scrutinize Armenia’s disobedience to commitments taken under international conventions on non-proliferation of weapons of mass-destruction. This is critically important in view of previous and recently discovered notorious criminal cases related to trafficking radioactive materials from Armenia to potential third countries.

Thank you!

FOREIGN MINISTER ELMAR MAMMADYAROV DELIVERED A SPEECH AT THE NORTH ATLANTIC COUNCIL

31 May 2016, Brussels

Foreign Minister Elmar Mammadyarov delivered a speech at the North Atlantic Council, the principal decision-making body of NATO at its headquarters within the framework of Azerbaijan-NATO meeting on May 31, 2016.

Noting that the political and military cooperation is developing between Azerbaijan and NATO member states on the basis of Framework Document of the Partnership for Peace and Basic Document of Euro-Atlantic Partnership Council, Elmar Mammadyarov added that Azerbaijan is actively participating in the programs such as Individual Partnership Action Plan (IPAP), Planning and Review Process (PARP) and Operational Capabilities Concept (OCC) of NATO. Saying that the cooperation with NATO plays an important role in the reforms of the military and security sector of our country and becoming more interoperable with the armed forces of NATO states, E.Mammadyarov noted that Azerbaijani military officers are serving today at the headquarters of the Alliance as Partnership Staff Elements.

Mentioning Azerbaijan's contributions to the Kosovo Operation (KFOR), as well as the International Security Assistance Force (ISAF) and the Resolute Support Mission in Afghanistan jointly with NATO countries to support the international peace and security, Minister briefed also about the development of relationship of Azerbaijan with Afghanistan on the bilateral basis.

Highlighting that Azerbaijan is building TANAP and TAP in cooperation with some NATO Member States, Minister Elmar Mammadyarov stressed the practical importance of regular critical infrastructure protection workshops within Azerbaijan-led Ad Hoc Working group at NATO.

Talking about the situation in the South Caucasus region, Minister E.Mammadyarov added that the internationally recognized borders of Azerbaijan have been violated for more than 20 years with 20 percent of its territory under illegal military occupation by Armenia and more than 1 million Azerbaijani people have undergone bloody ethnic cleansing in the seized lands.

Giving detailed information about the latest escalation in the frontline with the instigation and provocation of Armenia, Elmar Mammadyarov emphasized that the current status-quo based on the fact of occupation remains the main source of tension. Mentioning that all international community, including OSCE MG co-chairs accept the fact of unacceptability and unsustainability of the current status-quo, E.Mammadyarov stressed that in order to change the status-quo, the fact of occupation must be ceased

and the armed forces of Armenia have to be withdrawn from all occupied territories of Azerbaijan.

Elmar Mammadyarov said: “On May 16, Vienna meeting of the Presidents of Armenia and Azerbaijan and Foreign Ministers of OSCE Minsk Group Co-Chair countries was convened, in June, we expect another meeting to make a tangible progress to change the status quo.”

Talking about Armenia’s threats against Azerbaijan with “dirty bombs” and its non-fulfillment of commitments taken under the international conventions on non-proliferation of weapons of mass-destruction, E.Mammadyarov underlined that the official Yerevan again pursues the deliberate policy of obstructing the negotiations process.

Reminding that according to the UN Charter and Helsinki Final Act, Armenia committed itself to respect the territorial integrity, sovereignty and internationally recognized borders of other states, to refrain from the threat or use of force against them, Minister emphasized that’s what Azerbaijan expects from Armenia to follow and from international community to demand.

Minister told that Azerbaijan highly appreciates NATO’s principled and consistent stance on this issue at its Summit Declarations.

At the meeting, the Permanent Representatives of NATO Member States to the North Atlantic Council made their interventions. Minister Elmar Mammadyarov answered the questions of Permanent Representatives of NATO Member States.

JOINT PRESS CONFERENCE
OF MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN,
ELMAR MAMMADYAROV AND FEDERAL MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS
OF THE FEDERATIVE REPUBLIC OF GERMANY, FRANK-WALTER STEINMEIER
 30 June 2016, Baku

Ladies and gentlemen!

As you know, Frank-Walter Steinmeier, Chairman-in-Office of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) and Minister of Foreign Affairs of Federative Republic of Germany is on a working visit to Azerbaijan. We have just had a tete-a tete meeting with him. As you may know, the President of the Republic of Azerbaijan, H.E. Mr. Ilham Aliyev have paid 4 visits to the Federative Republic of Germany for the last one and half year. Furthermore, me and other Government members have been on some official and working visits in Germany. The relations between Germany and Azerbaijan are steadily strengthening and developing. Azerbaijan remains the main trade partner of Germany in the South Caucasus region and German companies are widely operating in Azerbaijan. After the press-conference with my colleague we will continue the negotiations, as well as the discussions on regional projects including East-West, North-South transport and energy ones. The German side and German companies demonstrate a great interest in these projects. The Azerbaijan-Germany relationship has a great history. In 2017, the 200th anniversary of the establishment of German settlements in Azerbaijan will be celebrated. We plan to involve UNESCO in this event, as well. With the initiative of Azerbaijan, the German heritage was inscribed to the list of cultural monuments of UNESCO. The Government of Azerbaijan is carrying out the restoration work for the protection of German monuments in Azerbaijan. According to the latest information 4 churches have already been repaired. The villages and settlements in which the German population lived have been restored.

We touched upon the relations with the European Union. As you may know, Azerbaijan has presented a draft agreement on Strategic Partnership to the EU. We believe that this fall the EU will provide a mandate to start the negotiations on this draft agreement. Generally, the relations between the EU and Azerbaijan are continuously strengthening and developing. Recently, a new Global strategy of the EU has been presented. In this document it was stated that the main elements of the European security are the sovereignty, independency and territorial integrity of states, as well as inviolability of borders and peaceful settlement of disputes.

We touched upon the Armenia-Azerbaijan Nagorno-Karabakh conflict, as well. Mr.Steinmeier visited Baku after Yerevan; he discussed this issue in Yerevan. You know that, the Sankt-Petersburg meeting of the Presidents of Russia, Azerbaijan and

Armenia is positively assessed. It is time to tackle this issue very seriously. This conflict has to be solved. We understand that it is difficult to resolve it wholly, but we can make progress step by step in the settlement of the conflict. The Azerbaijani side firmly states that the troops of Armenia have to be withdrawn from the occupied territories of Azerbaijan. It is right time to change the existing status-quo. Everyone knows that the existing status-quo is unacceptable and unsustainable.

Q&A session

Question: *My first question is for Mr. Steinmeier. While you were in Armenia, you had a meeting with Bako Saakyan. We would like to know in which status he met with you and whether you had a similar meeting with the Azerbaijani community of Nagorno-Karabakh region? In your statements in Armenia you mentioned that the existing status-quo is not sustainable. What did you mean saying that? Did you mean that in order to end the occupation, Armenia has to withdraw its troops from the occupied territories of Azerbaijan? My second question is for Mr. Mammadyarov. It has not been announced that a new meeting will take place after the Sankt-Petersburg meeting. Are there any plans for the meetings of presidents or foreign ministers with each other or the Minsk Group co-chairs? Also it is assumed that France will host the next meeting and even there are news that the meeting will take place on the 20th of the next month. Generally, will France host the next meeting?*

Elmar Mammadyarov: As a result of Sankt-Petersburg meeting, the presidents agreed that the foreign minister of Russia Sergey Lavrov would visit to the region. It has already been publicly announced that on the 4th of the next month Sergey Lavrov will visit Yerevan. Afterwards it is expected that he will visit Baku.

We will continue the substantive negotiations with him. Most likely, the next meeting will be at the presidential level. Now I cannot tell where it will take place. But it is known that there has been such a proposal from the French side. The French foreign minister proposed the venue of the next meeting in Paris. We don't have any objection. However, the negotiations should be result oriented and have substantive character. It should be not for the for the sake of negotiations.

Question: *My first question is for German minister. There is a lot of criticism about the "North Stream 2" project. It is argued that the project fails to be compatible with the mainstream policy of EU. How do you think of that? And also what can you say about the TAP and TANAP projects? My second question is for Mr. Mammadyarov. You have talked about the German heritage in Azerbaijan. What kind of measures will be implemented in order to promote it?*

Elmar Mammadyarov: We have discussed this issue with the German foreign minister.

I addressed a letter to him on that issue. The first German settlers came to Azerbaijan back in 1817. They were settled in Tovuz, Akstafa, Ganja and Mingeçaur areas. We will discuss the restoration of “Siemens” museum in Gadabay, regional and memorial house museums in Goygol. The last German who lived in Goygol, Azerbaijan died in 2007. We have a joint project named “The German settlers of Azerbaijan” with the Ministry of Culture and Tourism. There are a number of proposals in the letter addressed to Mr. Steinmeier. We will celebrate the 200th anniversary with the participation of UNESCO, as well. Thank you!

**THE WORKING VISIT OF THE CHAIRMAN OF THE GOVERNMENT
OF THE RUSSIAN FEDERATION TO THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN**

8 April 2016, Baku

***Statement by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev
during the Press Conference***

Dear Dmitry Anatolyevich, distinguished guests, ladies and gentlemen.

I would like to warmly welcome Dmitry Anatolyevich to Azerbaijan once again. You are welcome!

We attach great importance to your visit. Today, within the framework of talks both in an expanded format and face to face, we discussed important issues of bilateral cooperation and the regional agenda. Of course, we have discussed in detail the issues related to the settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict, especially in view of the recent escalation in the conflict zone.

We very much appreciate the fact that Prime Minister of the Russian Federation Dmitry Anatolyevich Medvedev is on an official visit to Baku today. I invited Mr. Medvedev to visit Azerbaijan. I know that this visit was planned, but we view the fact that it is taking place today as yet another indicator of the friendly and partnership attitude towards Azerbaijan. We all know that Mr. Medvedev was scheduled to pay an official visit to Armenia on 7 April, and taking into account the current situation in the conflict zone, the decision to come to Azerbaijan on 8 April is very much appreciated. This indicates again that the relations with both Armenia and Azerbaijan are of great importance to Russia. It is also the case with us. For us, the relations with Russia are of great importance. We value these relations, appreciate them and try to expand and strengthen them further.

With regard to the settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan, unfortunately, it has remained unresolved for many years. Azerbaijani lands have been under occupation for many years. Not only Nagorno-Karabakh but also seven adjacent districts of Azerbaijan have been under occupation for over 20 years. The entire Azerbaijani population has been driven out of there, all houses and historical monuments have been destroyed. We have more than 700,000 internally displaced persons from the conflict zone alone. If we add to this figure more than 250,000 refugees from Armenia, we had one of the highest per capita rates of refugees and internally displaced persons in 1994 when a truce was reached.

There are mechanisms for resolving the conflict. There are four UN Security Council resolutions demanding a withdrawal of the Armenian occupying forces from Azerbaijani territory. Unfortunately, they remain on paper.

Russia as a co-chair of the OSCE Minsk Group plays an important role in resolving the conflict. We value this role very highly. This particularly manifested itself against the backdrop of yet another armed provocation by Armenia, when they fired on our positions and caused to residential settlements. More than 400 homes located close to the contact line have been damaged. Of these, several

dozen have been completely destroyed. We have casualties, including civilian ones.

Under these circumstances, the Russian side has taken the initiative to de-escalate the situation. Russian President Vladimir Vladimirovich Putin phoned me and the President of Armenia, expressed its concern and a desire to help the parties to de-escalate the situation. We reacted positively to these signals. Also, with the participation of the leadership of the General Staff of the Russian Federation, a meeting of the heads of the general staffs of the three countries was held in Moscow and decided to cease hostilities. We strictly abide by this decision and hope that the Armenian side will also be committed to it.

I would like to say once again that Azerbaijan is committed to the negotiation process. They have conducted for 20 years. All accusations from Armenia that Azerbaijan allegedly initiated this escalation are completely unfounded. After all, the nature of the clashes that took place in early April suggests that there we did and do not intend to start large-scale military operations. We simply defended our positions and a peaceful life of its citizens. Therefore, a settlement of the conflict is in the interests of Azerbaijan and, I am sure, in the interests of Armenia. Also, Russia as a neighbor and friend of both countries is interested in the soonest settlement.

We will continue the negotiation process. We welcome the initiative of the OSCE Minsk Group, which recently visited the region, and we hope that the appeals of the OSCE Minsk Group that the status quo should be changed will also be heard in Armenia. The change of the status quo and the beginning of de-occupation of Azerbaijani territories are the main conditions for a comprehensive settlement of the conflict. As soon as this happens, there will be peace and cooperation in the region. This will benefit all countries in the region.

With regard to the rest of our agenda, we have discussed in detail the economic issues, trade and economic relations, energy, transport, and relations in the sphere of humanitarian cooperation. In all directions we observe positive dynamics and trends. The intergovernmental commission is working hard. It works efficiently on all directions.

We view the relations with Russia as those of strategic nature and see the same attitude on the part of the Russian government, the Russian side. Mr. Medvedev's visit reaffirms the nature of these relationships and makes a great contribution to the strengthening of our cooperation.

Once again, Dmitry Anatolyevich, thank you for being here today, and I wish you all the best. I want to express my deep respect for the Russian people and wish progress and prosperity to the Russian state. Thank you.

THE 7TH GLOBAL FORUM OF THE UNITED NATIONS ALLIANCE OF CIVILIZATIONS (UNAOC) ON THE THEME “LIVING TOGETHER IN INCLUSIVE SOCIETIES: A CHALLENGE AND A GOAL”

26 April 2016, Baku

Speech by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev

Excellences,
Presidents,
Dear friends, dear guests.

First of all, I'd like to welcome you all to our country. I am very glad to see you all in Azerbaijan. It is a big honor for us to host the 7th Global Forum of the United Nations Alliance of Civilizations. We consider this as a sign of appreciation of our activity and promotion of the values of intercultural dialogue, multiculturalism.

First of all, I'd like to express my gratitude to the founding fathers of the Alliance – Turkey and Spain, President Erdogan and Prime Minister Zapatero for this extremely important initiative, which now lives for more than 10 years. The idea of creation of the Alliance was a sign of wisdom of the politicians, my brother President Erdogan and Prime Minister Zapatero, and was supported by the international community.

I'd also like to express gratitude to the UN High Representative of the Alliance of Civilizations Mr. Al-Nasser for his leadership and contribution to promotion of the values of peace, solidarity and friendship.

We are very proud that today representatives of more than 140 countries gathered in Baku to address important issues of the Alliance of Civilizations.

Azerbaijan for centuries was a place where religions, cultures, civilizations met. We are not only a geographic bridge between East and West, but also a cultural bridge. For centuries representatives of religions, cultures lived in peace and dignity in Azerbaijan. Religious tolerance, multiculturalism always was present here. There was no word “multiculturalism”, but ideas were always present.

And the result of that is that today Azerbaijan is a multiethnic, multiconfessional country where representatives of all religions and ethnic groups live in dignity and peace. This is one of our biggest assets. And we are proud of our history. We are proud of our historical monuments which reflect the creation of representatives of different cultures.

One of the oldest mosques in the world, which was built in 743 is situated in the ancient Azerbaijani city of Shamakhi. Also one of the oldest churches in the Caucasus, the

ancient church of ancient state of Caucasian Albania is also situated in Azerbaijan close to another ancient city of Shaki. Our government invests in construction and renovation of mosques, Orthodox and Catholic churches, synagogues. This is our policy and this is our lifestyle. For centuries Azerbaijan is preserving these assets regardless of political or social situation in our country. Our country is relatively young as an independent country - only 25 years old. But it is an ancient country with deep historical and cultural roots.

Multiculturalism for us is a state policy. We organized different events, addressing these important issues. Every second year the intercultural dialogue forum is taking place in Azerbaijan. We regularly host Baku International Humanitarian Forum. And the main idea is how to bring representatives of different religions together and how to establish more understanding between us.

Azerbaijan hosted the World Summit of Religious Leaders addressing important issues of interreligious dialogue. I think that today this is one of the most important topics on the global agenda. And the role of Alliance of Civilizations is growing. Unfortunately, we see also very concerning trends in our region, in Europe, in Middle East, in the area of former Soviet Union, where we see clashes, confrontations based on ethnic or religious grounds. This is a very dangerous tendency.

And I think that the gathering in Baku, the 7th Global Forum, will address these issues and will contribute to the cause of solidarity, peace, mutual understanding and partnership.

In 2008, we initiated Baku Process, which already became a broad platform for intercultural dialogue. Azerbaijan is one of the few countries which are members of Islamic Cooperation Organization and of the Council of Europe. So, at the meeting of ministers of culture of Council of Europe, which took place in Baku in 2008, we invited ministers of culture of the countries of Islamic Cooperation Organization. For the first time ministers of culture of more than hundred countries of these two organizations gathered in Baku.

Next year, in 2009, we hosted a ministerial meeting of the ministers of culture of Islamic Cooperation Organization in Baku and invited ministers of culture of European countries. So, this process was named Baku Process, and we are very proud that the name of our ancient city is now also associated with this positive initiative. And this process is growing. It is getting more and more supporters, it is becoming a global initiative, which contributes to the cause of solidarity, mutual understanding and intercultural dialogue. At the same time our initiatives are aimed at strengthening positions of our country as a bridge between cultures, between civilizations, as a country, which can and should contribute more to the cause of mutual understanding.

Last year we were very proud to host the first, inaugural European Games in Baku. Next year we will be hosting the 4th Islamic Solidarity Games in Baku. So in one city, in 2 years` time, European and Islamic athletes will perform. And this is not only sports, achievements and medals. This is friendship, this is mutual understanding, this is solidarity, partnership, and there is nothing to divide between us.

We are all living on the same planet. All the people want to live in dignity, in peace, in security, to raise children, to protect their families. All religions advocate for the same values of humanity, mercy, solidarity, peace. Uniting our efforts is what the world needs today. Today`s gathering, today`s Forum is a clear indicator that the ideas of multiculturalism are strongly supported by international community. As I said more than 140 countries are present here.

Multiculturalism has no alternative. Of course, we all know that there are different ideas. Some say that multiculturalism failed or didn`t work. But there are positive examples. For us multiculturalism is a state policy and is our lifestyle.

What are the alternatives of multiculturalism? They are very dangerous alternatives – xenophobia, Islamophobia, anti-Semitism, racism, discrimination, hatred. Therefore, the strengthening of the values of multiculturalism will, I think, be a very positive trend in the current politics. And all the responsible politicians should contribute to these positive dynamics.

As I said, Azerbaijan is a relatively young country as an independent state. This year we will celebrate the 25th anniversary of restoration of our independence. These were the years of transformation of our political, economic system, these were the years of creation of the state. And, I think that we met all our major targets.

Azerbaijan became a respected member of international community, is a member of United Nations, OSCE, Islamic Cooperation Organization, Council of Europe, Non-Alignment Movement and many other international bodies.

We have strong international support, which was reflected in 2011, when with the support of 155 countries Azerbaijan for the first time was elected as a non-permanent member of the United Nations Security Council. That was a big victory of our country and a sign of great respect for Azerbaijan.

Within this short period of 25 years we managed to present ourselves as a reliable international partner, as a country with independent foreign policy, a country which contributes to regional development, regional security, stability and multiculturalism. The years of independence were the years of transformation of our political system, creation of democratic institutions, and we succeeded in that. All the freedoms are provided in Azerbaijan, including freedom of media, free internet - more than 70% of our population are internet users - freedom of assembly, religious freedom. All freedoms are provided, and this is a good foundation for rapid economic development. And economic reforms implemented in Azerbaijan were implemented in parallel with political reforms.

Unfortunately, the creation of our statehood was dominated by military aggression of a neighboring Armenia against Azerbaijan, the aggression that ended in occupation of the internationally recognized territory of our country. Nagorno-Karabakh is a historic part of Azerbaijan, a legal part of Azerbaijan. When Azerbaijan became a member of United Nations, Nagorno-Karabakh was adopted as an integral part of our country. But as a result of this aggression Nagorno-Karabakh is totally occupied by Armenia. And not only Nagorno-Karabakh, but seven other districts of Azerbaijan beyond the administrative borders of Nagorno-Karabakh are under occupation. As a result of that occupation we have more than one million refugees and IDPs. So we were the subject of ethnic cleansing by Armenia. Almost 20% of our territory is under occupation for more than 20 years.

Everything on the occupied territories is destroyed, and OSCE sent two fact-finding missions to observe the situation and their report is terrifying. Everything is destroyed – all our buildings, historic monuments, mosques, graves. Here in Baku, in the center of the city, you can see how we preserve the religious heritage of Armenian people. The Armenian church was restored and is situated where it was built. But all our mosques on the occupied territories lie in ruins.

International community adopted resolutions and decisions in order to put an end to this occupation. United Nations Security Council – the highest international body – adopted four resolutions demanding immediate and unconditional withdrawal of Armenian troops from the occupied territories. Unfortunately, Armenia simply ignores these resolutions, and doesn't implement them. And here we come to a very important point of the mechanism of implementation of decisions and resolutions of international organizations. In some cases, resolutions of Security Council are being implemented within days, if not hours. But in our case it is more than 20 years and it is still unresolved.

OSCE, Islamic Cooperation Organization, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Non-Alignment Movement – all of them adopted similar resolutions demanding withdrawal of Armenian troops from Azerbaijani territory. But Armenia simply ignores them, and there is no international pressure to force the aggressor to comply with international norms.

Our people were subject of genocide. Khojaly genocide is recognized by 10 countries. As a result of that genocide hundreds of Azerbaijanis were killed, all of them civilians, and almost 200 of them women and children. This is a crime against humanity, and this once again shows what a danger we are facing now.

The resolution of the conflict between Armenia-Azerbaijan must be based on the international law norms, United Nations` Charter, Security Council`s resolutions, Helsinki Final Act. Our territories must be liberated, our people must have a chance to go back to their homes.

In the beginning of the 1990s we faced a major humanitarian catastrophe. Because we had 250,000 Azerbaijani refugees from Armenia. And more than 700,000 internally displaced persons from Nagorno-Karabakh and other areas. At that time population of Azerbaijan was less than 8 million. So we had probably one of the highest per capita numbers of refugees and IDPs.

And we know how difficult it is to accommodate them, to provide decent conditions for them. Especially, at that time, we were completely without any resources. We were at that time one of the poorest countries in the world with a living standard below any level of poverty. Of course, we got some international support, but we mainly coped with this issue ourselves.

Despite of the fact that we built 90 settlements and every year we resettle more than 20,000 refugees and IDPs, still some of them live in difficult conditions, in dormitories, in schools, in kindergartens. And we are trying to do all our best to improve their living standard, but it takes a lot of time. So we clearly understand the situation, which countries now face with respect to refugees. This is a real humanitarian catastrophe, and all international community should take part in the resolution of these issues. And the countries, which receive most of the refugees, now need to be supported. Not only by words, but very serious financial contribution. As a country which suffered and continues to suffer from occupation, we know how difficult it is from all point of views, from political, moral, economic and social points of view.

Despite occupation our country develops. We had one of the fastest economic growth rates in the world in the decade from 2004 to 2014. We dramatically reduced poverty from almost 50% to 5%. Unemployment also is around 5%. We invest in education. Level of literacy in Azerbaijan is close to 100%. More than 3000 schools were built and renovated in the recent years. More than 500 hospitals were constructed all over the country. It allowed us to reduce significantly the child mortality. Gender equality is fully protected in Azerbaijan. Women have a right to vote in Azerbaijan for almost 100 years since the creation of the first Democratic Republic of Azerbaijan in 1918. By the way, that was a first Democratic Republic in the Muslim world.

We invest in environmental protection, especially in Absheron Peninsula, which had a lot of polluted areas due to the oil exploration and development. We had to clean all that polluted areas and create parks and public areas there. In other words, we are making a very important progress with respect to United Nations Millennium Development goals, and we are on a right track. Even the economic crisis, which all the oil producing countries are facing now especially taking into account the reduction of oil price, did not seriously affect our economy. And I am sure that we will be able to achieve all our major goals in 2016.

Azerbaijan is known as a country rich with energy resources. But our main objective is to transform “black gold”, as we call oil, into human capital. Therefore, investment in education, social protection, reforms brought to the result that our economy is now diversified, and dependence on oil and gas is going down.

Though, of course, we initiated large-scale energy projects. The project of Southern Gas Corridor, which is a project of energy cooperation and energy security. Also we are an active member of the team of countries in promotion of the transportation corridor taking into account our geographical location. And if you look at the number of countries, I will name them, if you don't mind, just to demonstrate what kind of regional cooperation we have. It will be clear that these energy and transportation corridors are not only corridors for energy and cargos. These are the corridors of partnership. Southern Gas Corridor members are Azerbaijan, Georgia, Turkey, Bulgaria, Greece, Albania, Italy and also Balkan countries, I am sure will join at a later stage.

East-West corridor, Silk Route project was initiated by three countries – Azerbaijan, Georgia and Turkey. And now it expands to Central Asia, China, and from Turkey to Europe. This will be a new Silk Route. And then North-South corridor, where Azerbaijan is also an active participant. Here we have countries of Northern Europe, Russia, Azerbaijan, Iran, Pakistan and India.

These are projects of partnership because all these countries have become interrelated. And if you are interrelated, if you are interdependent on each other then you have more predictability, stability, security and cooperation. Creation of this format of international cooperation is based on economic interests, like energy security and transportation, is based on sharing the same values of how to overcome the difficulties, how to create better conditions for our people. And as a foundation of all that our common values of religious tolerance, mutual understanding, multiculturalism will make the life of the people of our region better.

Once again I would like to express my gratitude to all our guests, who are together with us today. Thank you for being with us at this important event.

I'd like to wish the Forum success. Thank you very much.

THE OFFICIAL VISIT OF THE PRIME MINISTER OF THE REPUBLIC OF TURKEY TO THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

3 June 2016, Baku

Statement by President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev during the Press Conference

Dear Prime Minister,
Distinguished guests,
Ladies and gentlemen!

Dear guests, let me cordially welcome you to Azerbaijan once again. Today, the Prime Minister of the Republic of Turkey is on an official visit in Azerbaijan. This visit is of great importance for the development of Turkish-Azerbaijani relations. I have already congratulated the distinguished Prime Minister on his appointment to this high office. I want to extend my congratulations once again.

I am sure that the new government of the Republic of Turkey will continue to do everything possible for the development of Turkish-Azerbaijani relations. We will also try hard and raise these relations to an even higher level together. However, this could be very difficult, because I believe that Turkish-Azerbaijani relations today are at the highest peak.

This year I have paid three visits to Turkey and President Recep Tayyip Erdogan has visited Azerbaijan. Today our guest is the esteemed Prime Minister. In other words, this year there have already been five top-level meetings. This in itself is an indicator that Turkish-Azerbaijani relations are developing and are at a high level. I think that it is impossible to find two other countries in the world that would be as close to each other as Turkey and Azerbaijan.

Our collaboration and cooperation is expanding and strengthening in all areas. We are always next to each other. We always support each other. We work together in all international organizations. As part of the recent summit of the Organization of Islamic Cooperation in Turkey, a very important decision related to the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict was made. A contact group was established. Turkey has played a huge role in the adoption of these decisions. Turkey always stands by Azerbaijan in the settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict, and we are grateful for this support.

You know that the territory of Azerbaijan recognized by the international community has been under occupation for many years. More than a million Azerbaijanis have become refugees and displaced persons, a policy of ethnic cleansing has been carried

out against us and about 20 per cent of our lands have been under occupation for over 20 years. Despite the fact that international organizations, primarily the United Nations, have adopted relevant decisions and resolutions, the issue remains unresolved. The United Nations Security Council has adopted four resolutions, stating that the Armenian armed forces should immediately and unconditionally withdraw from the occupied lands. It has been more than 20 years since these resolutions were adopted, but they are still on paper. Why?! Because there are double standards and discrimination! In some cases, United Nations resolutions are carried out in one day, but when it comes to us, they remain unfulfilled for more than 20 years and the occupier is not faced with any sanctions. This is a great injustice.

Azerbaijan has strengthened its position of principle, achieved political, economic and military supremacy, and the April fighting showed that once again. Armenia's military provocation did not remain unanswered. The Azerbaijani army launched a counter-offensive, which resulted in the occupation of an area of more than 20 square kilometers. An even bigger area has come under the control of the Azerbaijani army. Of course, we are doing and will continue to do everything possible for a peaceful solution of the issue through negotiations. The status quo is unacceptable and must be changed. Changing the status quo would mean a withdrawal of the Armenian armed forces from our occupied lands.

Azerbaijan, in turn, supports Turkey on all matters and stands by it. We also regret the injustice which sometimes manifests itself in relation to Turkey. We have expressed our position. For example, Azerbaijan immediately condemned the unfair and biased resolution of the German parliament adopted yesterday on the basis of a historical lie. The Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan has issued a statement, and today, as President of the country, I condemn this provocation built on lies once again. This is an injustice, double standards and a distortion of history. Of course, we can't and won't tolerate this.

You probably know that the Fourth Congress of World Azerbaijanis is being held in Azerbaijan today. The heads of all our Diaspora organizations are in Azerbaijan today. They have been given instructions that they should always be together with all Turkish Diaspora organizations, conduct joint actions and demonstrations, and express their protest. We must demonstrate our unity both in the region and beyond. The unfair decision adopted by the German parliament, of course, is a political order, as everyone is well aware that it is based on a lie, a great Armenian lie. Why was it adopted yesterday?!

Of course, this has political aspects which play a major role. Apparently, they want to coerce Turkey into something. They probably want to put pressure and influence the independent policy of Turkey. These are the factors underlying this injustice. The "Armenian issue" is just an excuse. It has become a tool in the hands of large states again.

It should also be noted that Azerbaijan was faced with a similar situation. On 12 June of last year, the German parliament adopted a very unfair resolution against Azerbaijan which was based on lies and insults. It talked of alleged violations of democracy, human rights, etc. in Azerbaijan. First, this is a lie. Democracy in Azerbaijan is developing. All freedoms are guaranteed – the freedom of speech, the freedom of the press. There is free internet in Azerbaijan – 75 per cent of the population uses the Internet. The question is: how can the freedom of expression be violated where there is free internet? There is freedom of assembly in Azerbaijan. People are free to assemble whenever they want. We are seeing the atrocities committed in Europe against peaceful demonstrators. We see how they are beaten, insulted and humiliated. That is a democracy. People in Azerbaijan live normally, in peace, tranquility, stability and freedom, and this turns out not to be a democracy. Why am I saying this? On 12 June of last year, Baku hosted the world's first European Games. 12 June was the opening day of the European Games. On that same day, the German parliament adopted the resolution against Azerbaijan. So it was done to hurt us, tarnish and slander. This is why we did not pay any heed to that resolution at the time. I am sure that the Turkish people and state will not attach any importance to it. It is absolutely pointless. It is just a political order. Those who adopted it have made a big mistake – both historical and political.

Azerbaijan, as always, stands by Turkey. We will further strengthen our unity. These provocations committed against us show once again that we can only become stronger together. Today, Turkish-Azerbaijani unity is a factor not only in the region but also globally. No-one can deny this factor. We are joining our forces. We are implementing joint projects. Today, the distinguished Prime Minister and I have once again discussed all the projects we are jointly implementing. When the respected Prime Minister was the Minister of Transport, we began the construction of the Baku-Tbilisi-Kars railway. Dear Prime Minister has made great efforts for the construction of this road. We will soon celebrate its opening.

Energy projects have already gone beyond regional frames and become global. Azerbaijan and Turkey are implementing them together. In 2012, together with esteemed President Recep Tayyip Erdogan, we laid the foundation of the TANAP project in Istanbul. If we had not assumed this responsibility at that time, energy security issues would still remain the subject of debate. We have taken on this responsibility. We have assumed political responsibility, as well as economic and financial commitments. Today, the Southern Gas Corridor project worth \$45 billion dollars is being implemented. This

will further unite us and bring stability to the region. Countries of the region will have even closer links with each other.

In short, our joint projects are strengthening us, and confirm yet again the even greater reliability of the region and its readiness for cooperation and interaction. In the future, we will further strengthen our unity. Today, Turkey is a force on a global scale, a member of G20. Despite all the crises, Turkey's economy is growing. Turkey is becoming stronger. The strength of Turkey is our strength. We rejoice in your successes as our own. I am sure that this visit, these meetings and discussions will create excellent conditions for the future.

Dear Prime Minister, let me welcome you once again: You are welcome!

BƏYANATLAR – STATEMENTS – ЗАЯВЛЕНИЯ

STATEMENT BY THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

3 April 2016, Baku

On April 2, 2016 Armenia targeting civilians densely residing in the territories adjacent to the frontline area opened intensive heavy weapons fire at the positions of Azerbaijan's armed forces along the line of contact. As a result of artillery attacks of Armenian armed forces a number of civilians were killed and seriously wounded. Substantial damages were also inflicted upon the private and public properties.

The armed forces of Azerbaijan have taken the necessary counter measures within its internationally recognized borders to ensure the safety of civilian population, to stop the provocations of Armenia and to deter it from further acts of aggression. Currently, the situation remains tense. Shelling of Azerbaijan's positions along the contact line with heavy weapons, including with artillery continues.

Armenia in an attempt to reinforce its heavy artillery in the occupied territories deploys additional rocket and artillery forces and its military helicopters conduct intensive shuttle flights between occupied territories and Armenia.

Over the past years such violations and armed provocations of Armenia by attacking and killing Azerbaijani military personnel as well as civilians with the use of mortars and large-caliber machine guns and artillery have become more frequent and violent.

Armenia's desperate attempts to blame Azerbaijan for the escalation of the situation in the frontline aimed at misleading its own people and the wider international community.

Azerbaijan has repeatedly brought to the attention of the international community that the illegal presence of Armenian armed forces in the occupied territories of Azerbaijan remains a main cause for the escalation of situation and continues to pose threat to the regional peace and stability. Armenia, by consistent provocations and escalation of the situation, strengthening of its military build-up in the occupied territories, illegally changing the demographic, cultural and physical character of the seized lands, engaging in unlawful economic and other activities, including transfer of Armenian population into these territories pursues an apparent goal of annexation of Azerbaijan's territories and consolidating the status-quo, which is unacceptable and unsustainable as it was also stated by the Heads of States of OSCE Minsk Group Co-Chairs. It is Armenia that also blocks all initiatives of OSCE Minsk Group Co-Chairs, including the recent proposals of Russian Foreign Minister Sergey Lavrov to derail the negotiation process. It once

again proves that the official Yerevan is not genuinely interested in seeking a political settlement of the armed conflict.

The fundamental basis for the settlement of the conflict is laid down in the United Nations Security Council resolutions 822 (1993), 853 (1993), 874 (1993) and 884 (1993) and the U.N. General Assembly resolution 62/243 (2008), which condemn the use of force against Azerbaijan and occupation of its territories and reaffirm the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan and the inviolability of its internationally recognized borders. In those resolutions, the United Nations reaffirmed that the Nagorno-Karabakh region is an inalienable part of Azerbaijan and demanded immediate, complete and unconditional withdrawal of the occupying forces from all occupied territories of Azerbaijan.

The military occupation of the territory of Azerbaijan does not represent a solution and will never produce a political outcome desired by Armenia. The sooner Armenia reconciles with this reality, the earlier the conflict will be resolved and the countries and peoples in the region will benefit from the prospects of cooperation and economic development.

Azerbaijan calls the international community to demand from Armenia to cease the illegal occupation of Azerbaijan's territories, to withdraw its troops from all seized lands and to engage constructively in the conflict settlement process in accordance with the requirements of relevant resolutions of the UNSC and the norms and principles of international law.

**STATEMENT BY THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN**

21 April 2016, Baku

The ongoing armed conflict in and around the Nagorno-Karabakh region of the Republic of Azerbaijan has resulted in the occupation of almost one fifth of the territory of Azerbaijan and has made approximately one out of every nine persons in the country an internally displaced person or a refugee. The Republic of Armenia bears the responsibility for unleashing the war and using force against Azerbaijan, occupying its territories, carrying out ethnic cleansing on a massive scale and committing other serious crimes during the conflict.

The international community has consistently deplored, in the strongest terms, the use of military force against Azerbaijan and the resulting occupation of its territories. In 1993, the United Nations Security Council adopted resolutions 822 (1993), 853 (1993), 874 (1993) and 884 (1993), condemning the use of force against Azerbaijan and occupation of its territories and reaffirming the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan and the inviolability of its internationally recognized borders. In those resolutions, the Security Council reaffirmed that the Nagorno-Karabakh region is part of Azerbaijan and called for immediate, complete and unconditional withdrawal of the occupying forces from all occupied territories of Azerbaijan. Other international organizations have adopted a similar position.

In total disregard of the position of the international community and in flagrant violation of international law, Armenia continues to undertake efforts aimed at further consolidating the current status quo of the occupation, strengthening its military build-up in the seized territories, changing their demographic, cultural and physical character and preventing the hundreds of thousands of Azerbaijani forcibly displaced persons from returning to their homes and properties in those areas.

Moreover, regular ceasefire violations, attacks on the towns and villages in Azerbaijan situated along the line of contact of the armed forces of Armenia and Azerbaijan and the border between the two States have become more frequent and violent in recent times, resulting in the killing and injuring of Azerbaijani civilians. The Republic of Azerbaijan has repeatedly brought its strong protests and serious concerns in that regard to the attention of the international community and has made it clear on numerous occasions that the unlawful presence of the armed forces of Armenia in the occupied territories of Azerbaijan is the main cause of tensions and incidents in the conflict zone and the major impediment to the political settlement of the conflict. The Republic of Azerbaijan has also repeatedly stated that the military occupation of its territories does not represent a solution and will never produce a political outcome desired by Armenia.

Starting from the early morning of April 2, 2016, the armed forces of Armenia increased fighting from their positions in the occupied territories, subjecting the armed forces of Azerbaijan along the line of contact and the adjacent densely populated areas under control of Azerbaijan to intensive fire with heavy artillery and large-caliber weapons. As a result of Armenia's attacks and subsequent hostilities, 34 towns and villages along the line of contact were shelled, a number of Azerbaijani civilians, including children, were killed and wounded. Substantial damages were inflicted upon the private and public property. Thus, 353 civilian buildings, among them 314 residential houses, 3 schools, 3 kindergartens, 1 cultural center and other civilian objects were either destroyed or damaged. Furthermore, 357 electricity poles, 3 power substations, 30 transformers, as well as water reservoirs, gas pipelines, roads and other property were damaged. An updated information on the consequences of attacks by the armed forces of Armenia as of 18 April 2016 is attached.

Armenia's offensive actions also caused casualties and injuries among the servicemen of the armed forces of Azerbaijan. On 10 April 2016, the International Committee of the Red Cross facilitated the handover, between the sides, of the bodies of those killed in action following the recent escalation. Subsequently performed forensic medical examination registered numerous signs of post-mortem mutilation of the bodies of Azerbaijani servicemen.

By its deliberate offensive actions, Armenia undermined the ceasefire regime established in 1994 and endangered the prospects of the political settlement of the conflict. On 5 April 2016 in Moscow, under the mediation efforts of the Russian Federation, the ceasefire was agreed between Armenia and Azerbaijan. Despite that, Armenia continues to violate that agreement by firing at the positions of the armed forces of Azerbaijan and the towns and villages situated along the line of contact with the use of large-caliber machine guns, mortars, grenade launchers and artillery systems.

Armenia's direct and deliberate attacks against the Azerbaijani civilian population and civilian objects, as well as inhuman acts against Azerbaijani militaries constitute a serious violation of international humanitarian and human rights law, in particular the 1949 Geneva Conventions and Additional Protocol I thereto, the 1954 Hague Convention on the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its protocols, the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the Convention on the Rights of the Child and the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Alongside the Republic of Armenia’s responsibility as a State for internationally wrongful acts, violations by Armenia of international humanitarian and human rights law during the conflict amount to crimes under international criminal law. The overall assessment of the causes and consequences of the war unleashed by Armenia against Azerbaijan make it absolutely clear that the crimes committed by Armenia during the conflict were not isolated or sporadic acts, but were part of Armenia’s widespread and systematic policy and practice of atrocities. The Republic of Azerbaijan is confident that the consistent measures being taken at the national level, as well as the existing international legal framework, will serve to bring to justice those responsible for the grave offences committed in the course of Armenia’s aggression against Azerbaijan.

The Republic of Azerbaijan urges the international community to condemn Armenia for blatant violation of international law and insist on the implementation of the aforementioned UN Security Council resolutions. The conflict can only be resolved on the basis of the sovereignty and territorial integrity of Azerbaijan within its internationally recognized borders. The Republic of Azerbaijan will spare no effort towards achieving the political settlement of the conflict and ensuring peace and justice in the region.

Information on the consequences of the armed attacks by Armenia against the civilian population and the property of the Republic of Azerbaijan since April 02, 2016

(as of 18/04/2016)

#		Total	Including (districts)				
			Aghdam	Tartar	Goranboy	Fuzuli	Aghjabadi
1.	Number of shelled settlements	34	16	9	5	1	3
2.	Number of fired projectiles	95	65	15	7	1	7
3.	Killed civilians	4	1	3	-	-	-
4.	Wounded and injured civilians	26	10	8	6	1	1
5.	Damaged buildings, including	353	98	170	85	-	-
	- Residential houses, out of them	314	72	163	79	-	-
	• completely destroyed houses	14	5 (Evoglu-2 Gervend-1 Saridjali-1 Uchoglan-1)	-	9 (Tap Garagoyunlu)	-	-
	• severely damaged houses	25	-	25 (Tartar city-3 Shikharh district-4 Gapanli-12 Yukhari Garadagli-3 Azad Garagoyunlu-1 Duyarli-1 Garaagadji-1)	-	-	-
	• damaged houses	275	67	138	70	-	-
	- Non-residential buildings	13 (3 schools, 3 kindergartens, 2 medical points, 1 cultural center, 1 building of the public administration, 3 buildings belonging to business)	4 (1 school(Saridjali), 1 kindergarten (Saridjali), 1 building of the public administration (Afatli), 1 store (Saridjali))	5 (2 schools Garaagadji, Gapanli), 2 medical points (Yukhari Gapanli, Gapanli), 1 kindergarten (Gazyan))	4 (1 cultural center, 1kindergarten (Tapgaragoyunlu), 2 buildings belonging to business (Zeyve, Tap Garagoyunlu))	-	-
	- Other types of buildings	26	22	2	2	-	-
6.	Perished livestock	290	110	120	60	-	-
7.	Affected sown areas (in hectares)	208 ha of grain 28 ha of beetroot	-	208 ha of grain (Garaagadji-100 ha, Yukhari Garadagli- 50	-	-	-

				ha, Shikharkh- 30 ha, Husenli-28 ha), 28 ha of beetroot (Husenli)			
8.	Damaged electricity infrastructure	3 power substations in 3 villages, 30 transformers in 9 villages, 357 electricity poles, 297 traverses, 1084 isolators, 49 counters, 3 km. of cables, 41.7 km. of wires in 14 villages	1 power substation, 2 transformers, 60 electricity poles (Evoglu village)	2 power substations (Ismayilbeyli and Demirchiler), 8 transformers in 3 villages, 137 electricity poles (12 villages), 137 traverses, 288 isolators, 49 counters, 20.8 km. wires, 3 km. cables	20 transformers, 10 kWh electricity poles- 56, 0.4 kWh electricity poles -104 (5 villages), 20.9 km. wires, 796 isolators, 160 traverses (Tap Garagoyunlu)		
9.	Damaged water supply infrastructure	15 sub artesian wells in 8 villages, water reservoirs and water lines in 3 villages	-	14 sub artesian wells (in 7 villages), water reservoirs and water lines in Gapanli and Garadagli villages	1 sub artesian well, Water line of 1650 m. length (Tap Garagoyunlu)	-	-
10.	Damaged gas supply infrastructure	pipelines in 5 villages, 15 counters in 1 village	-	Pipelines in Gapanli, Duyerli, Kocherli, Garadagli, and Gaynag villages	15 counters (Tap Garagoyunlu)	-	-
11.	Damaged communication infrastructure	9560 m. of cables, 320 m. of wires, 17 communication poles in 7 villages,	-	7780 m. of cables (Yukhari Garadagli, Garaagadji, Gazyan), 10 telephone poles	1100 m. of cables, 7 telephone poles (Tap Garagoyunlu), 320 m. of wires (Zeyve), 680 m. of cables (Gargudjag, Hadjali)	-	-
12.	Damaged road infrastructure	4 km. of the Tap Garagoyunlu-Naftalan road fall into disrepair	-	3 km. of road in Gapanli village has been damaged	4 km. of the Tap Garagoyunlu-Naftalan road fall into disrepair		

ВӨҮАНАТЛАР – STATEMENTS – ЗАЯВЛЕНИЯ

**STATEMENT BY THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN**

16 June 2016, Baku

The Republic of Azerbaijan applied for a membership of the ECOSOC for the period of 2017-2019 in 2011. ECOSOC is one of the principal organs of the UN to coordinate economic, social and related work of the 14 UN specialized agencies, functional commissions and five regional commissions.

The increased importance of development issues in the activities of the UN, including Sustainable Development Goals adopted in 2015 further raised the role and reputation of the ECOSOC in the UN system and international relations.

The elections for the ECOSOC membership is considered as the most competitive elections after the UN Security Council. The Republic of Azerbaijan has already been a member of the ECOSOC only once during the term of 2003-2005.

The ECOSOC has 54 member states which are elected by a secret ballot at the UN General Assembly for three-year terms based on geographical representation. 18 seats are newly elected each year. Election requires a two-thirds majority or 129 member state votes.

Since 2011, the active diplomatic work has been carried out to support the candidacy of our country to the Council.

Azerbaijan was elected a member of the ECOSOC as a result of elections held at the UN General Assembly on June 14, 2016 by getting votes of 176 out of 184 member states. Azerbaijan will be a member of the ECOSOC from January 1, 2017 until December 31, 2019.

Azerbaijan's membership to the UN Economic and Social Council with majority votes indicates the international reputation of our country and appreciation of international community for the achievements of Azerbaijan in social-economic sphere especially in last decade.

The Republic of Azerbaijan will contribute to international peace and development in accordance with the goals and principles of the UN Charter during its membership to the Council.

AZƏRBAYCAN DİPLOMATİK XİDMƏTİNİN VETERANLARI – VETERANS OF AZERBAIJANI DIPLOMATIC SERVICE – ВЕТЕРАНЫ ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ АЗЕРБАЙДЖАНА

Vilayət QULİYEV

Azərbaycanın Macarıstandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Vilayət Quliyev Diplomatika günü münasibətilə “Diplomatika Aləmi” jurnalına müsahibə verib.

- Cənab səfir, Azərbaycan diplomatiyası hansı əsas mərhələlərdən keçmişdir?

Əgər söhbət son yüz ilin diplomatiyasından gedirsə, fikrimcə, burada üç mərhələni fərqləndirmək lazımdır: Azərbaycan Cümhuriyyəti (1918-1920), sovet dövrü (1920-1991) və müstəqillik dövrü (1991-ci ildən sonra) diplomatiyası. Təbii ki, ikinci mərhələni - 70 illik sovet dövrünü əhatə edən diplomatiyamız müəyyən dərəcədə şərti xarakter daşıyır. Çünki həmin dövrdə keçmiş Azərbaycan SSR müstəqil xarici siyasət xətti yürütmək imkanına malik deyildi.

- Müsəlman dünyasında ilk demokratik respublikanın yaradılmasında və müasir dövrdə müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurulması prosesində milli diplomatiyanın rolunu necə qiymətləndirirsiniz?

1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurulması və beynəlxalq miqyasda tanınmasında milli diplomatiyanın müstəsna rolu olmuşdu. Müstəqillik elanından bir neçə gün sonra – 1918-ci il iyunun 4-də Osmanlı imperiyası ilə Azərbaycan arasında dostluq və qarşılıqlı yardım haqqında saziş imzalanmışdı. Bunun nəticəsində türk əsgərinin Azərbaycana gəlməsi və iki qardaş xalqın birgə səyi ilə paytaxt Bakının daşnak-bolşevik işğaldan azad edilməsi mümkün olmuşdu. Ə. Topçubaşovun rəhbərliyi ilə 1918-1920-ci illərdə İstanbul və Parisdə fəaliyyət göstərən diplomatik missiyanın – Azərbaycan Cümhuriyyəti Nümayəndə heyətinin xidməti də ayrıca qeyd edilməlidir. Məhz onların səyi nəticəsində 1920-ci il yanvarın 11-də Versal Sülh konfransının Ali Şurası tərəfindən Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin de-fakto tanınmışdı. Bu işə artıq elə bir beynəlxalq əhəmiyyətli akt idi ki, hətta bir neçə ay sonra Bakıda sovet hakimiyyəti elan edən bolşeviklər də onunla hesablaşmaq məcburiyyəti qarşısında qaldılar.

1993-cü ildən sonra isə mənə elə gəlir ki, həlledici məqamlarda həm ölkənin baş diplomatu, həm də xarici işlər nazirliyinin vəzifəsini prezident Heydər Əliyev öz üzərinə götürmüşdü. Bu, yeni və müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın dünya miqyasında tanınması, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin dinc yolla nizama salınması, ölkəmizin iqtisadi imkanlarının təbliği və investisiya cəlbi, dünya liderlərinin və mühüm beynəlxalq qurumların başçılarının Azərbaycana maraqlarının stimullaşdırılması, qarşılıqlı səfərlərin həyata keçirilməsi və s. sahələri əhatə edirdi. Təbii ki, dövlət başçısının iş ahənginə və üslubuna uyğunlaşmaq üçün digər dövlət qurumları ilə bir sırada XİN də müstəqilliyin ilk illərindən başlayaraq fəaliyyətini tamamilə yenidən qurmalı olmuşdu.

- Bildiyiniz kimi, sovet dövründə ölkəmizdə Xarici İşlər Nazirliyi fəaliyyət göstərib. Sözü gedən qurum Azərbaycan diplomatiya tarixində hansı yeri tutur?

Bir qədər paradoksal görünə də, Azərbaycanın xarici siyasət idarəsi 1920-1922-ci illərdə daha geniş imkan və səlahiyyətlərə malik idi. Bəzi ölkələrdə (məsələn, Türkiyədə) Azərbaycan SSR ayrıca səfirliklə təmsil olunurdu. Lakin 1922-ci il dekabrın 31-də SSRİ-nin təsisinə ilə müttəfiq respublikaların xarici işlər nazirlikləri simvolik quruma çevrildilər. Yanılmırsa, yalnız Ukrayna və Belorusiyanın XİN-ləri üçün bəzi hüquqlar tanınmışdı. Bizim xarici işlər nazirliyinə gəldikdə isə sovet dövründə onun fəaliyyəti yalnız protokol və qismən də konsul xidməti ilə məhdudlaşdı. Müstəqillik ərafında bu qurumda cəmi 15-20 nəfərin çalışması da onun əhatə etdiyi sahələrin məhdudluğunun göstəricisidir. Nəhayət, xarici işlər nazirliyi müstəqil qurum deyildi. Mərkəzi Komitənin xarici əlaqələr şöbəsinin direktivləri əsasında işləyirdi. Təbii ki, bu baxımdan onun tarixində öyrənmək, tətbiq etmək, nümunə götürmək üçün çox az şey var. Amma istənilən halda, sovet dövrü xarici işlər nazirliyi də ölkəmizin siyasi gerçəkliyinin, diplomatiya tarixinin ayrılmaz tərkib hissəsidir.

- Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli diplomatiya tarixində əldə edilmiş hansı nailiyyətimizi ən əhəmiyyətli sayırsınız?

Fikrimcə, 1992-ci ildə BMT TŞ-nin erməni işğal qüvvələrinin Dağlıq Qarabağdan və işğal altındakı digər Azərbaycan torpaqlarından çıxarılması ilə bağlı qəbul etdiyi və təəssüflər olsun ki, indiyə qədər yerinə yetirilməyən dörd qətnamə, 2001-ci ilin yanvarında Azərbaycanın Avropa Şurası üzvlüyünə qəbulu və ölkəmizin BMT TŞ-da qeyri-daimi sədrliyi müstəqil dövlət kimi mövcud olduğumuz illərdə milli diplomatiyamızın qazandığı diqqətəlayiq nailiyyətlər sırasına daxil edilə bilər. Başqa bir mühüm nailiyyət isə çoxsaylı beynəlxalq güclər tərəfindən daim müdafiə edilən erməni diplomatiyasını zərərsizləşdirməyə, tutduğu mövqelərdən sıxışdırıb çıxarmağa nail olduğumuzdur.

- Yaxın perspektivdə Azərbaycan diplomatiyasının qarşısında hansı əsas vəzifələr, istiqamətlər və prioritetlər durur?

Ən mühüm vəzifə, heç şübhəsiz, bütün mümkün yollarla Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli

istiqlamətində diplomatik səyləri artırmaqdır. Zənnimcə, diplomatiyamız ölkəmizin iqtisadi maraqlarının təmin olunması sahəsində fəallığını daha da genişləndirməlidir. Bir tərəfdən erməni təbliğatı, o biri tərəfdən isə islamofobiya amili qaldıqca, ideoloji cəhbə də əsla yaddan çıxarılmamalıdır. Müstəqillik elanından keçən 25 il az müddət deyil. Ona görə diplomat kadrların peşə hazırlığı, yüksək professionallığı ilə bağlı tələblər də sərtləşdirilməlidir.

- Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasındakı hazırkı münasibətləri necə xarakterizə edir və bu münasibətlərin gələcək perspektivlərini necə görürsünüz?

Avropa İttifaqı, habelə digər panavropa qurumları ilə əməkdaşlığımız qarşılıqlı maraqlara əsaslanır və ümumən pozitiv məcrada inkişaf edir. Ölkəmiz özünü siyasi və mədəni Avropanın bir hissəsi saydığından bu münasibətlərin daha da genişlənməsinə xüsusi diqqət yetirir. Təbii ki, Azərbaycanın mürəkkəb geosiyasi regionda yerləşməsi, indiyə qədər həllini tapmayan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və digər amillər bir sıra hallarda seçim və prioritetlərimizi müəyyən dərəcədə məhdudlaşdırır. Lakin sağlam, mütərəqqi, insani dəyərlərə önəm verən Avropaya inteqrasiya hələ Cümhuriyyət dövründən Azərbaycan xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir və inanıram ki, bu siyasi xətt yaxın onilliklərdə də milli dəyərlərin mühafizəsi şərti ilə davam etdiriləcəkdir.

- Diplomatiya fəaliyyətiniz dövründə baş vermiş hansı yaddaqalan hadisəni bizimlə bölüşdürmək istərdiniz?

Xarici işlər naziri və səfir kimi çalışdığım dövrdə bir sıra maraqlı, ibrətamiz və yaddaqalan hadisələrin şahidi olmuşam. Onların arasında həm kədərli, həm də yumurlu əhvalatlara təsadüf etmək mümkündür. Diplomatların həyatında gülməli hadisələr əksər hallarda protokol qaydalarını bilməməkdən, yaxud onlara əməl etməməkdən, eləcə də müəyyən spesifik məlumatların çatışmamasından irəli gəlir. Polşada çalışdığım dövrdə, 2008-ci ildə prezident administrasiyası ilk dəfə islam ölkələri səfirləri üçün iftar süfrəsi açmışdı. Kral sarayındakı ziyafət yüksək səviyyədə təşkil edilmişdi. Polşa müftisi dua oxuyandan sonra prezident Leh Kaçinski qarşısındakı su dolu qədəhi götürüb ayağa qalxdı, üzünü müqəddəs Ramazan bayramını qarşılayan müsəlman ölkələri səfirlərinə tutaraq dedi:

- Bilirəm ki, bu bayram ərzində siz spirtli içkilər qəbul etməirsiniz, sadəcə su içirsiniz. Ona görə icazə verin, mən də sağlığı su ilə deyim.

Səfirlərin arasından yüngül bir uğultu keçdi. Amma təbii ki, heç kim prezidentin və protokolun yanlışlığını üzə vurmadı. Həmin axşam mərhum Leh Kaçinski müxtəlif münasibətlərlə bir neçə dəfə sağlığı dedi.

İşin qəribə cəhəti o idi ki, cavab nitqi söyləmək üçün söz alan İKT səfirlər qrupunun duayeni, Əfqanıstanın Polşadakı səfiri də nədənsə əlində su dolu qədəh tutmuşdu... Varşavada belə bir qəribə iftar süfrəmiz oldu.

ARXIV SƏNƏDLƏR – ARCHIVE DOCUMENTS – АРХИВНЫЕ ДОКУМЕНТЫ

AXC-NİN XARİCDƏKİ DİPLOMATİK NÜMAYƏNDƏLİKLƏRİ VƏ AXC-DƏ YERLƏŞƏN XARİCİ ÖLKƏLƏRİN DİPLOMATİK NÜMAYƏNDƏLİKLƏRİ*

1920-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin Ermənistan, Gürcüstan, Türkiyə, Ukraynada diplomatik nümayəndəliyi, İranda səfirliyi, Kuban və Don hökumətləri yanında səlahiyyətli nümayəndəsi, Paris Sülh Konfransında diplomatik nümayəndə heyəti fəaliyyət göstərmişdir.

AXC-nin diplomatik nümayəndəliyi

	Ölkə	Nümayəndənin adı və vəzifəsi
1.	Fransa	Paris Sülh Konfransında Azərbaycanın nümayəndəliyi Rəhbər – Əli Mərdan bəy Topçubaşov Üzvlər – Ə.A. Şeyxülislamov, M. Məhərrəmov, M.R. Mirmehdiyev və müşavir D.Hajibəyov
2.	Gürcüstan	Diplomatik nümayəndə Fariz bəy Vəkilov
3.	Ermənistan	Diplomatik nümayəndə Əbdürrəhman bəy Haqverdiyev
4.	İran	Diplomatik nümayəndə Adilxan Ziyadxan
5.	İstanbul (Türkiyə)	Diplomatik nümayəndə Yusif bəy Vəzirov
6.	Batumi (Gürcüstan)	Baş konsul Mahmud bəy Əfəndiyev
7.	Ukrayna	Konsul Camal Sadıxov Konsul agenti Şeyxəli Hüseynov

Həmin ildə Bakıda bir sıra dövlətlərin nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərmişdir:

	Ölkə	Nümayəndənin adı və vəzifəsi	Ünvan
1.	Böyük Britaniya	Vitse-konsul Gevelke	Kladbişenskaya küçəsi, 11, Rus-Asiya bankının dəftərxanası
2.	Ermənistan	Diplomatik nümayəndə G.A. Bekzadyan	Telefonnaya, 5
3.	Belçika	Konsul Ayvazov	Gorchakovskaya küçəsi, 19
4.	Yunanıstan	Konsul Kuis	Gogolevskaya və Molokanskaya küçələrinin tını
5.	Gürcüstan	Diplomatik nümayəndə N.S. Alışbey	Politseyskaya küçəsi, 20
6.	Danimarka	Konsul E.F. Bisrinq	Birjevaya küçəsi, 32. Elektricheskaya Sila şirkətinin binası

* Адрес-Календарь Азербайджанской Республики на 1920 г., Национальная Библиотека Азербайджана имени М.Ф.Ахундова, Министерство Культуры и Туризма Азербайджанской Республики, Баку, 2011 г., стр. 275-277

7.	İtaliya	Səkkizinci missiyanın başçısı Enrico İnsom Konsul L.Qrikurov	Molokanskaya küçəsi, 35. Krasnovodskaya küçəsi, 8
8.	Litva	Konsul agenti V.İ Mitskeviç	Pozenovskaya küçəsi, 15
9.	İran	Baş konsul Saad ul Vizirov	Gubernskaya Spasskiy küçəsinin tını
10.	Polşa	Konsul agenti S. Rılskiy	Politseyskaya küçəsi, 15
11.	ABŞ	Vitse-konsul Randolf	Krasnovodskaya küçəsi, 8, Kanselyariya-Gimnaziyaçeskaya küçəsi
12.	Ukrayna	Vitse-konsul Golovan	Nikolayevskaya, 8. Mirzəbəyovun evi, Ukrayna Milli Şurası
13.	Finlandiya	Konsul agenti Veqelius	Balaxanı ərazisi. Nobel qardaşlarının ofisi
14.	Fransa	Konsul agenti Yemelyanov	Vodovoznaya küçəsi, Mitrofanovun evi
15.	İsveçrə	Konsul Klottyu	Birjevaya küçəsi. 14
16.	İsveç	Konsul R.K. Van-der-Pluq	Persidskaya və Gubernskaya küçələrinin tını

DIPLOMATIC REPRESENTATIONS OF ADR ABROAD AND DIPLOMATIC REPRESENTATIONS OF FOREIGN STATES IN ADR*

In 1920, the Government of the Azerbaijan Democratic Republic had diplomatic representations in Armenia, Georgia, Turkey and in Ukraine, the embassy in Iran, authorized representative at the Kuban and Don Governments and a diplomatic delegation to the Paris Peace Conference.

Diplomatic representations of ADR

	Country	Name and position of the representative
1.	France	The Azerbaijani delegation to the Paris Peace Conference Head of the delegation – Ali Mardan bek Topchibashov Members of delegation – A.A. Sheikh ul Islamov, M.Magerramov, M.R.Mir-Mehtiyev and counselor D.Hajibekov
2.	Georgia	Diplomatic Representative Fariz bek Vekilov
3.	Armenia	Diplomatic Representative Abdurakhman bek Akhverdov
4.	Persia	Diplomatic Representative Adilkhan Ziyadkhan
5.	Istanbul (Turkey)	Diplomatic Representative Yusuf bek Vezirov
6.	Batumi (Georgia)	Consul General Makhmud bek Efendiyev
7.	Ukraine	Consul Jemal Sadikhov Consul agent Sheikh Ali Hüseynov

In 1920, a number of states had diplomatic representations in Baku:

	Country	Name and position of the representative	Address
1.	United Kingdom	Vice Consul Gevelke	Kladbisshenskaya Str, 11 (Russian-Asian Bank Depository)
2.	Armenia	Diplomatic Representative G.A. Bekzadyan	Telefonnaya Str, 5
3.	Belgium	Consul Ayzavov	Gorchakovskaya Str, 19
4.	Greece	Consul Koussis	Corner of Gogolevskaya and Molokanskaya street
5.	Georgia	Diplomatic Representative N.S. Alshibay	Politseyskaya Str, 20
6.	Denmark	Consul E.F. Bisring	Birzhevaya Str, 32 (Elektricheskaya Sila company building)
7.	Italy	Chief of the 8th Mission, Enrico Ensom Consul L. Grikurov	Molokanskaya, 35 Krasnovodskaya, 8
8.	Lithuania	Consul agent Vincas Mickevičius	Pozenovskaya, 15
9.	Persia	Consul General Saad Ul Vizirov	Corner of Gubernskaya Str and Spasskaya Str

* Адрес-Календарь Азербайджанской Республики на 1920 г., Национальный Библиотека Азербайджана имени М.Ф.Ахундова, Министерство Культуры и Туризма Азербайджанской Республики, Баку, 2011 г., стр. 275-277

10.	Poland	Consul agent S. Rylsky	Politseyskaya Str, 15
11.	United States	Vice Consul Randolph	Krasnovodskaya Str, 8, Office-Gimnazicheskaya
12.	Ukraine	Vice Consul Golovan	Nikolayevskaya Str, 8 (Mirzabeyov brothers' house), Ukrainian National Council
13.	Finland	Consul agent Vegelius	Balaxanı (Nobel Brothers' office)
14.	France	Consul agent Emelyanov	Vodovoznaya Str. (Mitrofanovs house)
15.	Switzerland	Consul Clateau	Birzhevaya Str, 14
16.	Sweden	Consul R.K. Vander-Ploug	Corner of Persidskaya and Gubernskaya streets

ДИПЛОМАТИЧЕСКИЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА АДР ЗА РУБЕЖОМ И ДИПЛОМАТИЧЕСКИЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ В АДР*

В 1920 г. в Армении, Грузии, Турции и в Украине функционировали дипломатические представительства правительства АДР, в Иране - посольство, при Кубанском и Донском правительствах - полномочные представители, в Парижской мирной конференции принимала участие дипломатическая делегация.

Дипломатические представительства АДР

	Страна	Имя и должность представителя
1.	Франция	Азербайджанская делегация в Парижской мирной конференции Председатель – Али Мардан бек Топчибашев Члены делегации – А.А. Шейхульисламов, М.Магеррамов, М.Р.Мир-Мехтиев и советник Д.Гаджибеков
2.	Грузия	Дипломатический представитель Фариз бек Векилов
3.	Армения	Дипломатический представитель Абдурахман бек Ахвердов
4.	Персия	Дипломатический представитель Адильхан Зиядхан
5.	Стамбул (Турция)	Дипломатический представитель Юсуф бек Везиров
6.	Батуми (Грузия)	Генеральный консул Махмуд бек Эфендиев
7.	Украина	Консул Джемаль Садыхов Консульский агент Шейх Али Гусейнов

В 1920 г. в Баку функционировали представительства ряда государств:

	Страна	Имя и должность представителя	Адрес
1.	Великобритания	Вице-консул Гевельке	Кладбищенская, 11, канцелярия Русско-Азиатского Банка.
2.	Армения	Дипломатический представитель Г. А. Бекзадян	Телефонная, 5
3.	Бельгия	Консул Айвазов	Горчаковская, 19
4.	Греция	Консул Кусис	угол Гоголевской и Молоканской
5.	Грузия	Дипломатический представитель Н. С. Алшибай	Полицейская, 20
6.	Дания	Консул Э. Ф. Бисринг	Биржевая, 32, «Электрическая Сила»
7.	Италия	Начальник восьмой миссии Энрико Инсом Консул Л.Грикуров	Молоканская, 35 Красноводская, 8
8.	Литва	Консульский агент В. И. Мицкевич	Позеновская, 15
9.	Персия	Генеральный консул Саад-уль-Визиров	Губернская, угол Спасской,
10.	Польша	Консульский агент С. Рыльский	Полицейская, 15

* Адрес-Календарь Азербайджанской Республики на 1920 г., Национальная Библиотека Азербайджана имени М.Ф.Ахундова, Министерство Культуры и Туризма Азербайджанской Республики, Баку, 2011 г., стр. 275-277

11.	США	Вице-консул Рандольф	Красноводская, 8, Канцелярия-Гимназическая у.
12.	Украина	Вице-консул Голован	Николаевская, д. Мирзабекова, Украинский Национальный Совет
13.	Финляндия	Консульский агент Вегелиус	Балаханы, контора Нобеля
14.	Франция	Консульский агент Емельянов	Водовозная, д. Митрофанова
15.	Швейцария	Консул Клоттю	Биржевая, 14
16.	Швеция	Консул Р. К. Ван-дер-Плуг	угол Персидской и Губернской

MƏQALƏLƏR - ARTICLES – СТАТЬИ

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİNİN SÜQUTUNA BÖYÜK BRİTANIYANIN MÜNASİBƏTİ

Musa QASIMLI*

Annotasiya

Beynəlxalq şəraitdən yararlanan bolşevik Rusiyası Anadoluda istiqlal savaşı aparan türklərə yardım etmək adı altında 1920-ci il aprelinde Azərbaycanı işğal edərək dövlət müstəqilliyinə son qoydu. Bir müddət əvvəl, 1920-ci il yanvarın 11-də Azərbaycan Cümhuriyyətinin Antanta Ali Şurası tərəfindən tanınmasını təklif edən Böyük Britaniyanın Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə münasibəti necə olmuşdur? Məqalədə bu məsələ Böyük Britaniya və Azərbaycan arxivlərinin fondlarında saxlanan ən mötəbər mənbələr əsasında araşdırılır.

İşğal ərəfəsində Böyük Britaniyanın Azərbaycan siyasətinə təsir edən başlıca amillər

1919-cu il Paris sülh konfransının qərarlarına uyğun olaraq Azərbaycana İtaliya mandatının verilməsi və Britaniya ordu hissələrinin Azərbaycanda çıxarılmaya başlanması Birinci dünya müharibəsindən sonra İngiltərənin daxili və beynəlxalq vəziyyəti ilə bağlı idi. Məlum olduğu kimi, dünya müharibəsinin gedişində Almanyanın apardığı sualtı müharibə nəticəsində İngiltərəni blokadaya alması ilə müstəmləkələrdən xammal gətirilməsi çətinləşdiyindən ingilis hökuməti müstəmləkələrdə ağır və yüngül sənaye müəssisələri yaratmağa başladı. Sənaye müəssisələrinin yaradılması, yeni ictimai münasibətlərin və millətlərin meydana gəlməsi müstəmləkələrin met-ropoliya ilə olan ənənəvi əlaqələrini qırdı. Müharibənin başa çatması ilə hərbi məhsula olan ehtiyac azaldığından müəssisələrin ya bağlanması, ya da istehsalının həcmnin azalması işsizlər ordusu yaratdı. Ordudan tərxis olunan əsgərlərin işlə təmin edilməsində problemlər yaranmışdı. Ölkədə bahalıq artır, əmək məhsuldarlığı aşağı düşür, əhalinin vəziyyəti pisləşirdi. Tərxis olunan ingilis əsgərləri ölkə daxilindəki çətin vəziyyəti görüb sual edirdilər: "Bu, necə qələbədir? Müharibədə məğlub edilmiş Almaniya mallar, qalib gəlmiş İngiltərədən nə üçün qat-qat ucuzdur?". Sosial partlayış həddinə gətirib çıxaran belə şəraitdə ingilis hökumətinin qayğısı uzaq coğrafiyadan daha çox daxili problemlərin həllinə yönəlmişdi.

Müharibədən sonrakı ilk illərdə ölkədə kommunist meyillər artmağa başladığından ingilis cəmiyyəti iki yol ayrıcında qalmışdı. Daxildəki problemlər hansı yolla həll

* Tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Qafqazşünaslıq İnstitutunun direktoru

edilsin: inqilabi sarsıntılar, qarşıdurma, yoxsa islahatlar, təkamül yolu ilə? Bəzi dairələr bu problemləri islahatlar yolu ilə həll edərək, kommunizm meyillərini ölkəyə buraxmamaqda, kommunist ideologiyasının Qərbdən uzaqlaşdırıb Şərqə, həmçinin çar Rusiyasının keçmiş müstəmləkələrinə tərəf yönəltməkdə maraqlı idilər.

Böyük Britaniyanın Azərbaycana marağının əvvəlki illərə nisbətən azalmasının beynəlxalq tərəfləri də var idi. Müharibədən sonrakı ilk dövrlərdə beynəlxalq şərait xeyli mürəkkəb olduğundan, formalaşmaqda olan yeni dünya düzənində Avropada hegemonluq qazanmaq uğrunda böyük dövlətlər arasında gedən mübarizə Azərbaycanın istiqlalının itirilməsinə münasibətdə Böyük Britaniyanın siyasətinə təsir edirdi. İngiltərə beynəlxalq münasibətlərin başlıca problemlərinin həll edildiyi Avropada öz mövqelərini möhkəmləndirməyə çalışırdı.

Belə şəraitdə ingilis hökumətinin "bolşevizmi beşiyində boğmaq" istəyi heç də onun "vahid və bölünməz Rusiya" ideyasından tam şəkildə imtina etməsi demək deyildi. Çünki Britaniya iqtisadiyyatını bərpa etməkdən ötrü müharibədən əvvəlki illərdə və müharibənin gedişində yığılıb qalmış borclar məsələsini həll etmək lazım idi. Ən çox borcu olan dövlətlərdən biri Rusiya idi. Onun 18 mlrd. qızıl rubldan artıq olan xarici borclarının təxminən 16 mlrd.-ı Antanta ölkələrinə olan hərbi borclar idi. Rusiyanın parçalanması borcların alınması imkanını demək olar ki, heçə endirirdi. Borclar alınmadıqda isə ölkə iqtisadiyyatını bərpa, gündən-günə ağırlaşan sosial-iqtisadi problemləri həll etmək xeyli dərəcədə çətin idi. Bolşevik hökumətinin çarizmin və müvəqqəti hökumətin borclarını ödəməkdən imtina etməsi Böyük Britaniya üçün çətinlik yaradırdı. Borcu almaq üçün bolşevik hökuməti ilə müəyyən əlaqələr qurmaq lazım idi. Lakin bu addım bolşevizmin güclənməsinə və Avropaya yayılmasına təsir edər, sovet hakimiyyətini tanımayan Qərb dövlətlərinin nüfuzuna xələl gətirərdi. Bolşevik hökumətini tanımamaq isə borcların alınmaması demək idi. Belə şəraitdə ingilis hökuməti çıxış yolları axtarırdı. Ona görə də müəyyən ingilis dairələri köhnə Rusiyanı bərpa etməkdə maraqlı idilər. Beynəlxalq şərait müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaşaması üçün əlverişli deyildi.

Bu zaman türk xalqı Antanta ölkələrinə qarşı istiqlal savaşı aparırdı. Antanta ölkələrinin türk "torpaqlarına sahib olmaq", Rusiyada isə "bolşevizmi beşiyində boğmaq" istəyi Ankara ilə Moskvanı yaxınlaşdırdığından, bu müharibədə türklərin qalib gəlməsini arzulayan və onlara kömək edən Azərbaycanda ingilislərin möhkəmlənməsi çətin idi. Sonralar Azərbaycan SSR Xalq Xarici İşlər Komissarı M.Hüseynovun dediyi kimi, Müsavat Azərbaycanının arxasında Britaniya baş qərargahının durmasına baxmayaraq, ingilislər Azərbaycan milli hökumətinə hələ də inanmayaraq, onun Türkiyə ilə əlaqələrindən şübhələnirdilər. İngilis komandanlığının Bakıda qalan "müharibə təqsirkarı" Nuru Paşanı təslim etmək tələblərindən Azərbaycan hökumətinin boyun qaçırması həmin şübhələri daha da artırırdı.

Belə bir şəraitdə ingilis ordu hissələrinin çıxarılmasına və şimaldan gələn təhlükə qarşısında Azərbaycanın müdafiəsiz qalması məsələsinə münasibətdə ingilis rəsmi dairələri arasında fikir ümumiliyi yox idi. Böyük Britaniyanın Hərbi Nazirliyi və Xarici İşlər Nazirliyi arasında ixtilaflar hökm sürürdü. U.Çerçill belə hesab edirdi ki, bolşevik tiranları daim gərginlikdə və çətinlikdə yaşamaladırlar, antibolşevik qüvvələrə hər cür kömək göstərilməlidir. O, ingilis ordularının Qafqazdan çıxarılması haqqında qərarın ondan xəbərsiz qəbul edilməsindən hiddətlənirdi.

U.Çerçilldən fərqli olaraq müharibədən əvvəlki illərdə Qafqaz xalqlarının içərisində yaşamış, onların psixologiyasına və həyat tərzinə yaxşı bələd olan lord Kerzon isə orduların çıxarılmasına dair qərarın beynəlxalq şərait ucbatından məcburən atıldığı qənaətində idi. Qafqaz xalqlarını döyüşkən olmamaqda, öz müstəqillikləri uğrunda həvəssiz vuruşmaqda təqsirləndirilənlərə cavab olaraq o, bildirirdi ki, İngiltərə bu xalqları tək buraxmamalı, elə etməlidir ki, onlar gələcəkdə dövlət müstəqilliklərini bərpa edərkən Böyük Britaniyanı xeyirxahlıqla xatırlasınlar. Çerçill və Kerzon arasında həmin məsələdə xeyli gərgin olan münasibətlər təhqirlər və hətta bir-birinə əl qaldırmaq səviyyəsinə də çatmışdı. Belə bir şəraitdə 1920-ci il 11 yanvar tarixdə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Böyük Britaniyanın təklifi ilə Antanta Ali Şurasında de-fakto olaraq tanındı. Lakin bir neçə ay sonra – aprel ayında Azərbaycan bolşevik Rusiyası tərəfindən işğal edildi və müstəqil dövlət süquta uğradıldı. Bəs, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə ingilis rəsmi dairələrinin münasibəti necə olmuşdur?

İşğala və onun nəticələrinə münasibət

Azərbaycanın işğalı və onun nəticəsində dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə ingilis dairələrinin münasibətini bilmək üçün Batumdakı ingilis batalyon komandanı Lyukenin Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi 1920-ci il 27 aprel tarixli 218 №-li tarixli çox təcili məktubu əhəmiyyətlidir. Məktubda yazılırdı ki, aprelin 27-də günorta saat 2.00-da 6 min nəfərlik bolşevik ordusu Azərbaycan ərazisinə - Xaçmaz stansiyasına qədər irəlilədikdən və Azərbaycan hökuməti Ermənistanla sərhəddə yerləşən ordu hissələrini müdafiə məqsədi ilə geri çağırırdıqdan sonra Azərbaycan hökuməti Tiflisdəki Britaniya missiyasına müraciət edərək erməni silahlı dəstələrinin Azərbaycana mümkün ola biləcək hücumlarının qarşısını almağa təminat verilməsini və təcavüzə qarşı mübarizədə kömək göstərilməsini, müttəfiq ölkələrin nümayəndələrindən öz səlahiyyətlərindən istifadə edib Gürcüstan və Ermənistan hökumətləri ilə münasibətlər yaradaraq keçmiş əməkdaşlığın bərpasını xahiş etdi¹. Bu xahişdən sonra Lyuke Tiflisdəki fransız və italyan həmkarları ilə məsləhətləşdi, azərbaycanlı, gürcü və erməni nümayəndələrini Böyük Britaniya missiyasının binasında keçiriləcək görüşə dəvət etdi. Lyuke, Azərbaycan ordu hissələrinin bolşeviklərin hücumundan müdafiə məqsədi ilə geri çağırıldığı üçün erməni silahlı dəstələrinin hücum etməməsinin, Gürcüstan tərəfindən isə yardım göstərilməsinin vacibliyini onlara bildirdi. Ermənistan

¹ Russia. Luke (Batoum) April 27th, 1920. № 218. Very Urgent. – FO371/4936. 28307, p.100.

tərəfi teleqram göndərərək, məsələnin İrəvanla bağlı olmayacağı təqdirdə təminat verə bilməyəcəyini, eyni zamanda, ümumi təhlükənin qarşısı alınacağı təqdirdə təminat verməyə razı olacağını vurğuladı. Gürcüstan tərəfi isə Azərbaycan ordusunun müqavimət göstərməyə qadir olacağı təqdirdə əməkdaşlıq etməyə razılıq verdi, Bakını bolşevik hücumundan qorumaq üçün iki silahlı batalyonun və bir zirehli qatarın artıq Bakı stansiyasına göndərildiyi barədə məlumatı diqqətə çatdırdı. Əslində isə bu qüvvələr hələ göndərilməmişdi, Azərbaycan tərəfdən ciddi müqavimət olacağı təqdirdə yalnız aprelin 29-da göndərməli idi. Üç Cənubi Qafqaz dövlətinin nümayəndələri bolşevik Rusiyasının təcavüzünə qarşı mübarizədə müttəfiqlərin yardım etmələrinin vacibliyini bildirdilər. Müttəfiq dövlətlər Tiflisdəki nümayəndələri Azərbaycanı hərbi güc yolu ilə qorumaq haqqında razılığa gəlsələr də, həmin niyyəti reallaşdırmaq mümkün olmadı. Bu da səbəbsiz deyildi.

Lyuke yazırdı: *"Gürcü və erməni nümayəndələri ilə görüşüb məsələni həll etmək istəsəm də, dəyişən şəraitdə təminatın faydasız olduğunu başa düşdüm. Bədbəxtlikdən Gürcüstan və Ermənistan arasında əməkdaşlıq mümkün olmadı, çünki onlar bir-birinə inanmırdılar"*².

Bakıda hakimiyyətə gələn bolşeviklərin guya Gürcüstan və Ermənistanla münasibətdə ehtiyatlı xətt tutduqlarına dair fikirlərə inanmayan ingilis nümayəndələrinin birlikdə hərəkət etməyə dair tövsiyələrinin nəticəsi olmadı. Lyuke qəti əmin idi ki, işğaldan sonrakı iki gündə Azərbaycanda baş verən hadisələr bütün Cənubi Qafqaz üçün ağırlı olacaqdı.

28 aprel tarixli 147 №-li "Azərbaycan ərazisinə bolşeviklərin müdaxiləsi" başlıqlı teleqramında Lyuke yazırdı ki, Azərbaycan hökuməti bolşevik müdaxiləsinə qarşı birgə mübarizə aparmaq üçün Gürcüstan hökumətinə əməkdaşlıq təklifi etmişdir³.

Tiflisdəki ingilis missiyası Azərbaycanda baş verən hadisələri izləyir və onlar haqqında məlumatları müntəzəm olaraq öz hökumətinə yollayırdı. Lyuke aprelin 29-da Böyük Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi məlumata Azərbaycan İnqilab Komitəsinin V.İ.Leninə göndərdiyi teleqramını əlavə etdi. Həmin teleqramda "satqın əksinqilabi Müsavat Partiyası hö-kumətinin devrildiyi", "Hərbi İnqilab Komitəsinin Antanta və sovet Rusiyasının digər düşmənləri ilə bütün münasibətləri kəsdiyi", "dünya imperializminə qarşı ümumi mübarizə üçün sovet Rusiyası ilə qardaşlıq ittifaqına daxil olduğu" yazılırdı⁴. Lyuke Britaniya hökumətinin Qafqazda baş verən hadisələrə xüsusi diqqət yetirməsinin vacibliyini vurğulayırdı.

Tiflisdən Londona yolladığı "Azərbaycanda şərait" adlı 29 aprel tarixli E5327/1/58 (148) №-li məktubunda Lyuke yazırdı ki, milli hökumət devrilmişdir və bolşeviklərin başlıca məqsədi Antantaya qarşı mübarizədir⁵.

² Yene orada.

³ Luke. Bolshevik invasion of Azerbaijan territory. 28 April, 1920. Tiflis. №147. – FO 371/4938. 28113, p.213.

⁴ Luke. The Military-Revolutionary Committee of Azerbaijan. April 29, 1920. – FO 371/4938. 28113, p.221-222.

⁵ Luke. Situation in Azerbaijan. Tiflis. 29th April, 1920. №E5327/1/58.№148. – FO 371/4938. 28113, p.219.

İngilislər, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi itirildikdən sonra Cənubi Qafqazın tamamilə işğal ediləcəyindən, Yaxın və Orta Şərqdə problemlər yaranacağından narahat idilər. Lyuke aprelin 29-da göndərdiyi 223 №-li çox təcili teleqramında yazırdı ki, sovet Rusiyası sovet Azərbaycanını tanımışdır, sovet Rusiyası Zəngəzurdakı türk qarnizonu ilə birləşməyi təmin etmək üçün Azərbaycan ərazisinə qoşun göndərməyə hazırlaşır⁶.

Bakının işğalı haqqında məlumatları dəqiqləşdirən Lyuke mayın 1-də İstanbula admiral Vebə göndərdiyi 530 №-li çox təcili teleqramında bolşevik hücumu zamanı Bakının dənizdən bombardman edildiyini, Biləcərinin tutulduğunu və şəhərin işğal edildiyini, bolşeviklərə isə heç bir müqavimət göstərilmədiyini yazırdı⁷.

Tiflisdəki ingilis missiyası türk-bolşevik birliklərinin hücumlarının genişlənməsindən narahat olsa da, qarşısını almaq üçün ciddi tədbirlər həyata keçirə bilmədi. Lyuke mayın 6-da Böyük Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi 232 №-li çox təcili məlumatında yazırdı: *"50 %-i müsəlman olan 100 minlik bolşevik qoşunu başda Nuru və Xəlil olmaqla Azərbaycana doğru irəliləyir. Bunlardan 40 mini Petrovsk (Maxaçqala – M.Q.) və Dərbənd arasındadır, 7 mini isə Vladiqafqazdadır. Ənvər...Bakıya türk-tatar (azərbaycanlı – M.Q.)-bolşevik əməkdaşlığını təşkil etmək üçün gəlmişdir. Məlumata görə, birinci olaraq Poylunun şərqindən Gürcüstana hücum etmək, ikincisi, Qarabağ, Zəngəzur, Naxçıvan və Bəyaziddən türk millətçiləri ilə əlaqə yaratmaq, üçüncüsü, türk qoşunlarının Ərzurum və Oltan Batuma hücum etməsi planlaşdırılmışdır. Gürcülər partladılan Poylu dəmiryolu körpüsündən köçürülmüşdür və Suxumdakı əhalini təxliyə etmək üçün hazırlıq görülür"*⁸.

Azərbaycan hökumətinin erməni silahlı dəstələrinin Qarabağ və Zəngəzurdan üç gün ərzində çəkilməsinə dair ultimatumundan narahat olan Britaniyanın İstanbuldakı nümayəndəliyi mayın 9-da Hərbi Nazirliyə və Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi məxfi məktubda Azərbaycana bu işdə Rusiyanın yardım edəcəyini yazırdı⁹.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsi bütün Cənubi Qafqazı bolşevik təhlükəsi ilə üzbəüz qoyduğundan və Böyük Britaniyanın maraqları üçün təhdid törətdiyindən ingilis hökuməti Azərbaycanda baş verən hadisələri daha yaxından izləməyə başladı. 1920-ci il iyulun 29-da Batum rayonu komandanı H.H.Spoerin Böyük Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi "Azərbaycanda bolşevik hərəkətinə dair siyasi məruzə" adlı məxfi sənəd işğaldan sonrakı ilk aylarda Azərbaycandakı sosial-siyasi, iqtisadi, hərbi, mənəvi-psixoloji vəziyyəti və Böyük Britaniyanın işğala olan mənfi münasibətini göstərir¹⁰. Böyük əhəmiyyət daşıyan bu sənədin "Müsadirə" adlandırılan birinci hissəsində yazılırdı: *"...Aprelin 28-də şəhər Bakı fəhlələri mövcud hökuməti*

⁶ Luke. Aprel 29, 1920. №223. – FO371/4936. 28307, p.124.

⁷ Luke. May 1, 1920. № 530. – FO371/4936. 28307, p.137.

⁸ Luke. Caucasus. Political. Tiflis. May 6 th, 1920. – FO371/4937. 28113, p.77.

⁹ Paraphrase. Secret. From G.H.Q.Constantinople to War Office. May 9th, 1920. – FO 371/4937. 2811, p.23.

¹⁰ H.H. Spoer. Confidential Report. Political Report on Bolsheviek Movement in Azerbaidjan. Batoum, Yuly 29, 1920. – FO 371/4946. 28476, p.93-102.

yaratdılar. Çevrilmiş maneəsiz baş tutmuşdur. Müqavimət göstərən yalnız bir və ya iki əsgər öldürülmüşdür, qalan hamı bu dəyişikliyi sakit qarşılamışdır. İnqilab Komitəsi (Revkom) şəhərin idarəçiliyini birdəfəlik öz üzərinə götürmüşdür. Çoxlu sayda adam – Britaniya Kəşfiyyat İdarəsinin üzvləri, ingilis vitse-konsulu və bəzi vətəndaşları, Polşa missiyası, fransız konsulu və bəzi vətəndaşları, komandir Freyzerin komandanlığı altında olan Britaniya hərbi-dəniz zabitləri və əsgərləri həbs edilmişlər. ...8 gəmidən ibarət bolşevik donanması Bakıya müxtəlif yerlərdə – şəxsi evlərdə, məktəblərdə və başqa ictimai yerlərdə yerləşdirilmişdir.

...Evlərin arxa cəbhə, xəstəxana və s. üçün müsadirəsi başlandı. İlk dövrlərdə onlar üçün başqa yaşayış yerləri (bu bir və ya iki otaqdan ibarət idi) nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, evlərin sakinləri rəhmsizcəsinə öz evlərindən məhrum edirlər... Tavanlar çox hündür olduğu üçün pis şərait yaranmışdır. Xüsusilə də kişilərin və qadınların ayrı-ayrı yerlərdə daha çox evli yaxud subay adamın orta həcmli bir otaqda qalmalarına məcbur edildiklərinin şahidi olmuşam. İstisnasız olaraq hamının bu cür ağır şəraitdə yaşaması acınacaqlı bir təsəvvür yaradır.

... Evlərin müsadirəsi mebellərin də müsadirəsi ilə müşayiət olunur və onlar Rusiyaya göndərilir. İyul ayının əvvəlindən evlərin və idarələrin müsadirəsinə onların içərisində olan bütün əşyalar da daxil edilmişdir. Yeni bir qanun var ki, heç kimin bir dəyişəcək paltardan əlavə paltarı olmamalı, heç kim ehtiyat ərzaq saxlamamalıdır. Bunu yoxlamaq üçün evbəev axtarışlar aparılır. Kimsə təsəvvürünə çox çətin gətirə bilər ki, bədbəxt Bakı əhalisi hansı həddə çatdırılmışdır. Mən oranı tərk etməzdən əvvəl çarpayılar müsadirə olunurdu.

...İyulun 17-dən ictimai və şəxsi ticarət tamamilə qadağan olunmuşdur. Bütün dükənlər bağlanmışdır. Yaşayış üçün zəruri mallar yalnız dövlət kooperativ dükənlərindən əldə oluna bilər. Sakinlər gördükləri iş əsasında müxtəlif siniflərə bölündüklərindən çatışmazlıq üzündən onların bəziləri üçün lazımi ərzağı əldə etmək çox çətin və ya qeyri-mümkün olacaqdır. 17 min insana çörək verilmir, çünki onlar fəhlə sinfinə daxil deyildirlər. Onlar burjua adlandırılaraq bolşevizmin düşmənləri elan edilmişlər...

...Hökumətin dəyişməsinə özləri cavabdeh olan fəhlələr də məmnun deyillər və aclıq onların daimi qonağıdır. Onların üzlərində aclıqdan doğan qəribə baxışlar müşahidə olunur. Aclıqdan ölmə halları vardır...¹¹.

İngilis rəsmi dairələri işğaldan sonrakı ilk günlərdə bolşeviklərin Azərbaycana gətirdikləri mənəvi meyillərə xüsusi diqqət yetirirdilər. Sənədin "Mənəvi meyillər" adlanan ikinci hissəsində yazılırdı: "...Bolşevizmin gəlişi əhali üçün ağır mənəvi nəticələrə səbəb olmuşdur...Bolşevizmin gizli niyyəti ailə əlaqələrini məhv etmək, evliliyi qısa, yaxud uzun müddət üçün maddi mənfəət vasitəsinə çevirmək...idi. Mən

¹¹ Yene orada, s.93-96.

şəxsi müşahidələrimdən bilirəm ki, yüksək sinfə mənsub olan gənc qadınlar bu cür müvəqqəti evlilik təklifləri almışlar. Hökumət uşaqları öz valideynlərinin təsirindən uzaqlaşdırmaq istədiyi üçün öz üzərinə onların yaşayışını və təhsilini götürür. Məsələn: Qadın stomatologiya təcrübəsi keçmək üçün xüsusi yerə göndərilmişdir. Qadının, "həyat yoldaşımın və 7 yaşlı qızımın taleyi necə olacaqdır" sualına, yoldaşının başqa yerə göndəriləcəyi, qızının isə uşaq evində qalacağı cavabını almışdır. Varlı ailədə yaşamış 18 yaşlı bir qıza qoşunları çöllüyə qədər müşayiət etmək əmri verilmişdir. Bir sıra bu cür hallar var. Mən inana bilmirəm ki, belə qəddar, hər cür qanunsuz əməllər törədən, burjuaziyaya nifrət bəsləyən rəsmilər cəza alacaqları qorxusu olmadan yaşayırlar.

...Uşaq evlərində uşaqların idarə komitəsi mövcuddur. Mənə çatdırılan bir məlumata görə, Uşaq evinin müdiri erməni olan şəxs Uşaq Komitəsinə əmr vermişdir ki, xəstə uşaqlara verilən xüsusi qida onun öz masasına gətirilsin.

Uşaqlar müəyyən yaş dövrlərində legioner kimi təlim alırlar. Mənim tanıdığım bir kişi dövlət bağında qəzet oxuyurmuş. İki yad kişi onun yanında sakit səsle ictimai hadisələri müzakirə edirmiş və uşaqlar onun yanında oynaymışlar. Qəflətən iki polis həmin iki kişini həbs edir. Onlar aparılarkən balaca qız polisə deyir: "Unutmayın ki, mən 6 nömrəli məlumatı verdim".

Zərif geyimli gənc qızlardan təşkil olunmuş bir dəstə də vardır. Onların vəzifəsi restoranlara, əyləncə yerlərinə gedib eşitdikləri söhbətləri çatdırmaq və kişiləri cəzb edərək onlardan məlumat almaqdır. Yüksək sinfə aid olan gənc tanışımız bir qıza bu dəstələrə qoşulmaq təklif edilmişdir və qeyd olunmuşdur ki, nəticələr nəzərə alınaraq yüksək əmək haqqı veriləcəkdir. Ona stimül yaratmaq üçün bir fakt söylənilmişdir. Bu işdə bir qızın fəaliyyəti 7 kişinin ölümünə səbəb olmuşdur.

Qardaşlığın, "Biz hamımız bacı-qardaş" prinsipinin şişirdilməsi cinslər arasındakı fərqi tamamilə hesaba alınmamasına acınacaqlı şərait yaradır. Bunun nəticəsi olaraq 2, yaxud 3 evli cütlük və ya bir-biri ilə heç bir əlaqəsi olmayan kişi və qadınlar bir otaqda qalmağa məcbur edilir və bu şəraitə tamamilə təbii baxılır"¹².

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə son qoyan qüvvələrin içərisində insan amilinə diqqət yetirən ingilis rəsmi dairələri yürüdümlən siyasətdən heyrətə düşürdülər. Sənədin "İnsan amili" adlanan üçüncü hissəsində yazılırdı: "Bolşevik hərəkatının davamlılığının və uğurlarının əsas səbəbi onun daşıyıcılarının, hərbiçilərin çoxunun gənclərdən təşkil olunmasıdır. Bu gənc adamlar bolşevizm mühitində, milli uğursuzluqlar dövründə boya-başa çatmışlar və bolşevizmin gətirdiyi ideallardan başqa idealları yoxdur.

Əsgərlərin böyük bir hissəsi gənclik hissləri ilə silahlanan sadə oğlanlardır. Yüksək vəzifələr gənc qızlar tərəfindən tutulmuşdur. Hətta 18 yaşlı bir qız ölüm-həyat

¹² Yene orada, s.96-97.

məsələlərinə qərar verən komitənin üzvüdür. Bu yaxınlarda mən Moskvadan gələn komissiyayı gördüm və onun üzvlərinin xeyli gənc olmaları məni dəhşətə gətirdi”¹³.

İngilis rəsmi dairələri bolşeviklər arasındakı fikir ayrılıqlarının Azərbaycan üçün fəlakətli olacağına dair də xəbərdarlıq edirdilər. Bəzi bolşevik xadimləri görüşdükləri ingilis nümayəndələrindən Azərbaycanda törədilən vəhşilikləri, insanların məhkəmə hökmü olmadan güllələndiklərini söyləməməyi xahiş edirdilər. Sənədin *"Bolşeviklər arasındakı fikir ayrılıqları"* adlanan dördüncü hissəsində bununla bağlı olaraq yazılırdı: *"Bolşevik rəsmiləri ilə ünsiyyətimdə bir-birinə zidd fikirlərlə üzləşirəm. Bəzi bolşeviklər burjuva əhalisinə qarşı ən sərt və amansız addımlar atmağın tərəfdarıdır. Əsasən yaşlı bolşeviklər isə bu cür aksiyaları tənqid edirlər və onları qeyri-insani, qəddar hərəkətlər kimi ittiham edirlər. Onlar dünyanı təbliğat yolu ilə fəth etmək arzusundadırlar.*

Xüsusi missiya məqsədi ilə Moskvadan göndərilən tanınmış şərqşünas Bakıda törədilənlərdən çox təəssüflənmişdir...Mən Rusiyanın müxtəlif şəhərlərində olan adamlarla görüşmüşəm və onlar bəzi şəhərlərdə əhalinin hətta Bakıdakından da çox əzab çəkdiklərini deyirlər. Mənim təcrübəm belə deməyə əsas verir ki, xarici işlər komissarının (xalq xarici işlər komissarı Nəriman Nərimanov idi – M.Q.) müavini cənab Hüseynov (Mirzədavud Hüseynov 2 may tarixində xalq xarici işlər komissarı təyin edilmişdir – M.Q.) çalışırdı ki, bolşevik hərəkəti ədalət və dözümlə aparılsın. Bizim sonuncu söhbətimizdə o, mənə yalvardı ki, mən bolşevizm haqqında Bakıdakı vəziyyət və xaos əsasında mühakimə yürütməyim. Bolşeviklərin əvvəlki dövrdə sakit və passiv müqaviməti indi zorakılıqla əvəzlənmişdir. Məxfi Şura üzvünün verdiyi məlumata görə, cənab Hüseynov Fövqəladə Komissiyanın təqdim etdiyi 17 nəfərin ölüm hökmünə imza atmaqdan imtina etmiş və bildirmişdir ki, artıq bəsdir, qan töküldü. Bu, inqilabın ilk günlərində olmuşdur. Ədliyyə Komissarlığından mənə məlumdur ki, ilk iki ay ərzində 2700 adam güllələnmişdir. Onlardan yalnız 35-i rəsmi olaraq elan olunmuşdur. Həbsxanaları tərk edənlər deyirlər ki, edamlar gecə vaxtı davam edir».

N.N.Spoerin yazırdı: *"Qeyri-azərbaycanlı bolşeviklər Azərbaycan hökumətinə qarşı diqqətsizliklərini hətta gizlətməyə də çalışmırlar. Azərbaycanın müstəqilliyinin Rusiya tərəfindən tanınması tamamilə əhəmiyyətsiz bir güzəştdir. Bir rus zabiti deyir ki, onlar üçün Müstəqil Azərbaycan mövcüd deyildir. Mən bir neçə dəfə öz şəxsi təcrübəmdə görmüşəm ki, Azərbaycan hökuməti tərəfindən qəbul olunan qərarlar Rusiya rəsmiləri tərəfindən bir kənara atılır. Məsələn, mənim evimin, idarələrin, çap maşınlarının və s.-nin Azərbaycan hökumətinin müdafiəsi altında olması barədə mandata baxmayaraq, müsadirə olunmuşdur”¹⁴.*

İngilis rəsmi dairələri Azərbaycanda bolşeviklərin idarə üsullarından da dəhşətə gəlirdilər. "Müstəqil" elan edilməsinə baxmayaraq, Rusiyadan asılı olan Azərbaycanı əsasən bəzi ermənilərin idarə etməsi də onların diqqətindən qaçmırdı. Sənədin

¹³ Yəne orada, s.93-96.

¹⁴ Yəne orada, s.98-100.

"Bolşeviklərin idarə orqanlarının komponentləri" adlanan beşinci hissəsində yazılırdı: *"...Xaricdən gələn rus ordusundan başqa Azərbaycan əhalisi özünü müsəlman, xristian və yəhudilərə bölür. Yəhudi elementləri əsasən onların irqi cəhətlərinin, xüsusilə, qiymətləndirildiyi komissarlıqların az sayda idarələrində işləyir. Yüksək vəzifələr əsasən azərbaycanlılar tərəfindən tutulmuşdur, lakin qərarların çıxarılması əsasən ermənilərin əlindədir. Bununla belə, onlardan heç biri vəzifədə deyildir.*

Daha çox qorxu doğuran "Fövqəladə Komissiya"dır. Onun əsas vəzifəsi "möhtəkirləkdə", casusluqda və əksinqilabçılıqda günahlandırılan adamlarla məşğul olmaqdır. Bunlardan hər birinin cəzası ölümdür. "Möhtəkirlək" sözü bolşevik terminologiyasında xüsusi mənə kəsb edir. Bu sahibkarın nəyisə satarkən gəlir əldə etməsinə deyilir və heç də dəyərindən çox yüksək qiymətə satışı nəzərdə tutulmur. Ən yüksək maaş əsgərə və dənizçilərə verilən 9200 rubldur. 15000 rubla kiçik qabda ətir, 200 rubla isə şokolad almaq olar"¹⁵.

Bolşevik ordusunun özbaşınalığı ingilis rəsmi dairələrini narahat edirdi. Xüsusən orduda qeyri-peşəkar şəxslərin olması, onların törətdikləri vəhşiliklər, Azərbaycan ordusunun silah və sursatının bölüşdürülməsi vəziyyəti daha da ağırlaşdırırdı. Sənədin "Ordu" adlanan altıncı hissəsində yazılırdı: *"... Azərbaycan 11-ci ordu tərəfindən işğal olunmuşdur. 9-cu ordu isə yoldadır. Petrovskdan ağır artilleriya, Ənzəlidən isə 60 silah gətirilmişdir. Bakıya gətirilən silahların çoxu xarab olmuşdur. Çünki Rusiyada onları yağlamaq üçün yağ yoxdur. Kiçik silahların da 90%-i bu vəziyyətdədir.*

...Pis vəziyyətdə gələn ordu gözəl italyan uniforması və çəkmələri ilə tamamilə təchizatlandırılmışlar. Azərbaycan əsgərlərinin hərbi sursatı da rus qoşunları arasında bölüşdürülmüşdür.

...Texniki qoşuna və xüsusi təlimlər keçmiş zabitlərə böyük tələbat vardır. Diviziyanın adyutantı mənə dedi ki, onların zabitləri sənətkarlar və savadlı adamlardır. Məsələn: artistlər, aktyorlar, məktəb sahibləri. Bir ordunun generalı bərbərdir..."¹⁶.

İşğaldan sonra müstəqil Azərbaycan mətbuatının da ləğv edilməsindən rahatsız olan ingilis rəsmi dairələri həmin məsələyə də xüsusi diqqət yetirirdilər. Sənədin "Mətbuat" adlandırılan səkkizinci hissəsində yazılırdı: *"...Mətbuat yalnız hökumətin tabeliyindədir. Karikaturalarla bəzədilmiş və gündəlik hadisələri əks etdirən vərəqələr şəhər küçələrinin divarlarına yapışdırılmışdır. Rus, erməni və türk dilində də nəşr olunan qəzet vardır"¹⁷.*

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsinin qarşısını ala bilməyən Böyük Britaniya bolşeviklərin törətdiyi terror aktlarından narahat idi. Lyuke 1920-ci il iyunun 25-də Böyük

¹⁵ Yəne orada, s.100.

¹⁶ Yəne orada, s.100-101.

¹⁷ Yəne orada, s.102.

Britaniya Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi 291 №-li çox təcili teleqramında Tiflisdə Azərbaycan hökumətinin keçmiş baş naziri Fətəlixan Xoyskinin öldürülməsi xəbərini yazaraq narahatlığını ifadə etdi.

Bolşeviklərin Azərbaycanın ardınca Ermənistan və Gürcüstanın müstəqilliyinə son qoymaq niyyətləri ilə əlaqədar olaraq "Near East" yazırdı: *“Cənubi Qafqazda vəziyyət heç vaxt indiki kimi qarışıq olmamışdır, Azərbaycanın müstəqilliyi öldürülmüşdür”*.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə müqavimət göstərməyə dair səyləri nəticəsiz qaldığından Böyük Britaniya hökuməti diplomatik-siyasi maneələri etməyə başlayaraq, Qafqazda baş verən prosesləri izləməyə davam etdi. Böyük Britaniyanın rəsmi dairələri devrilmiş Azərbaycan hökumətinin nümayəndələri ilə əlaqə saxlayır və aprel işğalı nəticəsində dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə mənfi münasibətlərini açıq şəkildə bildirirdilər. XI Qırmızı ordu kəşfiyyatının 1921-ci il 26 iyun tarixli tam məxfi məlumatdan aydın olur ki, Tehrandə ingilis komandanlığının nümayəndələri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin nümayəndələri Yusub bəy Qasımbəyov və Sultan bəy Qulubəyov arasında görüş keçirmişdilər. Azərbaycan nümayəndələrinin sovet hakimiyyətinə qarşı silahlı mübarizəyə kömək etmək haqqında vəd vermələri barədə sualına ingilis komandanlığının nümayəndələri belə bir cavab vermişdilər: *“Yaxın vaxtlarda Türkiyə hökuməti sovet Azərbaycanını idarə edəcək və sizə lazım olan köməyi göstərəcəkdir”*.

Əlbəttə, bu dövrdə Antanta dövlətlərinin Rusiya – Türkiyə yaxınlaşmasına yol vermək istəməmələri və ingilis-türk münasibətlərinin vəziyyəti rəsmi Londonun maneə etdiyini göstərirdi. Belə ki, hələ 1921-ci il fevralın 21-dən martın 14-dək Londonda keçirilən konfransda Böyük Britaniyanın baş naziri Lloyd Corc Ankara hökuməti nümayəndə heyətinin başçısı Bəkir Sami ilə keçirdiyi görüşündə belə bir təklif etmişdi: *“Türkiyə Bakı neft mənbələri ilə birlikdə bütün Cənubi Qafqazı öz protektoratlığına götürsün”*.

Söylədiklərinin tamamilə əksinə olaraq L.Corc həmin ildə Londona gəlmiş sovet xalq xarici ticarət komissarı L.Krasinə “kral hökumətinin Qafqaz işlərinə qarışmadığını” bildirmişdi.

* * *

Beləliklə, Böyük Britaniya hökuməti aprel işğalı nəticəsində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin itirilməsinə mənfi münasibət bəsləmiş, bolşevizmin Azərbaycan əhalisinə fəlakət gətirdiyini bil-dirmiş, bolşevik idarəçilərinin özbaşınalığına son qoymaqda dolayısı yolla milli qüvvələrə yardım etmişdir. İngilis hərbi kəşfiyyatı və komandanlığı Azərbaycanda bolşeviklərin hərəkətləri haqqında Mərkəzə obyektiv məlumatlar vermişdir. Britaniya hökuməti Cənubi Qafqazda bolşevik Rusiyası ilə hərbi qarşıdurmadan uzaq durmağa çalışmışdır.

BEHBUD ŞAHTAXTİNSKİ AZƏRBAYCANIN RUSİYADA İLK SƏFİRİDİR

Fizuli İBRAHİMZADƏ*

1881-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Şərur rayonunun Şahtaxtı kəndində anadan olan Behbud Şahtaxtinski Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında fəal rol oynayaraq bütün şüurlu həyatını Respublikanın daxili və xarici siyasəti ilə bağlamışdır.

B.Şahtaxtinski “Hümmət” təşkilatının sədrliyindən Azərbaycan Respublikası Xalq Ədliyyə Komissarı və Azərbaycan SSR-nin Sovet Rusiyasında fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi olmaqla Azərbaycan Respublikası Xalq Komissarları Soveti sədrinin müavininədək yüksəlmiş Naxçıvan SSR Fəvqəladə Komissarı və Naxçıvan SSR Xalq Komissarları Sovetinin sədri kimi mühüm vəzifələrdə işləyərək, dövlətçilik siyasətində uzun və mürəkkəb yol keçmiş, 1920-ci il sentyabrın 30-da Moskvada “Hərbi və İqtisadi ittifaq haqqında RSFSR ilə Azərbaycan SSR arasında bağlanmış müqavilə”ni imzalamış, 1921-ci il martın 16-da Moskvada imzalanmış “Dostluq və Qardaşlıq haqqında” RSFSR-Türkiyə müqaviləsində və həmin ilin oktyabrın 13-də Ermənistan SSR, Azərbaycan SSR, Gürcüstan SSR hökumətləri bir tərəfdən, Türkiyə Böyük Millət Məclisi hökuməti isə digər tərəfdən RSFSR hökumətinin iştirakı ilə imzalanmış Qars müqaviləsində Azərbaycanı təmsil etmiş¹ və Gürcüstanda fəaliyyət göstərən Zaqafqaziya Ali Arbitaj Komissiyasının üzvü kimi fəaliyyət göstərərək 1924-cü il may ayının 30-da Tiflisdə müəmmalı şəkildə vəfat etmişdir².

B.Şahtaxtinskiyin siyasi fəaliyyətinin mühüm istiqamətini onun diplomatik fəaliyyəti təşkil edir. Azərbaycan sovetləşəndən sonra onun qarşısında duran ən mühüm məsələlərdən biri də Sovet Rusiyası ilə münasibətlərin hansı formada tənzimlənməsi idi. Rusiya bolşevik hökuməti də Sovet Azərbaycanı ilə əlaqələrin qurulması üçün müvafiq addımlar atmışdı.

1920-ci il mayın 20-də Xalq Xarici İşlər Komissarı G.V.Çiçerin öz imzası ilə Azərbaycan SSR hökumətinin başçısı N.Nərimanova xüsusi nota göndərərək “ümumi məqsədlərə nail olmaq naminə öz müntəzəm əməkdaşlığı yolunda hər iki respublikanın birgə fəaliyyətini asanlaşdıran daimi qarşılıqlı münasibət formaları yaratmaq haqqında” danışıqlara başlamağı təklif etdi. Notada danışıqlar aparmaq üçün Moskvaya Azərbaycandan daimi nümayəndə göndərilməsinin vacibliyi göstərilirdi: “Rusiyanın Sovet hökuməti zənn edir ki, məqsədlərimizin birliyi və fəhlə-kəndli quruluşunun həmrəyliyi, təbii hər iki qardaş respublikanı-Rusiya və Azərbaycan respublikalarını rəsmiləşdirilmiş sarsılmaz əlaqələr yaradılmasına gətirib çıxara bilər və bu əlaqələr ümumi sovet siyasəti yolunda daimi əməkdaşlığı asanlaşdırır”³.

* Tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

¹ “Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti uğrunda fəal mübarizlər”. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı. Bakı, 1958, s.158.

² “Заря Востока” qəzeti, 31 may 1924-cü il

³ Azərbaycan tarixi, 7 cildə, VI cild, Bakı, Elm, 2000, s.60.

1920-ci ilin əvvəllərində Azərbaycan İnqilab Komitəsi B.Şahtaxtinskini Azərbaycan SSR-in RSFSR-də fəvqəladə və səlahiyyəti nümayəndəsi təyin etdi.

15 iyul 1920-ci ildə Azərbaycan İnqilab Komitəsinin sədri N.Nərimanovun imzası ilə Azərbaycan Xalq Ədliyyə Komissarı Behbud Ağa Şahtaxtinskiyə mandat verildi ki, o Azərbaycan SSR İnqilab Komitəsini tərəfindən RSFSR hökuməti ilə bütün siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə danışıqların aparılması və sonrakı ratifikasiya şərti ilə ASSR adından istənilən müqavilələr və öhdəliklərin imzalanması üçün fəvqəladə səlahiyyətli nümayəndə təyin edilir⁴.

Azərbaycan SSR-in Sovet Rusiyasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi B.Şahtaxtinskinin başçılıq etdiyi missiyaya aşağıdakı şəxslər daxil edilmişdi: V.T.Slivak (B.Şahtaxtinskinin katibi), A.G.Timofeyev (katibin köməkçisi), N.İ.Solovyov (Xalq Təsərrüfatı Şurasının təmsilçisi), Qasım Camalbəyov, V.N.Xudatov və S.F.Stepanov (Xalq Torpaq Komissarlığının təmsilçiləri), Məmməd Həsən Hacinski (maliyyə işləri üzrə mütəxəssis), İ.İsmayılov (Xalq Maarif Komissarlığının təmsilçisi), Fətulla Rüstəmbəyov (neft işləri üzrə mütəxəssis), Məmmədəli Muradəliyev (təsərrüfat hissəsinin müdiri), Fatma Şahtaxtinskaya (reminqtonçu), Ə.Dadaşoğlu (aşpaz)⁵.

Bu andan başlayaraq B.Şahtaxtinskinin həyatında çox əlamətdar, fəal diplomatik missiya ilə bağlı mərhələ başlandı.

Moskvada B.Şahtaxtinski geniş fəaliyyətə başladı. V.İ.Leninə, həmçinin Xalq Xarici İşlər Komissarlığına göndərdiyi bir sıra məruzə və məktublarda o, Sovet Azərbaycanında, ümumiyyətlə Şərqdəki vəziyyəti incəliklərinə qədər xarakterizə etmiş, Azərbaycan SSR-lə RSFSR arasında münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə, Sovet Azərbaycanının daxili və beynəlxalq vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş konkret tədbirlər irəli sürmüşdü.

B.Şahtaxtinskinin Azərbaycanın fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi kimi fəaliyyətə başlaması dövründə ikitərəfli, Sovet Azərbaycanı ilə Sovet Rusiyası arasında münasibətlərin xeyli inkişaf etdirilməsi ilə müşahidə olunurdu.

1920-ci il iyunun axırında Azərbaycan SSR-in xarici işlər komissarı M.D.Hüseynov Sovet Rusiyası və Sovet Azərbaycanının qarşılıqlı münasibətləri məsələlərini aydınlaşdırmaq, onların arasında sıx ittifaq yaratmaq, habelə beynəlxalq məsələlər barədə fəaliyyət planını razılaşdırmaq və işləyib hazırlamaq məqsədilə Moskvaya getdi.

1920-ci il iyulun 26-da Moskvaya gələn Azərbaycan SSR-in xalq xarici işlər komissarı M.D.Hüseynovu Azərbaycan SSR-in daimi nümayəndəsi B.Şahtaxtinski ilə birlikdə V.İ.Lenin və G.V.Çiçerin qəbul etdilər.

V.İ.Leninin iştirakı ilə 1920-ci il avqustun 5-də PK(b)P MK plenumu Azərbaycan SSR və RSFSR arasında qarşılıqlı münasibətlər haqqında məsələni müzakirə etdi və G.V.Çiçerin başda olmaqla komissiyaya müvafiq layihə hazırlamağı tapşırırdı.

⁴ Azərbaycan Respublikası Siyasi Partiyalar və İctimai Hərəkətlər Dövlət Arxivi (ARSPİHDA), f. 1, siy.1, 1921, v.101.

⁵ ARSPİHDA, f. 276, siy. 2, iş 161, v.41.

Azərbaycan SSR ilə RSFSR arasında qarşılıqlı münasibətlər haqqında məsələ sentyabrın 6-da AK(b)P MK və BK-nın birləşmiş iclasında məsul işçilərin iştirakı ilə həmkarlar ittifaqlarının rəyasət heyətlərində də müzakirə olundu⁶.

Azərbaycan SSR-in fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi B.Şahtaxtinski müqavilənin hazırlanmasında fəal iştirak edirdi. Müqavilənin layihəsi Azərbaycanda da müzakirə olunmuşdu.

RSFSR ilə Azərbaycan arasında müqavilə haqqında məsələnin həlli bilavasitə partiyanın rəhbərliyi altında gedirdi. 1920-ci il sentyabrın 29-da V.İ.Leninin sədriyi ilə RK(b)P MK plenumu Azərbaycan SSR ilə RSFSR arasında bağlanacaq müqaviləni təsdiq etdi.

Beləliklə, hərbi və iqtisadi ittifaq haqqında Azərbaycan SSR ilə RSFSR arasında müqavilə 1920-ci il sentyabrın 30-da RSFSR hökuməti adından Xalq Komissarları Sovetinin sədri V.İ.Lenin və Azərbaycan hökuməti adından Xalq Ədliyyə Komissarı B.Şahtaxtinski tərəfindən Moskvada imzalandı. Müqavilədə göstərilirdi ki, bir tərəfdən Azərbaycan SSR hökuməti, digər tərəfdən RSFSR hökuməti “Azərbaycan və Rusiyanın zəhmətkeş kütlələrinin tam mənafe birliyinin dərk olunmasını əsas tutaraq və ancaq hər iki respublikanın bütün qüvvələrini tam birləşdirməklə ümumi düşməne-imperialist burjuaziyasına qarşı ağır mübarizədə onların müvəffəqiyyət qazanmalarının təmin oluna biləcəyini nəzərə alaraq bu müqaviləni bağlamağı qərara almışlar”⁷.

Müqavilə 4 maddədən ibarət idi.

Onun birinci maddəsində deyilirdi: “Azərbaycan və Rusiya öz aralarında sıx hərbi və maliyyə-iqtisadi ittifaq bağlayırlar”. İkinci maddədə göstərilirdi ki, “hər iki respublika hərbi orqanlarını, xalq təsərrüfatı, xarici ticarət, təhcizat, dəmiryol və su nəqliyyatı, maliyyə, poçt və teleqraf orqanlarını ən qısa müddətdə birləşdirməlidirlər”.

RSFSR ilə Azərbaycan SSR arasında bağlanmış bu müqavilə əslində mərkəzin Azərbaycana münasibətdə imperiya siyasətini pərdələmək vasitəsi idi.

Elə həmin gün - sentyabrın 30-da G.V.Çiçerin və B.Şahtaxtinski RSFSR hökuməti və Azərbaycan hökuməti arasında ərzaq siyasətinin, poçt, teleqraf, telefon, radioteleqrafın idarəedilməsinin birləşdirilməsi, maliyyə, xarici ticarət məsələlərində vahid iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi haqqında ayrı-ayrı sazişlər imzaladılar⁸.

RSFSR hökuməti və Azərbaycan SSR hökuməti arasında həmçinin yuxarıda adı çəkilən müqavilələrin prinsipləri ilə analoji olan ərzaq siyasətinin birləşdirilməsi haqqında müqavilə də bağlandı. 1921-ci ilin noyabrında Azərbaycanda RSFSR-in baş konsulluğu fəaliyyətə başladı.

⁶ Известия ВРК Азербайджана, 1920, 28 мая, 139 с.

⁷ Azərbaycan tarixi, 7 cildə, VI cild, Bakı, Elm, 2000, s.61

⁸ ARSPİHDA, f. 609, siy. 1, iş 82 a, v.1.

7 oktyabr 1920-ci ildə Azərbaycanın fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi Behbud Ağa Şahtaxtinski Sovet Rusiyasının başçısı V.İ.Leninə növbəti məktub göndərdi. Orada deyilirdi: “Vladimir İliç! Sizin sayənizdə Azərbaycanla müqavilə bağlandı və onun düzgün idarə edilməsi ilə Azərbaycanda Sovet quruluşunu möhkəmləndirəcək və onu həqiqətən xalq quruluşuna çevirəcək qərarlar qəbul edildi... Ona görə də Bakıya qayıtmazdan əvvəl bu sətirlərlə Azərbaycanın zəhmətkeş kütlələri adından və öz adımdan Sizə dərin və səmimi minnətdarlığımı bildirirəm”⁹.

Sırf diplomatik fəaliyyəti ilə yanaşı, ASSR-in Sovet Rusiyasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli nümayəndəsi B.Şahtaxtinski bəzi humanitar məsələlərin həlli ilə də məşğul olurdu. Belə ki, o, Rusiyada oxuyan müsəlman tələbələrə kömək, himayədarlıq edirdi. 15 avqust 1920-ci ildə Sverdlov adına Kommunist Universitetində Bakıdan, AKP-dən göndərilib təhsil alan 17 qafqazlı tələbələr qrupu adından qəbz verilmişdi ki, B.Şahtaxtinski onların ehtiyaclarının ödənilməsi məqsədilə 2 torba un, 36 ədəd sabun, 1 funt yağ, 1 pud ikra, 1 pud düyü, həmçinin balıq, çay, iynə-sap, papiros, kibrit vermişdi¹⁰.

Bununla bağlı verilən vəsiqədə B.Şahtaxtinski özünü hərbi və mülki hakimiyyət orqanlarından xahiş edirdi ki, qeyd olunan ərzaq məhsulları və malları müsadirə edilməsin¹¹.

Behbud ağa Şahtaxtinski Naxçıvanda nüfuzunu nəzərə alaraq, AK(b) MK Siyasi və Təşkilat bürolarının 1921-ci il 12 yanvar tarixli qərarı ilə onu İncilabi Hərbi Şuranın mandatı ilə Naxçıvana komissar göndərmək razılaşırdı. Bütün bunlar isə Azərbaycan və Türkiyəyə bir sıra danışıqlarda (xüsusilə Rusiya ilə) və bağlanan müqavilələrdə, Naxçıvanın taleyi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi və həllində üstünlük verdi.

1921-ci ilin fevral-martında danışıqlar məhz bu istiqamətdə aparılmışdı. Danışıqlarda N.Nərimanovun yaxın silahdaşı, Azərbaycan SSR-in Moskvadakı ilk səlahiyyətli nümayəndəsi B.Şahtaxtinski əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. Bu cəhətdən onun 1921-ci il martın 1-də RSFSR Xalq Komissarları Sovetinin sədri V.İ.Leninə göndərdiyi məktub çox maraqlıdır. Məktubda əsasən Naxçıvan, Zəngəzur, Dağlıq Qarabağ, Zaqatala, Borçalı, Qarayazı düzü, Dağıstan və Şimali Qafqaz müsəlmanları haqqında söhbət gedir. Bura adları çəkilən ərəzələrin milli tərkibi, sayı və coğrafiyası haqqında da arayışlar əlavə edilmişdi. Məktubda B.Şahtaxtinski Zaqafqaziyada ərəzi sərhədlərini və əsasən Naxçıvanla bağlı problemləri çox ədalətli, kiçik xalqların milli mənafeyini nəzərə almaqla humanistcəsinə həll etmək haqqında öz təklifini vermişdi. Məktubun məzmunu V.İ.Leninin diqqətini cəlb etmiş və martın 7-də onun dərkənarı ilə müzakirə üçün Siyasi Büroya göndərilmişdi.

RK(b)P MK Plenumun 16 mart 1921-ci il tarixli iclasında qərara alınmışdı ki, Azərbaycan SSR Fəvqəladə və Səlahiyyətli nümayəndəsi B. Şahtaxtinski Naxçıvan respublikalarının birləşdirilməsi haqqında təklifi İ.V.Stalin, İ.V.Vladimirski və G.V.Çiçerindən ibarət

⁹ Письма трудящихся к В.И.Ленину (1917-1924). Москва, Госкомиздат, 1960, с.208

¹⁰ ARSPİHDA, f. 276, siy. 2, iş 161 a, v.45.

¹¹ ARSPİHDA, f. 276, siy. 2, iş 161 a, v.46.

komissiyanın baxılmasına verilsin və qısa müddətdə işin nəticələri Siyasi Büronun təsdiqinə tədqim edilsin¹².

RK(b)P MK Siyasi bürosu İ.V.Stalinin, İ.V.Vladimirskinin və G.V.Çiçerinin iştirakı ilə həmin məktuba baxmış və B.Şahtaxtinskiyə təklifini bəyənərək Azərbaycan SSR tərkibində Naxçıvan SSR-nin təşkil edilməsi haqqında qərar qəbul etmişdir. Siyasi büronun bu qərarı Zaqafqaziyada uzun illərdən bəri davam edən milli qırğınlara son qoyulmasında və qonşu xalqlar arasında milli münasibətlərin nizama salınmasında böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir.

B.Şahtaxtinskiyə siyasi və diplomatik fəaliyyətində Zaqafqaziya ölkələrinin birləşməsi ideyası xüsusi yer tuturdu.

B.Şahtaxtinski 1921-ci ilin martın 16-da Moskvada bağlanmış Rusiya-Türkiyə müqaviləsinin hazırlanması prosesində yaxından iştirak etmişdir.

Moskva danışıqlarında Naxçıvanla bağlı prinsipial məsələlər və diplomatik toqquşmalar bu müzakirələri aparan siyasi komissiyanın 1921-ci il 10,12,14,16 mart tarixli iclaslarının protokollarında əksini tapmışdır¹³.

Moskva danışıqlarında Türkiyə nümayəndə heyətinin ciddi söyləri nəticəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü qismən də olsa qorunmuş, Naxçıvanın Azərbaycanın tərkibində muxtar ərazi təşkil etməsi və onun hüquqlarının Azərbaycandan başqa heç bir dövlətə verilə bilməməsi razılaşıdırılmış və sərhədlər müəyyən edilmişdi.

Belə bir nəticənin hasil edilməsində Moskva danışıqlarında Azərbaycanın təmsilçisi B.Şahtaxtinskiyə də əməyi və xidməti yüksək olmuşdur.

Nəhayət, Türkiyə dövləti tərəfindən Ankara hökumətinin yeni xarici işlər naziri Yusif Kamal bəyin başçılığı ilə Əli Fuad və doktor Rza Nurdan ibarət diplomatik nümayəndə heyətinin Rusiya xarici işlər naziri G.Çiçerin, RSFSR MİK üzvü C.Qorxmazov, Azərbaycanın təmsilçisi B.Şahtaxtinskiyə iştirak etdiyi və bir ay davam etmiş danışıqların yekunu 1921-ci il martın 16-da imzalanmış "Dostluq və Qardaşlıq haqqında" RSFSR-Türkiyə müqaviləsində öz əksini tapdı.

Moskva müqaviləsi 16 maddədən və əlavələrdən ibarət idi. Müqavilənin 3-cü maddəsinə əsasən belə bir qarşılıqlı qərar qəbul edildi ki, Naxçıvan vilayəti bu müqavilənin 1 (C) əlavəsində göstərilən sərhədlərdə Azərbaycanın himayəsi altında, həmin himayəçiliyin Azərbaycanın heç bir üçüncü dövlətə güzəştə getməməsi şərti ilə muxtar ərazi təşkil edir. Bölgənin sərhədləri aşağıdakı kimi müəyyənləşdirildi: Ararat stansiyası - Saray bulaq dağı - Gömürlü dağ - Sayat dağ - Qurdqulaq kəndi - Həmsür dağı - 8022-ci yüksəklik - Kükü dağı və keçmiş Naxçıvan qəzasının inzibati sərhədlərinin şərq¹⁴.

¹² ARSPİHDA, f. 276, siy. 2, iş 161 a, v.5.

¹³ ARSPİHDA, f. 609, siy. 1, iş 94 a, v.41-59.

¹⁴ İ.M.Hacıyev. Gümrü, Moskva və Qars müqavilələri və Naxçıvanın taleyi. Bakı, Elm, 1999, s.6

Beləliklə, Naxçıvanın Azərbaycanın himayəsi altında olan muxtar ərazi statusu RSFSR ilə Türkiyə arasında imzalanmış Moskva müqaviləsində təsbit edildi. Naxçıvanın statusunun ilk beynəlxalq müqavilədə əks olunması həm o dövrdə, həm də Azərbaycanın indiki dövründə böyük siyasi əhəmiyyət kəsb edən bir fakt kimi qiymətləndirilməlidir.

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, əgər Naxçıvanı Azərbaycandan ayıran Azərbaycan torpaqlarının Zəngəzur mahalını vaxtilə Ermənistana verilməsi olmasaydı, bəlkə də heç vaxt Naxçıvanın muxtariyyəti də lazım deyildi. Azərbaycan vahid əraziyə malik olan bir ölkə idi¹⁵.

Naxçıvana muxtariyyət qazandırmaq, Moskva müqaviləsində Naxçıvanın müqəddəratını həll etmək asan məsələ deyildi. Ancaq Azərbaycanın milli mənafeyini qoruyan Behbud ağa Şahtaxtinski kimilər bunu etmişlər. Bu Azərbaycanın tarixi nailiyyəti və eyni zamanda Türkiyə dövlətinin Azərbaycanın dövlətçilik siyasətinə və Naxçıvanın muxtariyyətinin əldə edilməsinə tarixi xidmətidir.

Bütün bunlar aşağıdakı nəticələrə gəlməyə imkan verir: B.Şahtaxtinski 1920-ci il iyun ayının sonlarında xalq ədliyyə komissarı təyin edildikdən az müddət sonra ona daha bir məsuliyyətli vəzifə - RSFSR ilə siyasi və iqtisadi münasibətləri qaydaya salmaq tapşırılmışdı. O, Azərbaycan SSR-in RSFSR-də səlahiyyətli nümayəndəsi olarkən ədliyyə komissarı vəzifəsini də saxlamış, lakin bir müddətdən sonra onu bu vəzifədə T.Əliyev əvəz etmişdi. B.Şahtaxtinski Moskvada Sovet Rusiyası ilə Sovet Azərbaycanı arasında müqavilə və sazişlər haqqında məsələləri həll etdikdən sonra yenidən 1920-ci ilin noyabrından xalq ədliyyə komissarı səlahiyyətlərini davam etdirmişdir.

Azərbaycan KP MK Siyasi və Təşkilat Bürolarının 09 noyabr 1920-ci il tarixli iclasında o öz əvvəlki vəzifəsinə - Xalq Ədliyyə Komissarı vəzifəsinə yenidən təyin yox, yalnız təsdiq edilmişdir.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev demişdir: “Bəli, o vaxt o insanlar çox milli qürurlu insanlar olublar. İndi bəziləri onların hamısının kommunist, bolşevik kimi, necə deyirlər, üzərindən qara xətt çəkirlər. Bu, ədalətsizlikdir. Mən buna həmişə etiraz etmişəm, bu gün də etiraz edirəm. Hansı partiyaya, hansı siyasi qüvvəyə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq kim Azərbaycanın milli mənafehlərinin keşiyində durubsa, ona xidmət göstərirsə, o insanlar bizim tariximizdə həmişə hörmətlə yada salınmalıdırlar və tariximizə daxil olmalıdırlar”¹⁶.

Məhz bu xidmətlərinə görə Behbud ağa Şahtaxtinski Azərbaycan xalqının milli dövlətçilik tarixində öz layiqli yerini tutmalıdır.

¹⁵ H.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. Bakı, Azərneşr, 2003, s.75

¹⁶ “Azərbaycan” qəzeti, 11 fevral 1999-cu il, №32

К ИСТОРИИ ПРИЗНАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ АЗЕРБАЙДЖАНА ДЕ-ФАКТО НА ПАРИЖСКОЙ МИРНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

Георгий МАМУЛИЯ*, Рамиз АБУТАЛЫБОВ**

Признание де-факто государственной независимости Азербайджана Верховным советом Антанты являлось основной целью азербайджанской дипломатической делегации на Парижской мирной конференции, прибывшей во главе с А.М.Топчибаши в столицу Франции 9 мая 1919 г.

Протекавший в историческом контексте международных отношений той эпохи процесс признания азербайджанского государства оказался длительным и нелегким, потребовавшим массу усилий со стороны членов азербайджанской дипломатической делегации в Париже.

С середины июня 1919 г. основной акцент в деятельности азербайджанской, также как и грузинской и северокавказской делегаций был направлен в сторону борьбы с притязаниями сформированного в Омске белого правительства адмирала А.Колчака, быть признанным в качестве официального правительства территорий, ранее входивших в состав распавшейся империи Романовых. Исходя из лозунга «единой и неделимой России», начертанной на их знаменах, руководители русского белого движения отказывались признать право на независимость нерусских народов бывшей Российской империи, делая исключение лишь для поляков.

Следует отметить, что в вопросе отношения к Колчаку, острые разногласия имели место и в самом правительстве Англии, главном союзнике белых в деле поставок им помощи оружием, снаряжением и обмундированием.

Уинстон Черчилль, военный министр Британской империи, являлся решительным сторонником Колчака, Деникина и других белых генералов, безразлично, а зачастую и враждебно относясь к национальным чаяниям нерусских народов. Полагая, что Кавказ должен вернуться в состав России после свержения большевизма, он считал, что английские войска следовало оставаться там лишь для того, чтобы обеспечить тыл Деникина, не давая возможности местным правительствам предпринять против него какие-либо действия.

Полностью противоположной точки зрения придерживался лорд Джордж Керзон, с лета 1919 г. исполнявший функции действующего министра иностранных дел, а в октябре того же года и официально занявший эту должность. Бывший вице-король Индии, отлично понимавший, что целью любого русского имперского правительства неизбежно будет являться экспансия на Юг и Ближний Восток, ставящая под угрозу

* Доктор исторических наук. В 1992-1994 гг. – государственный советник президента Грузии по вопросам международных отношений. С 2003 г. работает во Франции. Доктор Высшей школы общественных наук (EHESS) Франции.

** Дипломат, общественный деятель, исследователь истории азербайджанской эмиграции. С 1972 по 1979 и 1985 по 1992 гг. работал в Секретариате ООН по образованию, науке и культуре (ЮНЕСКО) в Париже.

британские интересы в этих регионах, Керзон выступал за создание независимых государств не только на Кавказе, но и в Центральной Азии. Это должно было служить надежным барьером на пути дальнейшей экспансии русского империализма. По этой же причине, британские офицеры, находящиеся на Кавказе, в основном также делились на две категории. Офицерский корпус дислоцированных с конца 1918 г. по линии Баку-Батуми частей 27-й английской дивизии, состоящий из офицеров т.н. «индийской службы», как правило отрицательно относился как к белому, так и к красному русскому империализму. Напротив, офицеры служащие в годы Первой мировой войны в английских частях на Западном фронте, с сочувствием относились к белому движению, видя в них вчерашних союзников.

Премьер-министр Дэвид Ллойд Джордж, не особенно веря и сочувствуя русскому белому движению, выступал в роли своего рода регулятора отношений между Черчиллем и Керзоном, в принципе неплохо относясь к малым нациям бывшей империи Романовых. Тем не менее, основным приоритетом для него являлось избавление от непосильного финансового бремени, тяготевшего над Лондоном после окончания Первой мировой войны¹. Именно с этой точки зрения, Ллойд Джордж рассматривал как вопрос военной помощи оперировавшей в Южной России Добровольческой армии генерала А. Деникина, так и пребывания британских войск на Кавказе.

Еще в марте 1919 г. вопрос пребывания британских войск на Кавказе стал предметом особого обсуждения в кабинете министров, где Ллойд Джордж, Черчилль и Керзон высказали свое мнение по этому вопросу. Понимая, что по финансовым причинам Англии придется вывести войска с Южного Кавказа, как и то, что в этом случае Грузия и Азербайджан останутся один на один с Добровольческой армией, Керзон выдвинул свою схему урегулирования проблемы, сводившей к минимуму, хотя бы в ближайшем будущем, риск оккупации белыми республик Закавказья.

6 марта Межведомственный комитет, собравшийся под председательством лорда Керзона, решил рекомендовать правительству следующую трехстороннюю политику:

- 1) Начать подготовку к эвакуации Кавказа.
- 2) В качестве компенсации за это, снабдить генерала Деникина оружием и военным снаряжением, а также послать в Екатеринодар Британскую военную миссию.
- 3) Сделать условием подобной поддержки то, что генерал Деникин не должен вмешиваться в дела независимых государств Кавказа².

¹ «Мы тратим миллиард в год на операции в России, что является половиной наших довоенных расходов», – заявил Ллойд Джордж на заседании Военного совета Британской империи 12 августа 1919 г. См.: Minutes of a Meeting of the War Cabinet, held at 10, Downing Street, S.W., on Tuesday, August 12, 1919, at 11 30 A.M. // The National Archives (London) (далее – NA). CAB 23/11. Fol.117.

² Minutes of a Meeting held at 10, Downing Street, S.W., on Thursday, March 6, 1919, at 12 noon // Ibidem. 23/9. Fol.103.

Таким образом, Керзон рассматривал снабжение оружием генерала Деникина в качестве средства, с одной стороны дать ему возможность бороться с большевизмом, а с другой, предотвратить возможность агрессии Добровольческой армии против закавказских государств. По словам Керзона, следовало затянуть снабжение Добровольческой армии на несколько месяцев, давая оружие поэтапно, чтобы тем самым сохранить контроль над Деникиным³.

Хотя Черчилль и не испытывал симпатий к Азербайджану и Грузии, он был также против втягивания Деникина в конфликт с этими республиками, справедливо считая, что это ведет к распылению белых сил, основной целью которых является борьба с русскими большевиками. В итоге, упомянутая схема взаимоотношений с Деникиным была принята, что позволило Лондону обрести необходимый рычаг давления на Добровольческую армию, несмотря на то, что уже к сентябрю 1919 г. британские войска были выведены из Азербайджана⁴.

Хотя во второй половине июля 1919 г. Добровольческой армии удалось временно оккупировать Северный Кавказ, создав непосредственную угрозу Азербайджану со стороны Дагестана и Каспийского моря, зависящий от военной помощи стран Антанты Деникин так и не решился на вторжение в Закавказье.

В тот же месяц Керзону удалось добиться назначения на пост Верховного комиссара Великобритании в Закавказье Оливера Уордропа, одного из основоположников английского грузиноведения, известного специалиста по Кавказу, и в целом убежденного сторонника независимости кавказских народов.

Еще 5 августа, до своего отбытия в Тифлис, Уордроп обратился к Керзону со своими рекомендациями, в числе которых одним из главных фигурировал вопрос признания Лондоном независимости государств Закавказья. По мнению Уордропа, Британии следовало признать эти республики, как это уже сделали в 1918 г. Германия и Турция, признавшие Грузию и Азербайджан. В случае, если это решение невозможно принять немедленно, Лондон должен был предоставить Уордропу право «сообщить трем республикам, что правительство Его Величества готово признать их, как только они дадут несомненное доказательство своего намерения жить в мире и дружбе друг с другом и поддерживать доброжелательное отношение к генералу Деникину настолько, поскольку его политика направлена на поддержку свободного и демократического правительства, реально представляющего возрожденную Россию»⁵.

12 августа, в день своего отъезда на Кавказ, Уордроп сам нанес визит азербайджанской делегации, произведя на Топчибаши «хорошее впечатление». В полной мере понимая важность регионального сотрудничества для

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Wardrop to Curzon. [London], 5. 8. 1919 // NA. FO. 608/881. Fol.163-164.

государственной независимости народов Закавказья, в своей беседе Уордроп сделал главный акцент на необходимости максимального сближения Азербайджана, Грузии и Армении⁶.

Прибыв 29 августа в Тифлис, где представители грузинского правительства устроили ему восторженное приветствие⁷, Уордроп сразу же принял меры для структурной организации своего комиссариата. Во все важные города Южного Кавказа были назначены подчиненные ему офицеры, целью которых являлось своевременно и точно информировать Верховного комиссара о событиях на местах. В Баку таким представителем Верховного комиссариата был назначен родившийся в Индии полковник Клод Бейфилд Стокс, кадровый разведчик, бывший в 1907-1911 гг. английским военным атташе в Тегеране, а затем, до начала Первой мировой войны служившим в разведывательном отделе Генерального штаба индийской армии. Как и большинство других британских офицеров «индийской службы» и в силу занимаемых им должностей, Стокс был хорошо осведомлен об имперских амбициях России на Ближнем Востоке⁸. По словам самого Стокса, он чрезвычайно хорошо относился к азербайджанцам, являясь убежденным сторонником независимости Азербайджана и Грузии⁹.

Оказавшись полными единомышленниками в этом вопросе, Уордроп и Стокс регулярно посылали в Лондон сообщения, стремясь убедить английское правительство в необходимости признания им независимости Республик Закавказья.

Первоначально эти сообщения не находили поддержки в правительстве Великобритании, так как в сентябре-октябре 1919 г. Добровольческая армия находилась на гребне военных успехов, а ее соединения под Орлом, на московском направлении.

Затем, однако, под влиянием стремительно развивающихся военных неудач Добровольческой армии, с конца октября стремительно покотившейся назад под напором большевиков, мнение Верховного совета Антанты по отношению к концепции «единой и неделимой России» становилась все более критической, а в отношении государств Закавказья начала меняться к лучшему.

Хотя в первой неделе ноября упомянутые изменения только лишь начали проявляться во внешней политике государств Антанты, Топчибаши сразу же уловил эти тенденции, подчеркнув в своем отчете от 6/10 ноября 1919 г.,

⁶ Али Марданбек Топчибашев. Письма из Парижа. Донесения председателя делегации Азербайджанской Республики на Парижской мирной конференции. Баку. 1998. с.55.

⁷ Eastern Report. N° CXXXVII. September 5, 1919 // NA. CAB 24/145. Fol.280.

⁸ Colonel Chardigny à ministre guerre Paris. 22. 3. 1919 // Archives du ministère des Affaires étrangères (далее – АМАЕ). Correspondance politique et commerciale (далее – СРС). 1914-1940. Série Z. Dossier n° 626 Russie (Caucase). Fol.212.

⁹ Prof. J. Y. Simpson. Minute of Conversation with Colonel Stokes, just returned from the Caucasus. [Paris], 7. 6. 1919 // NA. FO. 608/851. Fol.60.

что «в последние три дня печать полна, особенно английская, сведениями, касающимися изменения, по-видимому радикального, отношения Антанты к советскому правительству России. Сначала в английском парламенте, а потом в печати лондонской и парижской (несмотря на выборную капанию) уже обсуждаются условия мира (или перемирия), предложенные большевиками. Из присланных газет франц[узских] вы увидите, какой происходит поворот вообще в отношении большевиков. Даже «Le Temps» перестало бравировать симпатиями к антибольшевистским элементам русских, и уже заговаривает о перемирии с большевиками и об обращении внимания со стороны Антанты на образовавшиеся на территории бывшей России государства, на интересы маленьких народностей». «Чуется, что начинается период, когда и наши надежды на свободное независимое существование укрепляются и порываются вылиться в реальную форму», – суммировал свои наблюдения Топчибаши¹⁰.

В декабре, когда полное поражение Деникина стало окончательно очевидным, мнение великобританского правительства стало склоняться в сторону признания независимости Республик Закавказья, вопрос и формы которого стали предметом обсуждений между союзниками.

11 декабря во время беседы состоявшейся в Лондоне между премьер-министром Франции Ж. Клемансо, Ллойд Джорджем и Керзоном, последним, в числе прочих проблем, был поднят вопрос о Кавказе. Хотя жестоко разочаровавшийся в Деникине Клемансо хорошо понимал, что на победу белых рассчитывать более не приходится, он все же продолжал противиться признанию независимости нерусских народов, заявив, что «он против любой попытки учредить в России отдельные государства, так как в этом случае русский народ начнет утверждать, что мы хотим расчленить Россию»¹¹.

Тем не менее, англо-французские консультации по вопросу признания государств Закавказья были продолжены.

22 декабря в Лондоне состоялась встреча Керзона и Филиппа Бертело, генерального секретаря МИД Франции, на которой помимо урегулирования турецкого вопроса, стороны обсудили и проблему признания Азербайджана, Грузии и Северного Кавказа. С целью подготовить своего собеседника к возможности этого, Керзон заявил, что Британия заинтересована в получении какой-либо великой державой мандата над Кавказом. Британия защищает страны Закавказья от Деникина, но пока не признает их ни де-факто, ни де-юре, поскольку это влечет за собой взятие на себя конкретной ответственности. В настоящее время надо пристально наблюдать за развитием событий в Южной России, где большевики теснят Деникина. Лично Керзон, хотел бы видеть эти

¹⁰ Али Марданбек Топчибашев. Письма из Парижа. с.96-97.

¹¹ Notes on a Conversation at 10, Downing Street, London, S.W. on Thursday, December 11, 1919, at 3 p.m. // NA. CAB 29/81. Fol.18.

кавказские государства с автономным статусом, сотрудничающими друг с другом и, возможно, после победы над большевизмом, в федеральной связи с восстановленной Россией, если таковая будет иметь место. В случае если этой зимой с Деникиным произойдет катастрофа, весной следующего года союзники могут рассмотреть вопрос признания Грузии и Азербайджана. В ином положении находится Дагестан, входящий в сферу влияния Деникина¹².

Через два дня, 24 декабря, Керзоном был подготовлен специальный меморандум, содержащий конкретные рекомендации по вопросу признания независимости Грузии и Азербайджана. Отметив, что из всех Республик Закавказья Грузия больше других способна к независимому существованию, после которой идет Азербайджан, Керзон при этом подчеркивал, что вопрос сохранения независимости двух стран связан воедино, так как если большевики оккупируют Азербайджан, судьба Грузии также будет предрешена. Затем Керзон перешел к конкретным альтернативным вариантам, которые английское правительство могло бы принять:

1) Можно было бы попытаться создать антибольшевистский блок наций, признав федеративное Закавказье и поставив его под мандат либо Англии, либо Америки. Затем, держава-мандатарий, распространит этот мандат и на другие антибольшевистские регионы бывшей России, обладающие демократически избранными правительствами, таким образом соединив Закавказье, Дон, Кубань, Терек и Украину в одно федеративное образование. Последнее позднее могло бы распространиться на территорию всей бывшей Российской империи, сформировав, таким образом, федеративную демократическую республику, в которой не будет места большевизму. Однако осуществление подобного плана, привело бы мандатария к острому конфликту с генералом Деникиным и великоруски настроенными группами, возложив к тому же на него ответственность, взять которую на себя не захочет ни одна держава.

2) Отказаться от признания Грузии и Азербайджана до окончательного выяснения положения Деникина, продолжая оказывать на него давление, чтобы он воздержался от агрессии против этих двух республик.

3) Признать Грузию и Азербайджан временно, передав Лиге Наций право вынесения окончательного решения по этому вопросу. В случае если в течение пяти лет большевизм в России будет повержен, эти страны должны будут войти в состав обновленной федеративной России. Наряду с прочим, такое решение может удержать Деникина от занятия Закавказья¹³.

Судя по всему, в первых днях января 1920 г. решение о признании в той или иной форме независимости Азербайджана и Грузии стало окончательно вызревать. На это, в частности, указывает то, что уже 2 января эксперты британского МИД

¹² Anglo-French Conference on the Turkish Settlement. Minutes of First Meeting of an Anglo-French Conference in the Secretary of State's Room at 11-45 a.m. on December 22, regarding the Turkish Settlement // Ibidem. 24/95. Fol.271.

¹³ Curzon. Transcaucasia. 24. 12. 1919 // Ibidem. Fol.162 A.

подготовили свой доклад о форме признания Азербайджана и Грузии. Согласно этому документу, признание де-факто «отличается от признания де-юре лишь в следующих аспектах:

- 1) В случае такого государства как Азербайджан, не имевшего в прошлом независимого существования, признание де-факто является необходимым шагом для предоставления признания де-юре.
- 2) Признание де-факто включает в себя то понятие, что оно предоставляется на специфических условиях, как, например, в целях сохранения стабильного правительства или решения конференции»¹⁴.

Признание де-факто рассеет подозрения в республиках, относительно того, что союзники, якобы, ждут восстановления единой России. В случае Азербайджана, это полезно для борьбы с турецким влиянием. При этом на союзников падает лишь моральная ответственность в отношении этих государств. Лондон не мешает этим республикам заключить договор с большевиками на выгодных им условиях, он лишь укрепляет их позицию, и препятствует большевикам разгромить их и включить в большевистскую систему.

По этим причинам МИД считает, «что в настоящее время признание де-факто соответствует желанием республик. Признание де-юре будет зависеть от решения Лиги Наций или союзников»¹⁵.

6 января в меморандуме, подготовленном по приказу Черчилля и посвященном урегулированию турецкой проблемы, касающейся также проблемы Кавказа, предлагалось принять меры предосторожности, на случай признания Лондоном независимости Закавказских Республик: «В случае если будет принято решение о признании независимости Грузии и Азербайджана, британскому представителю при генерале Деникине должно быть дано своевременное оповещение, для того чтобы он подготовил почву и объяснил Деникину, что он потеряет официальную поддержку союзников, если окажет сопротивление политике мирной конференции в этом отношении»¹⁶.

Вероятно, окончательным толчком к признанию независимости Азербайджана и Грузии послужила телеграмма, полученная 9 января в Лондоне от Верховного комиссара Англии в Закавказье Уордропа, в которой последний сообщал, что полковник К. Стокс, политический представитель Верховного комиссариата в Баку, прислал ему письмо. В нем Стокс писал, что 7 января виделся с Фатали Хойским, министром иностранных дел Азербайджана, по просьбе последнего. Показав Стоксу телеграмму Г. Чичерина, народного комиссара по иностранным делам большевистской России, датированную 2 январем и полученную в Баку 6 января,

¹⁴ Mr. Kidston. Explanation on the Points raised by Lord Curzon on the attached Minute. 2. 1. 1920 // NA. FO 371/3666. Fol.1.

¹⁵ Ibidem. Fol.2.

¹⁶ The Military aspect of the Turkish Peace Settlement. Memorandum by the Secretary of State for War. 6. 1. 1920 // NA. CAB 24/96. Fol.30.

Хойский сообщил, что большевики предлагают Азербайджану и Грузии совместно с большевиками атаковать Добровольческую армию. «Успешное наступление большевиков по обеим сторонам Каспийского моря привело большевистскую опасность к дверям Закавказья, и Азербайджан должен принять быстрое решение относительно своей политики в отношении большевиков»¹⁷. По мнению Стокса, не исключено, что большевики попытаются устроить мятеж в Баку, с целью заставить правительство принять выгодное для них решение. Хотя нынешнее правительство страны стоит на решительных антибольшевистских позициях, «если Великобритания не придет ему на помощь, оно будет вынуждено прийти к соглашению с большевиками», – заявил Хойский¹⁸.

После всеобъемлющего рассмотрения этого вопроса, азербайджанское правительство решило обратиться к Великобритании, с просьбой защитить интересы и само существование Азербайджана. Это решение не было принято по каким-либо сентиментальным соображениям. Оно было продиктовано непосредственными интересами страны и, по мнению Хойского, поддерживая Азербайджан, англичане будут также лучше служить и своим интересам, охраняя кратчайшую дорогу в Персию. Поскольку Добровольческая армия скоро прекратит свое существование, Лондону следует принять немедленное решение в поддержку Баку, если он хочет спасти Азербайджан от большевизма.

Комментируя слова Хойского, Стокс подчеркивал, что, по его мнению, министр иностранных дел Азербайджана не преувеличивает нависшую над страной опасность. «Если мы не хотим, чтобы большевики вползли в Азербайджан, решение о поддержке этой страны должны быть принято самым срочным образом»¹⁹. Принимая во внимание серьезность ситуации, созданной поражением Добровольческой армии, Стокс рекомендовал «немедленно предоставить полную независимость и искреннюю поддержку Азербайджану. Посылку оружия и амуниции, включая униформу для ее армии, а также затворов и частей для шестидюймовых пушек в Баку»²⁰. Кроме того, быструю выплату англичанами всей суммы, которую они задолжали Азербайджану в связи с их военным пребыванием в стране. «Эти меры, я полагаю, дадут правительству возможность подавить большевистские организации в своих пределах, и предотвратить взятие большевиками власти над страной», – отмечал Стокс²¹.

Понимая, что защита Закавказья от вторжения большевиков может быть обеспечена лишь в случае взятия под контроль англичанами Каспийского моря, что, само по себе, подразумевало возвращение Каспийской флотилии Деникина английскому командованию, с заменой ее деморализованного личного состава английскими моряками, Стокс писал: «Я уже привлекал ваше внимание к

¹⁷ Wardrop to Foreign Office. Tiflis, 8. 1. 1920. (Received 9. 1. 1920) // NA. FO. 608/271. Fol.177.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem. Fol.178.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

большевистской опасности на Каспийском море и в Закаспийских провинциях, а также к ситуации в Дагестане, составляющей часть той же проблемы, что и оборона Азербайджана. Я сообщал, что замена британским морским персоналом [русских моряков] на военных кораблях в Каспийском море и проведение в отношении турок и Дагестана той же политики, которую я предлагаю в отношении Азербайджана, также настоятельно необходимо. Адмиралтейство, несомненно, будет требовать безопасной линии коммуникаций, перед тем как взять под контроль Каспийское море. Признание Грузии и Азербайджана в качестве независимых государств, по моему мнению, обеспечит это»²². Последнее предложение имело в виду вопрос безопасности коммуникаций по линии Батуми-Баку, без чего английское адмиралтейство отказывалось брать под контроль Каспий. Как мы видим, Стокс умело привязал это обстоятельство к вопросу признания независимости Азербайджана и Грузии. С явной целью нейтрализации прорусских военных, пытающихся и в это время говорить лишь об автономии, а не о независимости закавказских государств, Стокс подчеркивал, что в глазах Баку и Тифлиса «никакое обещание автономии какого-либо уровня, данное каким-либо из существующих русских правительств и даже гарантированное союзниками, не будет иметь какой-либо вес.

Выше рекомендованная политика может показаться радикальной, но, на мой взгляд, половинчатые меры не могут быть действенными, а опоздание означает катастрофу», – заканчивал Стокс свое сообщение²³. «Я полностью согласен», – приписал к сообщению Стокса Уордроп²⁴.

10 января 1920 г. в Париже состоялась встреча министров иностранных дел стран Антанты, на которой было принято решение о признании Азербайджана и Грузии де-факто. Выступивший с этой инициативой Керзон отметил, что на состоявшемся в тот же день заседании Верховного совета Ллойд Джордж отметил серьезность положения, сложившегося в Южной России и на Кавказе, находящегося под угрозой непосредственного вторжения большевиков. Дело имеет не только военный, но и политический аспект. Исходя из этого, он хочет представить на рассмотрение глав правительств Антанты свои следующие соображения: Судьба Армении будет решена мирной конференцией отдельно, в рамках урегулирования турецкой проблемы. Что касается Грузии и Азербайджана, стран, которые до этого времени подвергались тройной угрозе со стороны Деникина, большевиков и турок, он предлагает предоставить этим государствам признание де-факто. «Упомянутые страны выразили твердое желание стать настоящими государствами». «Признать де-факто их правительства, будет означать предоставить им поддержку»²⁵. Так союзники действовали и в отношении Балтийских стран.

²² Ibidem. Fol.178-179.

²³ Ibidem. Fol.179.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Notes of a Meeting of Ministers of Foreign Affairs, Held at the Quai d'Orsay, Paris, on Saturday, January 10, 1920, at Noon. NA. CAB 29/41. Fol.6-7.

Ф. Бертелло, генеральный секретарь французского МИД, заявил, что он уже говорил по этому поводу с лордом Керзоном в Лондоне, и сообщил содержание этой беседы Клемансо, который поддерживает признание де-факто Азербайджана и Грузии с оговоркой, что границы этих государств с Арменией должны быть установлены впоследствии. Керзон согласился с этой точкой зрения. В. Шалойа, министр иностранных дел Италии, заявил, что он также склоняется к признанию де-факто, на тех же условиях, что и в случае с балтийскими странами. Х. Уоллас и К. Матсуи, представители США и Японии, заявили, что запросят по этому поводу мнение своих правительств. При этом Бертелло отметил, что признание Азербайджана и Грузии де-факто должно быть совместным актом Верховного совета Антанты.

В итоге, протокол встречи зафиксировал принятое решение о том, «что главные союзные и дружественные державы совместно признают правительства Грузии и Азербайджана де-факто, с оговоркой, что представители США и Японии запросят по этому вопросу инструкции своих правительств»²⁶.

В тот же день лорд Керзон отправил в лондонский МИД телеграмму, в которой сообщал о том, что по его инициативе Верховный совет Антанты принял решение о признании де-факто Азербайджана и Грузии, о чем представители внешнеполитического ведомства Великобритании могли сообщить двум правительствам на местах²⁷.

При этом в телеграмме подчеркивалось, что «признание де-факто независимости грузинского и азербайджанского правительства не влечет за собой, конечно, какое-либо решение относительно их нынешних или будущих границ, и не предопределяет собой ни в малейшей степени решение этого вопроса»²⁸.

12 января Уордроп сообщил об этом решении правительствам в Тифлисе и Баку²⁹.

К этому времени о принятом решении были осведомлены и представители азербайджанской делегации в Париже, хотя официальный текст резолюции о признании де-факто, азербайджанская делегация получила лишь 30 января³⁰, после специального обращения к генеральному секретариату конференции с просьбой о высылке текста³¹.

²⁶ Ibidem. Fol.7.

²⁷ Lord Curzon to Foreign Office. Paris, 10. 1. 1920. NA. FO. 608/271. Fol.163.

²⁸ Ibidem. Fol.165.

²⁹ Wardrop to Foreign Office. Tiflis, 2. 2. 1919. (Received 8. 2. 1919). NA. FO. 608/271. Fol.247.

³⁰ Сообщение Генерального секретариата Парижской мирной конференции А. М. Топчибаши относительно высылки документов, относящихся к признанию Азербайджанской Республики Верховным советом Антанты де-факто. Париж, 30. 1. 1920 // Le Centre d'études des mondes russe, caucasien et centre-européen (далее – CERCEC). Ecole des hautes études en sciences sociales (далее – EHESS). (Paris). Archives d'Ali Mardan-bey Topchibachi. Carton n° 4/3.

³¹ Письмо А. М. Топчибаши на имя председателя Верховного совета мирной конференции в Париже с просьбой присылки делегации официального сообщения о признании Азербайджанской Республики де-факто, а также документов, относящихся к этому признанию. Париж, 29. 1. 1920 // Там же.

Справедливо увязывая этот акт союзников с изменением положения на полях гражданской войны в России, 14 января А. М. Топчибаши писал находящимся в Лондоне М. Я. Мехтиеву и А. А. Шейхульисламову, что «что со времени приезда сюда английских министров центр тяжести опять перенесен в Париж. Одновременно, с этим совпали события серьезного характера на Юге России и в частности на Кавказе, где после взятия Таганрога, Новочеркаска и Ростова, большевики двинулись дальше и, кажется, уже в Тихорецкой.

Все это, в связи с некоторыми демаршами нашими и грузин, заставило вершителей судеб озаботиться и положением наших республик. Дважды Совет Трех обсуждал наш вопрос и, наконец, решено признать Азербайджан и Грузию пока фактически. При этом в качестве мотива приведен факт, что оба эти государства доказали на деле способность к самостоятельной жизни и установили у себя порядок. О признании уже дана ими же телеграмма нашему и грузинскому правительствам через Уордропа. Но в тоже время, мы здесь пока ничего официального не получили: Имеем сведения, что получим завтра или послезавтра. О самом признании у нас ряд сведений и сейчас у нас было заседание с грузинами, на котором обменялись информацией и констатировали, что Азербайджан и Грузия фактически признаны. Пока решили выждать, а затем, когда совсем выясниться вопрос, будем работать во всю и еще сильнее. Но в общем всем нам необходимо сохранить равновесие и я хочу, чтобы мы все доказали, что относимся серьезно к делу и без волнений продолжаем свою работу. Я хочу, чтобы и в горе, и на радости, мы все проводили эту нашу черту. Поэтому прошу вас обоих, пока не прерывать начатых там работ, и продолжать еще с большей энергией»³².

Признание де-факто открывало перед азербайджанской делегацией в Париже новые перспективы. Теперь, когда весь мир убедился в приверженности народа Азербайджана идеалам независимости и его способности к созданию стабильного и приверженного идеям государственного созидания правительства, западные державы были готовы приступить к новым конкретным формам сотрудничества с Баку. То, что в конце апреля 1920 г. независимость страны была растоптана большевистским сапогом, означало хотя и длительное, но лишь временное торжество грубой силы. В исторической перспективе воля к независимости азербайджанского народа оказалась непоколебимой, что в полной мере проявило себя 70 лет спустя после описанных нами событий.

³² Письмо А. М. Топчибаши А. А. Шейхульисламову и М. Я. Мехтиеву относительно решения Верховного совета Антанты о признании де-факто независимости Азербайджана и Грузии, событий в Азербайджане и деятельности делегации в Париже. [Париж], 14. 1. 1920 // Там же. Carton n° 7/2.

YENİ TƏYİNATLAR – NEW APPOINTMENTS – НОВЫЕ НАЗНАЧЕНИЯ

YENİ TƏYİNATLAR – NEW APPOINTMENTS – НОВЫЕ НАЗНАЧЕНИЯ

- 5 April 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Masim Hajiyev as the Consul General of the Republic of Azerbaijan to the city of Istanbul of the Republic of Turkey
- 5 April 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Anar Maharramov as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Kingdom of Spain
- 6 April 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Bunyad Huseynov as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Islamic Republic of Iran
- 2 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Ali Alizade as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Islamic Republic of Pakistan
- 2 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Mammad Ahmedzade, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Republic of Italy as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Republic of San Marino and the Republic of Malta
- 2 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Hasan Zeynalov as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Islamic Republic of Afghanistan
- 2 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Elman Abdullayev, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan in the Federal Democratic Republic of Ethiopia as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Republic of Djibouti
- 2 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Tural Rzayev, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Arab Republic of Egypt as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan to the Republic of the Sudan

- 3 May 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Sultan Gasimov as the Consul General of the Republic of Azerbaijan to the city of Saint Petersburg of the Russian Federation
- 10 June 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Aydan Rzayeva as the Honorary Consul of the Republic of Azerbaijan to the Commonwealth of Australia
- 10 June 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Elman Abdullayev, the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan in the Federal Democratic Republic of Ethiopia as the Permanent Representative of the Republic of Azerbaijan in the UN Office at Nairobi
- 10 June 2016 The President of the Republic of Azerbaijan appointed Masim Hajiyev, the Consul General of the Republic of Azerbaijan to the city of Istanbul of the Republic of Turkey as the Permanent Representative of the Republic of Azerbaijan in the Black Sea Economic Cooperation

YENİ NƏŞRLƏR – NEW PUBLICATIONS – НОВЫЕ ИЗДАНИЯ

«АЗЕРБАЙДЖАН, АРМЕНИЯ И ТУРЦИЯ В 1920-1994 гг.: РЕАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ»

Муса ГАСЫМЛЫ

МУСА ГАСЫМЛЫ

АЗЕРБАЙДЖАН, АРМЕНИЯ И ТУРЦИЯ В 1920-1994 гг.: РЕАЛЬНАЯ ИСТОРИЯ

В монографии на основе архивных материалов и документальных источников Азербайджана, России, Грузии, Турции, США, Великобритании и других стран анализируются необоснованные территориальные претензии, выдвинутые Арменией после советизации, решения Московской и Карсской конференции по территориальному вопросу, а также Лозаннской конференции по «армянскому вопросу», размещение армян, переселенных советским руководством из зарубежных стран, искусственное образование Нагорно-Карабахской Автономной Области, нападение на турецкое представительство в Эриване, попытки руководства Армянской ССР после Второй мировой войны выкроить НКАО из состава Азербайджанской ССР и

выдвижение, по указанию советского руководства, территориальных претензий к Турции. Необоснованные претензии армянской диаспоры и деятельность руководства Армянской ССР в 50-60-е годы, акты терроризма, осуществленные в 70-80-е годы армянскими террористическими организациями, попытка захвата азербайджанских территорий, начало военной агрессии со стороны Армении, процесс оккупации азербайджанских земель и ее последствия подвергнуты научному анализу.

Источники, использованные при написании монографии, являются достоверными и многие из них введены в научный оборот впервые. Монография предусмотрена для историков, политиков, дипломатов и всех тех, кто хочет узнать историческую истину по этому вопросу.